

LODE
AKCIJU SABIEDRĪBA

**Eiropas kultūras mantojuma dienas Latvijā
1997. gada 13.-14. septembris**
“LATVIJAS MUIŽAS UN PILIS”

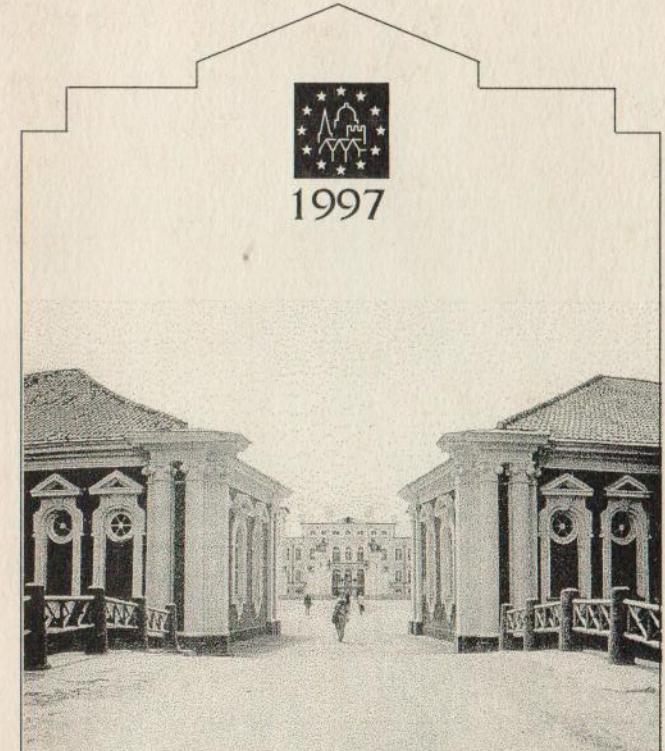
Vairākus gadsimtus Latvijas pilsētu un lauku apdzīvoto vietu vidi lielā mērā veidoja pilis un muižas. Lai gan to īpašnieki nebija latvieši, šo objektu celtniecībā un apsaimniekošanā mūsu senču ieguldījums bija būtisks, un vērojama cieša saikne starp muižu saimniecības ēku un zemnieku sētu arhitektūru un izveides principiem.

Pilis un muižas ir Latvijas lauku un pilsētu ainavas neatņemama sastāvdaļa un tās atspoguļo mūsu kultūrai raksturīgo stila un skaistuma izjūtu. No 13. līdz 16. gadsimtam tika uzceltas vairāk nekā simts Vācu ordeņa un Livonijas bīskapu pilis. Ziemeļu kara laikā to lielākā daļa tika izpostīta un vēlāk zaudēja savu militāro nozīmi un vairs netika atjaunotas. Lielākā daļa no tām tomēr glabā vēsturiski un arhitektoniski nozīmīgas liecības, sakarā ar ko 75. viduslaiku piļu vietas un to drupas tiek aizsargātas gan kā arheoloģijas, gan arhitektūras pieminekļi.

Arī muižas Latvijas teritorijā veidojās daudzu gadsimtu gaitā. To kungu mājas tika celtas svešautiešu aristokrātijas vajadzībām, bieži vien par projektu autoriem pieaicinot slavenus sava laika arhitektus (F.B. Rastrelli, Dž. Kvarengi, K.F. Šinkels), tādējādi iekļaujoties kopējā Eiropas arhitektūras labāko tradīciju kontekstā.

Latvijas muižu un piļu arhitektūrā izsekojama dažādu arhitektūras stilu evolūcija, sākot no romānikas un gotikas līdz pat 20.gs. sākuma jūgendstilam. Pēc Latvijas Republikas neatkarības iegūšanas 1918.gadā un sekojošās agrārās reformas laikā muižu pastāvēšanai zuda ekonomiskais pamats un tās pārsvarā spēja saglabāt tieši savas estētiskās kvalitātes.

Okupācijas gados daudzas no muižu ēkām gājušas bojā, pamestas vai pārveidotas, ar tām saistītie monumentālie mākslas darbi iznīcināti. Tikai dažām mākslinieciski izcilām ēkām, kā Rundāles pilij izdevās atgūt savu kādreizējo spožumu. Pēdējos sešos gados, kopš Latvija atguvusi neatkarību situācija ir nedaudz uzlabojusies, īpaši objektos, kur to īpašnieki ir sapratuši muižu un piļu vērtību, kā arī iespēju tās izmantot tūrisma vai citu sabiedrisku norišu vajadzībām. Tai pat laikā bieži vien līdz galam neatrisināto īpašumtiesību un finansiālu problēmu dēļ daudzu piļu un muižu stāvoklis ir kritisks. Tādēļ, nolūkā pievērst sabiedrības uzmanību šai nozīmīgoi mūsu kultūras mantojuma sastāvdaļai, ir iecerētas šī gada Eiropas kultūras mantojuma dienas.

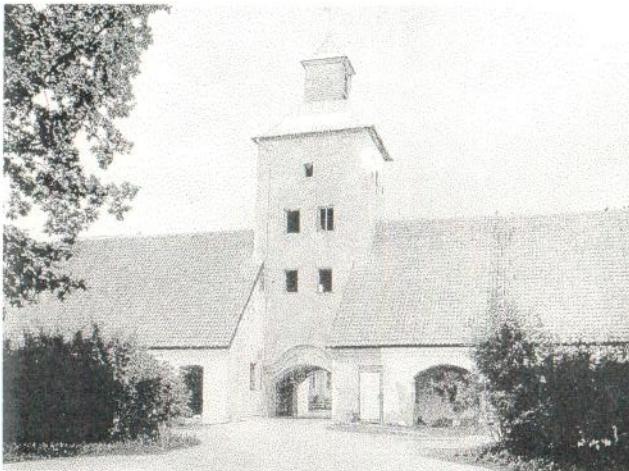
LATVIJAS MUIŽAS UN PILIS

EIROPAS KULTŪRAS MANTOJUMA DIENAS

- IESKANA 1997. GADA 21. JŪNIJĀ R.PAULA MŪZIKAS FESTIVĀLĀ MEŽOTNES PILĪ • ATKLĀŠANA 13. SEPTĒMBRĪ PLKST. 11.00 RUNDĀLES PILS MUZEJĀ
- DISKUSIJA 13. SEPTĒMBRĪ PLKST. 15.00 STUKMANĀ MUIŽĀ • NOSLĒGUMS 14. SEPTĒMBRĪ PLKST. 15.00 TURAIDAS MUZEJREZERVĀTĀ • BRĪVAI APSKATEI ATVĒRTOS 100 OBJEKTOΣ VISĀ LATVIIĀ ESKURSIJĀS UN DAŽĀDI KULTŪRAS PASĀKUMI

STUKMANU MUIŽAS APBŪVE STUKMANI ESTATE

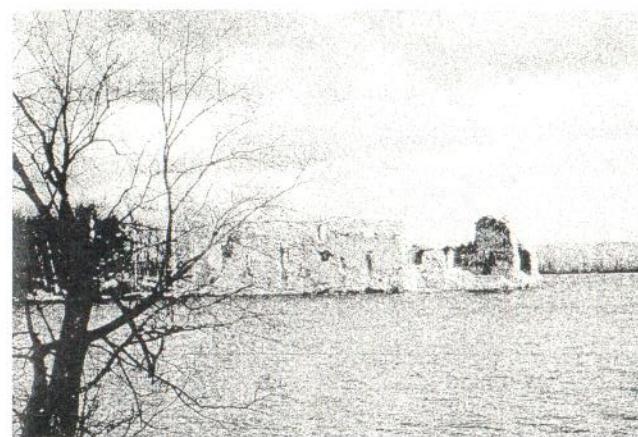
Aizkraukles raj. Klintaines pag. Klintaine

Stukmanu muižas centra apbūvi veido vairākas ēkas. Vecākā no tām ir dzīvojamā māja "Sikadele" (17.gs. b.). Ap iekšējo kvadrātveida pagalmu grupējas vairākas ēkas, kas kopā veido nelielu cietoksnī. 1795. gadā attālāk no vecās "Sikadeles" celta jauna, lepna pils. Ēkas centrā atradās divstāvu korpušs, segts ar stāvu divslīpju jumtu. Tā abos galos galerijas pievienoja ar mansarda jumtu segtus trīsstāvu apjomus. I Pasauļes karā-pils nodedzināšanas 1943. gadā piecdesmitajos gados vecajā vietā uzcēla daļēji jaunu, ar pārējo ansamblī nesaderīgu ēku, kuru redzam vēl šodien. Pārbūvētajai pilij pretēm atrodas ratnīca un stallis ar četrstāvu torni, kurā ir vārtu caurbrauktuve uz saimniecības pagalmu (18.gs. b.). Abās pagalma sānu malās atrodas klētis, tāpat ar lieveņa arkādēm (18.gs. b.).

The estate consists of several buildings. The oldest one is the dwelling house "Sikadele" (end of the 17th c.). Along the inner court several buildings are arranged together forming a small fortress. In 1795 distantly from the old "Sikadele" a splendid palace was built. In the centre of the building there was a two-storey block, covered with a steep two-slope roof. At both ends galleries were attached to the three-storey blocks covered with a French roof. During WW I the palace was burned down. After the second burning in 1943 replacing the old building a partially new structure (in 1950th) was built which did not fit into the old ensemble. Opposite the rebuilt palace there is a coach-house and a stable with a four-storey tower, where is located a passage to the back yard (end of the 18th c.). At both sides of yard barns exist, also with porch arcades (end of the 18th c.).

1

KOKNESES VIDUSLAIKU PILS KOKNESE MEDIEVAL CASTLE

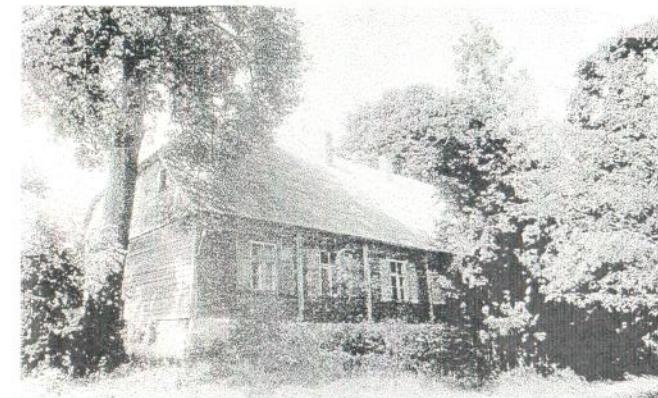
Aizkraukles raj. Koknese

Kokneses ordeņa mūra pils celta 1209. gadā. Senajai viduslaiku pilij bija trapezveida plānojums. Arhibīskapa K. Linde laikā (1509.-1524.) pils papildināta ar piebūvēm, tai skaitā ar diviem apaljiem torniem, kas bija novietoti pie rietumu sienas. Pilī atradās arī kapella, kuras vieta apjomā bija iezīmēta ar nelielu astoņšķautņu tornīti. Rietumu fasāde kļuva līdzīga agrās romānikas divtorņu katedrāļu fasādēm. Pilī no priekšpils atdalīja grāvis ar paceļamo tiltu. No priekšpils varēja nokļūt pilsētā, kuru apjosa mūra siena ar diviem vārtiem. Ziemeļu kara laikā pils sagrauta un nav atjaunota. Pils teritorijā arheoloģiskajos izrakumos (A. Stubavs, 1961.-1966.) konstatēts līdz 7m biezis kultūrlānis ar 14 apbūves kārtām. Nocietināta apmetne te pastāvējusi no 1. g. t. pr. Kr. beigām. Izveidojot Pļaviņu HES ūdenskrātuvi, pilsoni apludinātas.

Koknese stone Castle of the Order was built in 1209. The old medieval castle had trapezium planning. In 1509-1524 the castle added on two round towers, which were placed at the western wall. In the castle there was also a chapel which was designated by a small octagonal turret. The western facade of the castle resembled the facades of early Romanesque two-tower cathedrals. The castle was separated from the forecastle with a moat and lifting bridge. From the forecastle it was possible to get to a town, enclosed with a stone wall with two gates. During the Great Nordic War the castle was destroyed and was not renovated.

2

VALLES MĀCĪTĀJMUIŽAS DZĪVOJAMĀ ĒKA VALLE PASTOR'S DWELLING HOUSE

Aizkraukles raj. Valles pag.

Valles pastorātā saglabājusies mācītāja māja, kalpu māja un saimniecības ēka. Mācītājmāja ir raksturīgs 18.gs.beigu būvmākslas paraugs. Lielās koka ēkas zelmiņi izbūvēti pildrežga konstrukcijā, galvenās fasādes centru rotā neliels koka lievenis (19. gs. b.), aizmugurē atrodas piebūve (19. gs. v?). Ēkā daļēji saglabājies sākotnējais plānojums, apkures sistēma, jumta konstrukcijas. 1960. gados šeit atradās slimnīca, tagad mācītājmāja netiek izmantota. Mācītājmuižas centra apbūves plānojums nav tradicionāls. Ēkas ap pagalmu izvietotas samērā brīvi. Tās ieskauj simtgadīgu koku grupas un aleja.

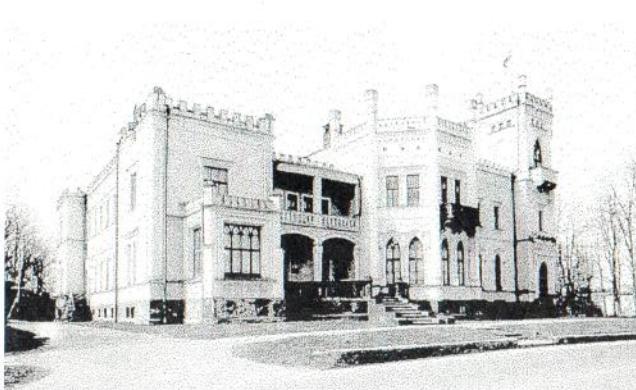
In Valle parsonage the pastor's dwelling house remains in addition to the servants' house and a household building. The pastor's dwelling house is a characteristic example of the end of the 18th century. Pediments of the big wooden building are built in a frame-work construction. The centre of the main facade is decorated with a small porch (end of the 19th c.) and the back facade is decorated with an extension (middle of the 19th c.?). Partially remaining are the original planning, heating system and roofing constructions. Today the building is not used. The planning of the estate is not traditional. Buildings around the yard are scattered. They are enclosed by groups of old trees and a lane.

3

ALŪKSNES JAUNĀ PILS ALŪKSNE NEW PALACE

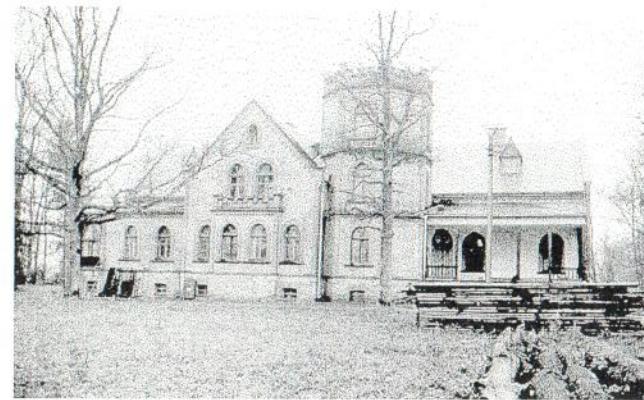
Alūksnes raj., Alūksne, Pils iela 74

Alūksnes muižas Jaunā pils celta 1859. - 1863.gadā pēc barona Aleksandra fon Fitinghofa pasūtījuma. Būvdarbus, domājams, vadījis Prūsijas būvmeistars Polinaus. Kālķakmens mūra, grezna divstāvu pils, plastisku būvajomu kārtojumu, ar izvērstu plānu un trīsstāvu stūra torni ēkas rietumu galā, celta angļu gotikas formās. Visas ēkas jumta daļā, vīrs dzegām, veidojot robots vāinags - dzegulji. Fasādes rotā smailloku arkas, mazi balkoniņi un terases. Galvenā fasāde ar izvirzītu, poligonālo zāles apjomu orientēta uz ziemeljem, pret parka terasi ar plašu skatu uz Alūksnes ezeru. 20. gs. otrajā pusē pilī izvietoti muzejs, bibliotēka un kinoteātris, tādēļ plānojums daļēji mainīts. Eklektisma stila interjeri maz saglabājušies. Patreiz ēkā atrodas Alūksnes novadpētniecības un mākslas muzejs.

The New Palace of Alūksne Estate was built in 1859-1863. This splendid two-storey limestone building was constructed in a plastic arrangement of building volumes with developed planning and included a three-story corner tower in the western end of the building with English Gothic forms. In the roof part of the whole building, above cornices, a notched crown is seen. The facades are decorated by sharp arcs, small balconies and terraces. The main facade with a protruded, polygonal hall is orientated to the north towards the park terrace with a view to the Alūksne Lake. In the second part of the 20th century the palace housed a museum, library and cinema. Thus the planning was partially changed. Very little remains today of the Eclectic style interiors. Today the building is home to the Alūksne Museum of Local Studies and Art.

4

ZVĀRTAVAS MUIŽAS APBŪVE ZVĀRTAVA ESTATE

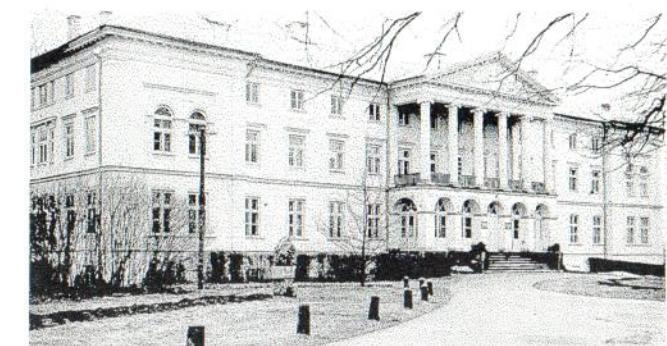
Alūksnes raj., Gaujienas pag.

Zvārtavas muiža atrodas Zvārtavas ezera krastā un to vēsture saistīta ar baronu Zoikelu (von Zoeckell) un Ferzenu (von Fersen) vārdiem. Labi saglabājies muižas centrālās daļas plānojums. No senākās, 18.gs. b. / 19.gs. sāk., muižas apbūves ēkām jāmin klasicisma stilā celtās, vēlāk neogotikas formās modernizētās, saimniecības būvesklēts un stallji, dārznika māja, u.c. Muižas pils celta 1881. gadā eklektisma stilā gotikas formās. Divstāvu, kālķakmenē mūra, nelielā apjoma, grezna celtne ar šķērselmiju izbūvēm un smagnēju, poligonālu torni galvenajā fasādē. Ārējā tēla izteiksmību vairo sarkano kieģeļu apdare, valējās terases ar smailloku arkām, daļēji saglabājusies arī interjeru apdare. Pils atrodas terasētā parka dienvidrietumu daļā, kur no pils uz ezeru paveras centrālā skatu perspektīve. Sākotnēji parka plānojums bijis regulārs, tā vecajā daļā saglabājušās tipiskas renesanses stila iezīmes. 19. gs. beigās iekārtots jauns ainavu tipa parks, kas aizņem 9,7 ha teritoriju. Šodien Zvārtavas pilī atrodas Mākslinieku jaunrades nams.

Zvārtava Estate is located near the Zvārtava Lake. The plan of the central part of the estate has been well preserved. The oldest buildings (end of the 18th/ beg. of the 19th cc.) of the estate are household buildings - barn, stables, gardener's house, etc. The manor house was built in 1881 with Gothic forms of Eclecticism style. It is a small two-storey, limestone building with splendid decoration, cross-pediments and a heavy polygonal tower in the main facade. Facades are decorated with red bricks and open terraces with sharp arcs. There are partially preserved interior decoration. The palace is located in the SW part of the terraced park. In the oldest part of the park typical traits of Renaissance still remain. In the end of the 19th century new landscape park was created, covering a territory of 9,7ha.

5

GAUJIENAS MUIŽAS APBŪVE GAUJIENA ESTATE

Alūksnes raj., Gaujienas pag.

Gaujienas muiža ar milzīgu parku aizņem 12 ha teritoriju gleznainajā Gaujas lelejas labajā krastā. Muižas centra apbūves ansamblis (18.gs. 2.p. - 19.gs. 1.p.) atrodas augšparka daļā ap daļēji regulāru parades pagalmu un ir labi saglabājies. Muižas Jaunā pils celta vēlinā klasicisma stilā, tomēr 19. gs. vidū īpašnieka Juliusa fon Vulfa laikā monumentālā trīsstāvu mūra ēka ar smagnēju sešu kolonnu centrālo portiku iegūst neorenesances dekoru fasāžu apdarē. Vislabāk saglabājusies ampīra un rokoko formās dekorētā zāle. Pēc I pasaules kara muižā ierīkota Gaujienas ģimnāzija, vēlāk skola - internāts. Klasicisma stilā celtas arī vairākas muižas ansambļa ēkas - klēts, kūts, muižkunga un dārznika mājas. Citas saimniecības ēkas - stallji un stallmeistara māja, vīnu pagrabi un siltumnīcas celtas 19.gs. 2.p. eklektisma stilā gotikas un romānikas formās. Parka ziemeļu daļā uz stāva Gaujas krasta atrodas Livonijas ordeņa pilsdrupas (1238.g.).

Gaujiena Estate, with an immense park, covers the territory of 12 ha on the picturesque right bank of the Gauja Valley. The centre of the estate ensemble (end of the 18th- beg. of the 19th cc.) is located in upper park around partially regular court-yard which has been well preserved. The New Palace of the estate was built in the late Classical style. In the middle of the 19th century the monumental three-story stone building, with heavy six-column central portico, was decorated with a Neo-renaissance facade. Best of all are the remaining halls decorated in Rococo and Empire forms. After the WW II a school existed in this building. Several buildings of the estate ensemble are also built in Classical style - barn, cattle-shed, steward's and gardener's houses. Other household buildings - stables and stableman's house, wine cellars and hothouses were built in the end of the 19th century in Eclecticism style to include Gothic and Romanesque forms. In the northern part of the park, on a steep bank of the Gauja River, castle-ruins of Livonian Order (1238) still remain.

6

BALVU MUIŽAS APBŪVE BALVI ESTATE

Balvu rajons, Balvi, Brīvības iela 46

Balvu muiža piederējusi baronam Otto Aleksandram fon Tranzē. Muižas centra mūra ēkas galvenokārt celtas 19. gs. 2. pusē. Izņēmums bijusi pils, kuras celtniecības laiks datēts ar 1760. gadu, taču savu pēdējo būvtēlu arī tā ieguvusi 19. gs. 2. pusē. Pils bijusi divstāvu ēka ar 6 kolonnu joniskā ordera portiku un trīsstūra frontonu galvenās fasādes centrā. Būvmasu katrā galā noslēdza vienstāva rizalīta veida piebūves. Fasādes bija veidotas klasicisma formās. Pils nodegusi 1919. gadā, pēc tam atjaunota vienkāršotā veidā. 1930. gadā bijušajā pils ēkā sākusi darboties skola. Otrreiz ēka degusi 1941. gadā, pēc tam atkal atjaunota un piemērota skolas vajadzībām. Līdz mūsdienām no muižas apbūves saglabājušās tikai bijusi muižas klēts un augļu mājiņa. Klēts celta no 1870.-1880. gadam; tās mūra būvapjoms un fasāžu arhitektoniskais risinājums ir raksturīgs 19. gs. muižas ēku būvniecības paraugs ar ampīra stila iezīmēm.

The stone buildings of the estate centre were built mainly in the end of the 19th century. The exception was the palace building which dates back to 1760. The palace was a two-storey building with a portico of six column Ionic order and a triangular pediment in the centre of the main facade. At both ends the building was finished by a one-storey risalite extensions. The facades were made in Classical forms. The palace burned down in 1919 and was reconstructed in a simplified manner. Today there remains only the former barn (1870-1880) and fruit house.

7

VIĻAKAS MUIŽAS APBŪVE VIĻAKA ESTATE

Balvu raj. Viļaka, Pils ielā 9, 11

Viļakas muižas sākotnējā, neogotikas pils nav saglabājusies. Tā 1918. gadā nodedzināta un uz pils pamatiem (saglabājušies oriģināli pagrabī) uzcelta ģimnāzija, kas sāk darbu 1931. gadā. Ģimnāzijas ēka celta, izmantojot klasicismam raksturīgu dekoratīvu apdari: ap logailām, dzegu profiliējumos, rustojumā. Muižas saimniecības ēkas celtas 19. gs. b. Tās ir tipiskas tā laika laukakmeņu mūra celtnes ar sarkano kieģeļu aili apdari. Vienai no ēkām ir stāvs, ar sarkano kieģeļu zobinājumiem bagātīgi dekorēts, zelminis eklektisma stilā. Ap muižu bijis 19. gs. b. veidots parks. Līdz mūsdienām saglabājušies rindu un aleju stādījumi, kā arī akmens mūra žogs.

The initial, Neo-gothic palace of Viļaka Estate no longer exists. In 1918 it was burned down and the basement of the palace (original cellars have remained) was used in construction of a school. There were used decorative elements characteristic of the Classical style: round windows, cornice profiles and rustication. The household buildings of the estate were built in the late 19th century. They are typical stone buildings of that time with red-brick decoration of apertures. One of the buildings has a steep Eclecticism style pediment richly decorated with red-brick scalloping. In the end of the 19th century a park was created which surrounded the palace. Today there remains row and lane plantations, as well as, stone fence.

8

BAUSKAS VIDUSLAIKU PILS BAUSKA MEDIEVAL CASTLE

Bauskas raj. Bauska, Mēmeles un Mūsas satekā

Bauskas ordeņpils celta 1443. g. vietā, kur Mēmeles un Mūsas upes sateket veido Lielupi. Galvenā pils daja koncentrēta pie vārtiem - viens liels tornis, otrs mazāks. Tornos bijušas zvaigžņu velves. Pils dienvidu siena celta daudz masīvāk par ziemeļu sienu, jo pēdējā atrodas uz stāva krasta un ir dabīgi nodrošināta. Pils bijusi kaļķakmens, laukakmeņu un kieģeļu mūra celtne. Apakšējā stāvā atradušies lielgabali, uz ko norāda dzīļi iebūvētās nišas. Kurzemes hercoga laikā piebūvēja jaunu pili, kas ar saviem flīgeljiem atgādina celtniecības ziņā augsti attīstītās 14. gs. ordeņa pilis, tomēr te saskatāmas jau no dienvidiem pārņemtās renesanses formas. Bauskas pils tika uzspirdzināta Ziemeļu kara laikā 1706. gadā. Kopš 1968. gada notiek pils rekonstrukcija.

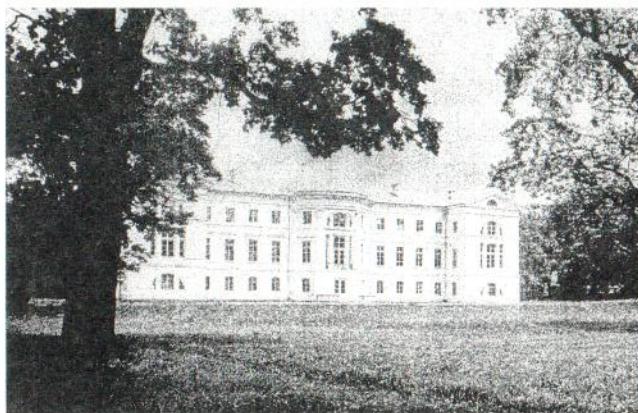
The castle of the Order was built in 1443 located where the Mēmele and the Mūsa rivers flow together, forming the Lielupe River. The main part of the palace is concentrated near the gate - one big tower, another - smaller one. In the towers there have been star vaults. The southern wall of the palace was built much more massive than the northern one, as it is built above a steep bank and is naturally protected. On the lower floor there were cannons which is proved by deep niches. During the rule of the Duke of Courland a new castle was built, which with its wings, remind us of the constructively highly developed Order castles of the 14th century. There can already be noticed Renaissance forms which were borrowed from the South. Bauska Castle was destroyed in 1706 during the Great Nordic War.

9

MEŽOTNES MUIŽAS ANSAMBLIS MEŽOTNE ESTATE

10

Bauskas raj. Mežotnes pag.

Mežotnes muižas apbūvi veido pils, parks, pārvaldnieka māja, saimniecības ēku grupa (klēts, stallis, dārznieka māja, brūzis) un citas būves. Pils celta 1798.-1802. gadā. Ēkas projekta pamatā ir Pēterburgas arhitekta Dž.Kvarengi izstrādātais Elejas pils projekts, kuru Mežotnes pils cēlājs arhitekts J.G.Ā.Berlics izmaiņījis, piebūvējot abos galos šķērskorpusus. Tā ir trīsstāvu ēka, kuras pagalma fasādes centru izceļ četrkolonu portiks ar trīsstūra frontonu, bet parka fasādes - pusrotunda. Kupola zāle ir nozīmīgākā klasicisma telpa Latvijā. Tās mākslinieciski telpiskās idejas pamatā ir Romas Pantheon. Pils atrodas ap 10 ha lielā ainavu parkā, kura aizsākumi meklējami 18.gs. beigās. Parks pabeigts 19. gs. 20. gados. Tam ir trīs atsevišķas daļas: parādes pagalms, centrālā daļa un blīvo stādījumu daļa ar skuju kokiem. Ap parādes pagalmu grupējas pils, pārvaldnieka māja un stalli.

Mežotne Estate consists of a park, manager's house, group of household buildings (barn, stable, gardener's house, brewery) and other buildings. The palace was built in 1789-1802. The project of the palace was based on the project of Eleja Palace, designed by G.Quvarengi, architect from St.Petersburg. J.G.A. Berlitz altered the project by adding cross-blocks at both ends. It is three-story building. The centre of the court-yard facade is accented by a four-column portico with a triangular pediment, but the park facade - by a semi-rotunda. The cupola-hall is the most outstanding Classical room in Latvia. Its artistic-spatial idea is based on the Pantheon in Rome. The palace is located in a landscape park of the 18th/19th centuries (area - 10 ha). It has three separate parts: main court-yard, central part and a part of dense plants with conifers. The representation court-yard is enclosed by the palace, manager's house and stables.

RUNDĀLES PILS APBŪVES ANSAMBLIS ENSEMBLE OF RUNDĀLE PALACE

Bauskas raj., Rundāles pag.

Rundāles pilsmuižas ansamblis ir visnozīmīgākais baroka un rokoko laikmeta arhitektūras un mākslas piemineklis Latvijā. Pils celta pēc Kurzemes hercoga E.J.Birona pasūtījuma 1736.-1740.g. un 1764.-1768.g. Tās autors ir slavenais tā laika Krievijas impērijas galma arhitekts, itālis F.B.Rastrelli. Pils ansamblis veidots pēc Versajas pils parauga, kas 18.gs. Eiropas galmu tradīcijās skaitījās kā valdnieka rezidences etalons. Rundāles pils novietota uz 2 km garas centrālās simetrijas ass. Pils ēka veidota noslēgtā četrstūri (100x86 m) un sastāv no trijiem divstāvu korpusiem. Grezno pils interjeru veidojuši itāļu mākslinieki F.Martini un K.Cuki, kā arī pazīstamais Berlīnes tēlnieks J.M.Grafs. Pils ziemēju pusē pirms vārtiem izvietots stallu bloks. Dienvidu pusē aiz pils plešas neliels regulārs parks ar piecām radiālām alejām. Laika gaitā pils tika vairākkārt izpostīta un atjaunota. 1972. gadā šeit tika izvietots Rundāles pils muzejs, bet 1981. gadā pils atrestaurētā daļa atklāta apmeklētājiem. Atjaunota "franču dārza" vairāk nekā 10 ha teritorija, kā arī ansambļa saimniecības ēkas - stalli, dārznieka māja un kroga apbūve.

The ensemble of Rundāle Palace-Estate is the most important baroque and rococo monument of architecture and art in all of Latvia. The palace was built upon the order of E.J.Biron, Duke of Courland, 1736-1740 and 1764-1768. The author of the ensemble is the well-known court architect of the Russian Empire F.B.Rastrelli. The ensemble of the palace was created after the Palace of Versailles as a standard of European reigns' residences of the 18th century. Rundāle Palace is located on a 2 km long symmetry axis. The very building of the palace is created in a closed rectangle (100 x 86 m) and consists of three two-story blocks. In the planning of the palace, guest halls of the eastern block were strictly separated from the apartments of the Duke in the central part of the palace. In the western block there were located premises of the duchess and members of the family. The premises are arranged according to the principles of enfilade, which through open doors create an impression of never-ending, solemn movement. Finishing of the luxurious interior was created by Italian artists F.Martini and C.Zukki, as well as, the well-known sculptor from Berlin, J.M.Graf. Initially in the northern part of the palace, above the entrance gate there was an immense tower of 38 m height, which was destroyed in 1760°. In the southern part, behind the palace a small regular park expands with five radial lanes. The palace has been destroyed and renovated several times. 1972 the building housed the Rundāle Palace museum.

11

SPĀRES MUIŽAS APBŪVE SPĀRE ESTATE

12

Cēsu raj. Amatas pag.

Spāres muiža dibināta 1669. g., bet muižas apbūves 25 ēkas, kas vairumā ar nebūtiskām pārbūvēm saglabājušās līdz mūsdienām, attiecināmas pārsvarā uz 19. gs. Apbūve izvietota divos uzkaloņos, kurus vienu no otra šķir Pērļupīte. Uz augstākā paugura izvietotajai kungu mājai ziemeļaustrumu pusē pieklaujas ainavu parks ar dīķu sistēmu un eksotisku koku stādījumiem, bet pārējās nogāzēs izvietotas saimniecības ēkas. Otra paugur galā būvēta kalpu māja, ap kuru grupētas kūtis, kalte u. c. būves. Kungu mājā pašlaik darbojas Spāres speciālā skola.

Spāre estate was founded in 1669. Dating back to the 19th century 25 buildings of the estate remain today, all of which have had no significant alteration. The buildings are located on two hills, which are divided by the Pērļupīte River. To the NE of the manor house, built on the highest hill, there is a landscape park with a system of ponds and exotic trees. On the other slopes household premises are located. On the top of the other hill a servants' house was built enclosed by a cattle-shed, dry-house, etc.

CĒSU VECĀS UN JAUNĀS PILS APBŪVES
ANSAMBLIS
ENSEMBLE OF THE OLD AND NEW CĒSIS
CASTLES

Cēsu raj. Cēsis, Pils iela 9

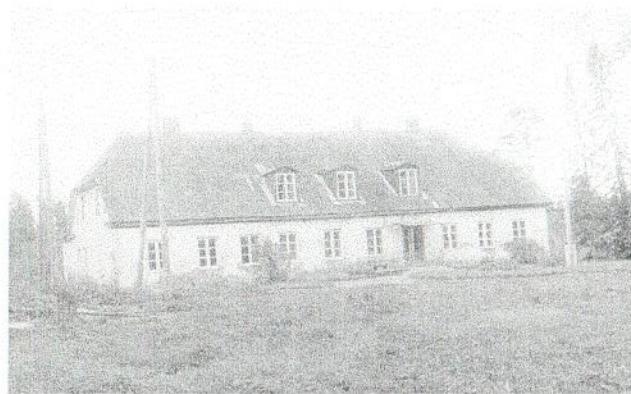
Cēsu viduslaiku vācu ordeņa pils ar triju priekšpiju nocietinājuma sistēmu celta laika periodā no 13.-16.gs. Celtniecības sākums datējams ar 13.gs. 1.c. Cēsu viduslaiku pils plānojumu veido četras galvenās sastāvdaļas: konventēka ar torņiem ārējos stūros un triju priekšpiju sistēmas, kas ar mūriem, torņiem un grāvjiem aptver šo nocietinājumu kodolu no trim pusēm. Līdz mūsdienām saglabājušās ganīži visas pilis galvenās celtnes, izņemot pils ziemelaustrumu malu. 1777.g. par Cēsu pilsmuižas īpašnieku kļūst grāfs Zivers. Bijušās austrumu priekšpils vietā uzbūvēta Cēsu jaunā pils, kādreizējo neregulāro priekšpils laukumu pārveidojot klasicismam raksturīgā kārtojumā. Divas līdzīgos arhitektoniskos apjomos risinātās saimniecības ēkas: stallis-ratnīca un klēts uzsver ansambļa simetrisko risinājumu. Vienīgi viduslaiku pils austrumtorņa fragmenti, kas izmantoti kā jaunās pils arhitektonisks akcents, liecina par savu senāko izcelesmi.

The Cēsis Medieval Castle of German Order with the fortification system of three forecastles was built between the 13th - 16th centuries. The construction started in the beginning of the 13th century. Planning of Cēsis Medieval Castle consists of four main parts: convent house with towers; system of three forecastles which, with the walls, towers and moats enclose the core of this fortification from three sides. Today almost all of the main buildings of the castle remain, except for its NE side. In 1777 instead of the former eastern forecastle the Cēsis New Castle was built. The New Castle transformed the former irregular forecastle square corresponding to Classical arrangement. Stable - coach-house and barn stress the symmetric solution of the ensemble.

13

BRINGU MUIŽA
BRINGI ESTATE

Cēsu raj. Drustu pag.

Barons Nikolajs Hāgemeisters pie 1755. g. būvētajām ūdensdzirnavām Drustu - Smiltenes ceļa malā 1792. g. ierīkoja Bringu muižu, ceļot koka ēkas. Patreizējā mūra apbūve veidojusies 19. gs. pirmajā pusē. Ēkas kompakti izvietotas uz neliela paugura. Tā dienvidu malā būvētā kungu māja saglabājusi sākotnējo plānojumu un interjera detaļas - durvis, kāpnes, krāsnis. Blakus tai celta šķeltu laukakmeņu mūra kalpu māja, kurai ir 19. gs. otrajai pusei raksturīga sarkano kieģeļu apdare - stūru rusti, ailu apmales, u. c. Paralēli kalpu mājai atrodas stallis - vāgvīzis, kas pārbūvu rezultātā 1887. g. ieguvis eklektisma stila zelminus. Blakus stallim atrodas saimniecības ēka ar 3 segmentveida vārtu ailām. Otrpus ceļam celta magazīna ar kalti - ansambļa arhitektoniski visizteiksmīgākā ēka ar divām jumta pārkari balstošām kolonnām galvenajā fasādē un iluzorajiem logiem.

In 1792 Baron Nicolay Hāgemeister built an estate with wooden houses near the water-mill (built in 1755) by Drusti-Smiltenes roadside. The existing stone building was constructed in the beginning of the 19th century. The buildings are located on a small hill. The manor house, built on its southern side, has retained the initial planning and details of interior such as the doors, staircase, stoves. Near it there is a servants' house built of split boulders with decorative red bricks, characteristic of the late 19th century. Parallel to the servants' house a stable - coach-house is located. It was rebuilt in 1887 to include Historicism pediments. Near the stable there are household premises with 3-part gates. Across the road there is a granary with a drying-room which architecturally is the most expressive building. It contains two columns supporting the cornice and illusory windows.

14

UNGURMUIŽA

Cēsu raj. Raiskuma pag.

Ungurmuiža piederējusi fon Kampenhauzenu dzimtai no 1728. gada līdz 1939. gadam. Sākotnēji muižas centra apbūve risināta atbilstoši 18. gs. tradīcijām - pretīm kungu mājai radīts noslēgts saimniecības pagalms. Kungu māja celta no 1730.-1732. gadam. Tā ir vienstāva ēka ar mansarda jumtu un rizalītiem abu garenfasāžu centros. 18. gs. vidū kungu mājā veikti plaši pārbūves darbi, kas ilguši 4 gadus. 1750. gadā muižā darbu uzsāka Limbažu mākslinieks Hinss, kura darinātie sienu gleznojumi - grenadiers un ainavas otrā stāva kāpņu telpā, kā arī ornamentālie dekori dzīvojamās istabās saglabājušies līdz mūsu dienām. Pirmā pasaules kara laikā Ungurmuižas kungu māja tika izdemolēta. Latvijas republikas laikā ēka netiek atjaunota. Patreiz ēkā notiek restaurācija.

Ungurmuiža belonged to Campenhausen family from 1728 till 1939. In the beginning the centre of the estate was formed according to the traditions of the 18th century - opposite to the manor-house, forming a closed household yard. The manor-house was built in 1730-1732. It is one-storey building with a mansard roof and risalites in the centre of both longitudinal facades. In the middle of the 18th century there took place serious reconstruction, which lasted for four years. In 1750 in the estate there started to work an artist from Limbaži, Hintz, whose wall-paintings - grenadiers and landscapes in the staircase of the second floor, as well as ornamental decorations in the living rooms have remained till nowadays. During the 1st World War the manor-house of Ungurmuiža was heavily demolished. During the first independence of the Republic of Latvia the building was not renovated. Now in the manor-house there take place serious restoration.

15

RAUNAS PILSMUIŽA AR PUSMUIŽĀM RAUNA ESTATE WITH SEMI-ESTATES

Cēsu raj. Raunas pag.

Raunas pilsmuižai piederējušas 7 pusmuižas: Cimzas, Bormanu, Marijkalna, Lorenču, Krūklantu, Papānu, Vības. Visām raksturīgs kompакts plānojums, līdzīga ēku dekoratīvā apdare - sarkano kieģeļu apmalojums logu un durvju ailām, vienāds pildrežģa rakssts ēku zelmiņos. Dažas ēkas pat pilnīgi identiskas, piemēram, Lorenču un Papānu pusmuižas klētis. Līdz mūsdienām visneskartākās un labāk saglabājušās ir Cimzas un Marijkalna pusmuižas. Cimzas magazīna uzskatāma par vienu no izcilākajiem šā ēku tipa paraugiem. Raunas pilsmuižas ēkas tā ieaugušas mūsdienu apbūvē, ka savas vienotā ansambla kvalitātes praktiski zaudējušas.

Rauna Estate owned seven semi-estates: Cimza, Bormani, Marijkalns, Lorenči, Krūklanti, Papāni, Vības. All are characteristic with compact planning. The decorative finishing of the buildings is similar - red brick edging for window and door apertures, and equal frame-wood ornament in pediments of the buildings. Some buildings are completely identical, e.g., barns of Lorenči and Papāni semi-estates. Till nowadays Cimza and Marijkalns semi-estates have been preserved the best. Cimza granary is one of the most outstanding examples of the type. Buildings of Rauna semi-estate have been built-up with modern buildings and have practically lost their qualities of an ensemble.

16

BEBRENES MUIŽAS APBŪVE BEBRENE ESTATE

Daugavpils raj. Bebrenes pag.

Bebrenes muižas apbūvi veido kungu māja kompleksā ar dzirnavām, pārvaldnieka māju un vairākām saimniecības ēkām. Muiža veidojusies 19. gs. 2. pusē. Kungu māja celta ap 1896. g. pēc arh. J. L. Markoni projekta eklektisma stilā, sākotnēji kā divstāvu kieģeļu mūra taisnstūra ēka ar augstu mansarda jumtu un izteiktu ēkas stūru rustojumu un logu akmens aplodu dekorējumu. Galvenā fasāde pret parku akcentēta ar centrālo rizalītu un terasi ar balustrādi. Centrālais rizalīts izceļ arī fasādi pret parku. Pēc 2. pasaules kara ēkas kompozīcijālās apjoms daļēji degradēts - ēkai izbūvēts 3. stāvs. Ieeju muižas teritorijā akcentē neorenesanses stilā veidoti vārti.

Bebrene Estate consists of a complex including a manor house, mills, manager's house and several household buildings. The estate was formed in the end of the 19th century. The manor house was built in about 1896 in Eclectic style. Stylistic elements included a high attic roof, expressive corner rustication of the building as well as decorative windows. The main facade facing the park is accented with a central risalite and a terrace with a balustrade. After the WW II the composition of the building was partially degraded - the 3rd floor was built. The entrance to the estate is accented by a Neo-renaissance stylistic gate.

17

DINABURGAS VIDUSLAIKU PILS DÜNABURG MEDIEVAL CASTLE

Daugavpils raj. Naujenes pag.

1275.g. Livonijas ordeņa mestrs Ernests fon Ratzeburgs 19 km uz austrumiem no tagadējās Daugavpils, Daugavas labajā krastā vēlā dzelzs laikmeta latgalu pilskalna vietā uzcēla mūra pili Dinaburgu. Cietoksnis sākotnēji bija no austrumiem pa paceļamo tiltiņu. Vēlāk izbūvēti četri tornji. Pilī atradās kapliča, kapitula zāle, ēdamzāle - remters, 1. stāvā - ordena guļamtelpas. Kā atbalsta punkts pils kalpoja līdz 16. gs. 2. pusei. 1582. g. societinājumu pārcēla izdevīgākā vietā - 19 km lejpus pa Daugavu. Vecā pils iekārtas pārcēla uz jauno cietoksnī. Vecā pils ar laiku sagruva.

In 1275 the Master of Livonian Order, E. von Ratzenburg, built a stone fortress Dünaburg on the right bank of the Daugava River located 19km to the east from present Daugavpils. The fortress was initially built of big boulders as a fortification castle with embrasures. The entrance to the castle was at its eastern part along a lift bridge. Later there four towers were built. The castle contained a chapel, chapter hall, dining-room - "remter", on the first floor - bedrooms. The castle served as a support till the end of the 16th century. In 1582 the fortification was moved to a more convenient place - 19km down the Daugava. The equipment of the old castle was relocated to the new one. The old castle gradually collapsed.

18

MEŽMUIŽAS APBŪVE MEŽMUIŽA ESTATE

Dobeles raj. Augstkalnes pag.

Mežmuižas apbūves ansamblis sastāv no muižas pils ar parku un saimniecības ēkām. Muiža līdz 1870. g. piederēja baronu Līvenu dzimtai, bet no 1870. g. - Hānu dzimtai. Muižas pils būvēta 19. gs. vidū un ir viena no savdabīgākajām neogotikas stilā celtajām kieģelju celtnēm Kurzemē. Ēka celta kā vienstāvīga garenbūve ar trim rizalitiem. Sānu rizalīti noslēdzas ar pakāpjveida zelminiem, kuru priekšā pagalma fasādē izbūvēti poligonālās formas vienstāvu būvkermenji. Akcentēts ir divstāvīgais centrālais rizalīts, kas noslēdzas ar atiku, un kura apdarē izmantoti dekoratīvie elementi attiecas uz eklektismu, piemēram, logailu forma. Raksturīgs moments 19. gs. pīlīs ir dažādu stilu pielietojums vienā celtnē. Tā Mežmuižas interjeri risināti neorokoko stilā, atsevišķi apdares elementi ir rūpnieciski ražoti un vēlāk piemēroti pīlīs interjeram. Muižas apbūves ansamblī līdz mūsdienām saglabājušās kūtis, stallis, kalpu mājas, dzirnavas, kuru celtniecībā arī pielietots kieģelis. Līdz ar to, tās papildina pīls arhitektūru un veido vienu apbūves kompleksu.

Mežmuiža Estate consists of a manor house with a park and household buildings. The manor house (middle of the 19th c.) is one of the most peculiar Neo-gothic brick buildings in Kurzeme. One-storey longitudinal building with three risalites which end with pediments. In front of the pediments in the yard facade there are built polygonal one-storey buildings. The accented central two-storey risalite ends with an attic whose decorative elements belong to Eclecticism style. Use of different styles in one building is characteristic for the 19th century. Today there remains a cattle-shed, stable, servants' houses and mill.

19

BIKSTU MUIŽAS PILS BIKSTI ESTATE

Dobeles raj. Bikstu pag.

Bikstu muižas pils celta 19. gs. vidū eklektisma stilā klasicisma formās. Tā ir divstāvīga celtne ar četrsliņu jumtu. Ēkas gala fasādēm piebūvēti simetriki rizalīti ar divslīņu jumtiem. Ēkai akcentēts 2. stāvs, no pirmā stāva to attala starpstāvu dzega. Ēkas centrā atrodas portiks ar balkonu 2. stāvā, virs tā - frontons. Muižu ietver 19. gs. vidū veidots ainavu parks. Muižas apbūves ansamblī ietilpst arī kalpu dzīvojamās ēkas, laidars, kūtis, klēts un stallis. Savdabīgākā no šīm ēkām ir no laukakmeniem celta klēts, kuras zelminju apdarē izmantoji neogotikas elementi. Kompleksā stipri pārbūvētā veidā atrodas arī vecā pīlī, celta 1670. g., kuras plānojumā vērojama vēl viduslaiku arhitektūras ietekme. Pārbūvju rezultātā ēka zaudējusi sākotnējo izskatu un proporcijas. Bikstu muiža ir piemērs muižu attīstībai vairāku gadsimtu garumā.

The palace of Biksti Estate was built in the middle of the 19th century in Classical forms of Eclecticism style. It is a two-storey building with a four-slope roof. To the extreme facades there are attached symmetric risalites with two-slope roofs. Accenting the 2nd floor of the building is a cornice which separates it from the 1st floor. In the middle of the building there is a portico with a balcony, above it - a pediment. The estate is enclosed with a 19th century landscape park. In the estate there are also servants' houses, cattle yard, cattle-shed, barn and a stable. The complex also contains the old palace (1670) which displays medieval influence.

20

21

ĪLES MUIŽAS APBŪVE ĪLE ESTATE

Dobeles raj. Īles pag.

Īles muiža celta 19. gs. 2. pusē. No muižas ansambļa saglabājusies tikai kungu māja ar parku. Tā celta 1854. - 1856. g. pēc O. fon Hērnera pasūtījuma kā simetriska būve ar diviem torniem, kas izvietoti ēkas galos. Īles muižas kungu māja ir viena no pirmajām neogotiskajām celtnēm Latvijā, tajā vērojama gotiskās formās veidoto tornu nesaderība ar klasiciskās formās ieturēto ēku, kas ir vienstāvīga garenbūve ar uzsvērtu cokolu un akcentētu centrālo rizalītu, kas noslēdzas ar mezonīnu. Īles muižā kādreiz bijusi bagāta reto minerālu un izbāzeņu kolekcija, kuru bija veidojis muižas īpašnieks Hēners. Tā veiksmīgi papildināja interjerus. Īles muižas pīlī labi ieķļaujas ainavā, kļūdama par tās organisku papildinājumu un dominantu. Īles muižas pīlīs veidols mūsdienās stipri izmainījies, jo zuduši torni.

Īle Estate was built in the end of the 19th century. Only a manor house and a park remain. The manor house was built in 1854-1856 as a symmetric building with two towers at both ends of the building. It is one of the first Neo-gothic buildings in Latvia. There is unconformity of Gothic towers with the Classical one-storey longitudinal building with accented socle and central risalite, which ends with an attic. In Īle Estate there is a rich collection of rare minerals and stuffed animals. Īle Estate fits in the landscape very well. The appearance of Īle Estate is greatly changed as the turrets are lost.

22

LUSTES MUIŽAS PILS LUSTE PALACE

Dobeles raj. Jaunbērzes pag.

Lustes pils 1775. gadā celta Kurzemes hercoga Pētera Bīrona laikā, iespējams, pēc F.B. Rastrelli projekta. Iekšējos apdares darbus veicis tēlnieks J.M.Grafs. Pils ēka plānā ir kvadrātiska divstāvu celtne ar simetriskām fasādēm. Kādreiz ēkai bijis četrslīpu jumts ar izbūvēm. Pils fasāde akcentēta ar trim rizalītiem, kuru dekoratīvajā apdarā pieļietots rustojums. Sānu rizalīti noslēdzas ar nelieliem tornīšiem. Centrālā rizalīta otrajā stāvā izvietoti izstiepti logi ar pusaploces pārsegumu, virs tiem mezonīns ar frontonu. Lustes pils kādreiz ir bijusi viena no skaistākajām Latvijas baroka muižu ēkām, taču stipri cietusi šī gadsimta abos karos un pašreiz atrodas avārijas stāvoklī.

Luste Palace was built in 1775 upon the order of Peter Biron, Duke of Courland, most likely following the design of B.F.Rastrelli. It is a rectangular two-storey building with symmetric facades. The building used to have a four-slope roof with an attic. The facade of the palace is accented with three risalites, in the decorative finishing of which there is used rustication. Side risalites are topped with small turrets. On the 2nd floor of the central risalite there are extended windows which are capped with a mezzanine with a pediment.

LIEAUCE S MUIŽAS PILS LIELAUCE PALACE

Dobeles raj. Lielauces pag.

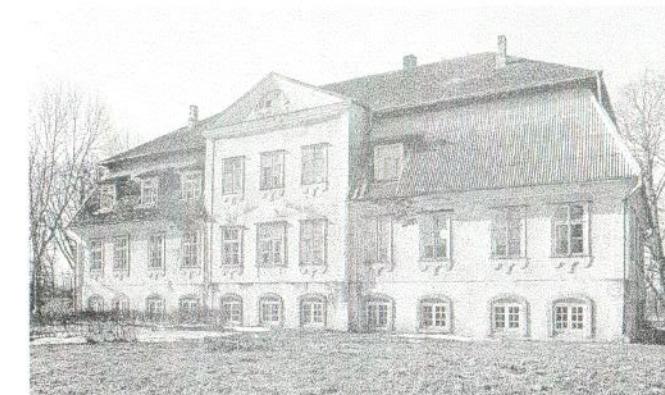
Lielauces pils celta 19.gs. sākumā pēc grāfa Mēdema pasūtījuma vēlā klasicisma jeb ampīra stilā. 1900. gadā pils nodeg, un 1901. gadā sākas pils atjaunošanas darbi. 19.gs. klasicisma pils bija divstāvīga garenbūve ar centrālo rizalītu un portiku. No šīs celtnes saglabājusies nepārbūvēta tikai viena no gala fasādēm ar ampīra stila logiem. 20. gs. sākuma pārbūvēs pils iegūst savam veidolam neatbilstošu mansarda jumtu un asimetrisku šķērskorpusu. Pils fasādes apdare tiek pieskaņota jaunajām eklektisma prasībām - parādās rustojums apmetumā, manierīgas balustrādes un meandru frīzes. Arī interjers veidots 20. gs. sākumā, kur telpu dekoratīvajā apdarā izmantoti ampīra elementi. Pils ir viens no savdabīgākajiem eklektisma pieminekļiem, kas celti, izmantojot klasicisma elementus.

Lielauce Palace was built in the beginning of the 19th century in late Classical or Empire style. In 1900 the palace burned down. In 1901 restoration began thus adding new features to its appearance. It was a longitudinal two-storey building with a central risalite and portico. Today only one of the extreme facades featuring Empire style windows remains unchanged. In the reconstruction of the early 20th century the palace gained an unconformable French roof and an asymmetric cross-block. The facades finishes matches the new Eclecticism demands - rustication in the plaster, affected banisters and meander friezes. The interior, also constructed in the early 20th century, utilizes elements of the Empirical style in its decorative finishes.

23

BEĀVAS MUIŽAS PILS PALACE OF BEĀVA ESTATE

Gulbenes raj. Beāvas pag.

Beāvas muižas īpašnieks no 1750. gada bija F.G.Bergs. Muižas pils celta ap 1750. gadu baroka stilā. Tā ir apmesta divstāvu taisnstūra plāna ēka uz laukakmeņu mūra pamatnes, ar uzsvērtu centrālo rizalītu, trijsītū frontonu un augstu kārnīju seguma mansarda jumtu. Abas galvenās fasādes ir simetriskas, tām ir barokam raksturīga apdare: stūru rusti, dekoratīvi veidojumi apmetumā. 19. gs. b. un 20. gs. sāk. ēka nedaudz pārbūvēta. Kopš 1925. gada tur darbojas pagastskola. Vestibūla grīdas segums veidots no krāsinām marmora plātnītēm. Vairākās telpās saglabājusies sākotnējā mākslinieciskā apdare - plastiski griestu veidojumi, krāsnis, durvju vērtnes, iebūvēti skapji un sienu paneļi. Beāvas pils ir raksturīga 18. gs. muižu celtne, kas lielā mērā saglabājusi savu sākotnējo izskatu, arhitektoniskās un mākslinieciskās vērtības.

This Baroque style palace was built around 1750. It is a plastered two-storey rectangular building based on a boulder basement, with accented central risalite, triangular pediment and high attic roof covered with clay tiles. Both longitudinal facades are symmetric with finishings characteristic to Baroque style: corner rusts and decorative formations in the plaster. In the 19th and the 20th centuries the building was slightly transformed. In the entrance hall the covering of the floor was made from colour marble tiles. In several rooms initial artistic finishings still remain. These include plastic ceiling decorations, stoves, doors, closets and wall panels. Beāva Palace is a characteristic building of the 18th century, which to a great extent has preserved its initial appearance, both architecturally and artistically.

24

VECGULBENES MUIŽAS APBŪVE VECGULBENE ESTATE

Gulbenes raj. Gulbene, Brīvības iela 9

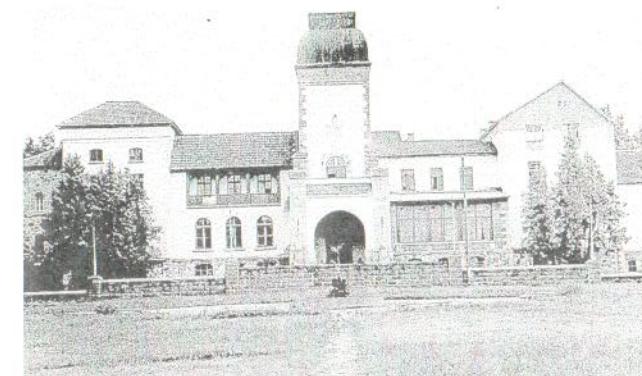
Vecgulbenes muižas Baltās pils (atšķirībā no vēlāk būvētās Sarkanās pils) centrālais divstāvu būvkermenis celtis 1763. g. 1896. gadā pils nonāk J.G.fon Wolfa īpašumā, šajā laikā centrālajam korpusam piebūvēti vienstāva sānu korpusi un abi torni; lielākais no tiem - divstāvīgs kvadrātreida tornis ar caurbrauktuvi. Cetne iegūst ampīra arhitektūrai raksturīgo veidolu. Fasādes ar greznu plastisku apdari - pilastri, profiljoslas, reljefi sandrīki, rozes, ziedu arabeskas, atlanti, kariatīdes, u. c. 1904. gadā pils tiek nodedzināta, gājis bojā lielais tornis un daļa interjera. Pēdējā īpašniece E.K.fon Wolfa pili atjaunoja, bet ne agrākajā spožumā. Sarkano pili 19. gs. beigās barons Heinrihs cēlis savai sievai M. fon Etingenai. Tā ir sarkano kēģeļu celtne ar kvadrātisku torni. Fasāžu apdarē izmantozi zobinājumi, frīzu joslas un citi neogotikai raksturīgi elementi. Muižas saimniecības ēkas (kūtis ar lopu virtuvi, manēža ar stāļiem, kalpu mājas) celtas 19.gs. vidū. Pie muižas atrodas ainavu parks (19.gs. 2.p.).

The central main building of the White Palace (contrary to the Red Palace, built later) was built in 1763. In 1896 the palace became the property of J.G.von Wolf. During this period the palace added on one-storey side blocks and both towers. The facade had a rich plastic decoration - pilasters, profile-belts, relieves, sandrīki, roses, flower arabesques, atlants, cariatides, etc. In 1904 the palace was burned down. The big tower and part of the interior was destroyed. The Red Palace was built in the end of the 19th century. It is a red-brick building with rectangular tower. The decoration of facades displays scalloping, friezes and other elements characteristic to Neo-gothic style. All household buildings were built in the middle of the 19th century.

25

JAUNGULBENES MUIŽAS APBŪVE PALACE OF JAUNGULBENE ESTATE

Gulbenes raj. Jaungulbenes pag.

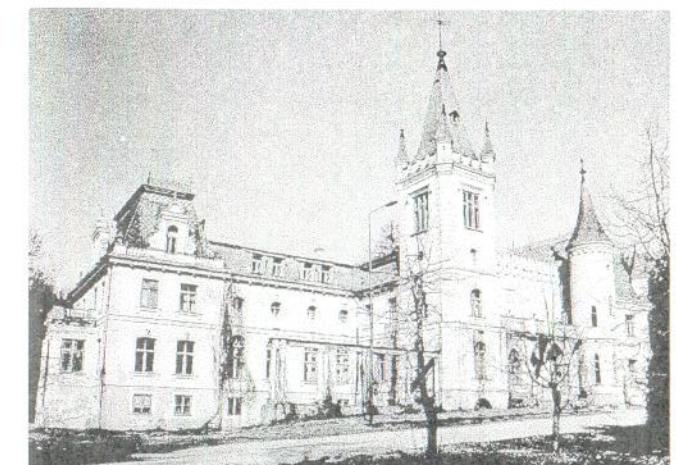
Muižas centra apbūves kodolu veido pils ar tuvējām klētīm, stāļiem, manēžu, kučiera māju un pārvaldnieka dzīvojamo ēku. Attālāk atrodas citas saimniecības ēkas un kalpu mājas. Muižas apbūvi ieskauj 18 ha liels parks ar vairākām ūdenskrātuvēm. Jaungulbenes pils celta Tjūduorū neogotikas iespaidā 1878. gadā. Ēkas galvenā fasāde sākotnēji veidota simetriska ar augstu kvadrātisku torni centrā un nedaudz paaugstinātiem sānu rizalītiem. Savā sākotnējā izskatā pils pastāvēja visai neilgi. Jau 19.gs. b. un 20.gs. sāk. to vairākkārt pārbūvēja un papildināja. Tika izjaukta fasādes simetrija, ap 1900. gadu tika uzcelta smagnējās romānikas stila formās veidotā piebūve pils rietumu galā, bet ap 1903. gadu pabeigta tai pretējā spārna piebūve. Vairākās Jaungulbenes pils telpās bijuši mākslinieciski augstvērtīgi neobaroka interjeri; daudz mākslas priekšmetu: gleznas, mēbeles, u.c.

The core of the estate is formed by a palace with nearby barns, stables, manège, coachman's house and manager's house. The estate is enclosed by a park of 18ha with several reservoirs. The palace was built in 1878 in Tudor neo-gothic. The main facade of the building initially was made symmetric with a high rectangular tower in the centre and slightly elevated side risalites. Already in the late 19th century and early 20th century the building was rebuilt several times. The symmetry of the facade was destroyed around the year 1900. At the western end of the palace a heavy extension was attached in Romanesque style and in 1903 an extension at its opposite wing was finished. In several rooms of Jaungulbene palace there have been artistically valuable Neo-baroque interiors, items of art, etc.

26

STĀMERIENAS MUIŽAS PILS PALACE OF STĀMERIENA ESTATE

Gulbenes raj. Stāmerienas pag.

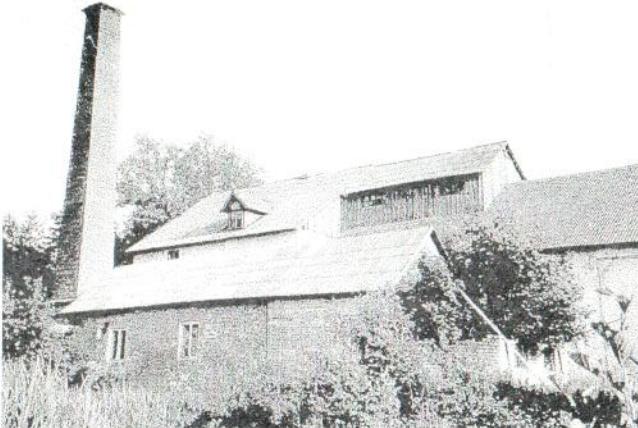
Stāmerienas muižas pils atrodas gleznainā vietā Stāmerienas ezera krastā. To ieskauj brīva plānojuma ainavu parks. 1902. gadā Stāmeriena kļūst par barona E.Volfa dzimtas īpašumu. Stāmerienas pils celta vairākos etapos. Sākotnējā, 1852. gadā iesvētītā, pils tiek daļēji nodedzināta 1905. gada decembrī, taču drīz tā tiek atjaunota un savu pašreizējo veidolu ieguvusi 1908. gadā. Stāmerienas pils ir viens no spožākajiem 19. gs. beigu un gadsimtu mijas muižu arhitektūras paraugiem. Pils atgādina franču tipa hoteļa savrupmāju vai medību pili. Eksterjerā parādās renesances un gotikas motīvi; saglabājušies grezni interjeri ar stukku rotājumiem, kokgriezumiem. Vairāku telpu apdarē redzamas ziedu vijas, pilastri, u.c., kā arī ampīra stilistikā veidotās krāsnis.

Palace of Stāmeriena Estate is located in a picturesque place near the Stāmeriena Lake. It is enclosed by a landscape park of free planning. The Stāmeriena palace was built in several stages. The initial building, dedicated in 1852, was burned down in 1905, but soon it was renovated and the present appearance is that of 1908. Stāmeriena palace is one of the most expressive examples of estate architecture of the turn of the centuries. The palace is a reminder of a French-type hotel, private house or a hunting palace. In the exterior Renaissance and Gothic motifs are used. There have remained splendid interiors with stucco decoration and woodcarvings. Decoration of several buildings utilizes garlands of flowers, pilasters, etc., as well as Empire style stoves.

27

ASARES MUIŽAS APBŪVE ASARE ESTATE

Jēkabpils raj. Asares pag.

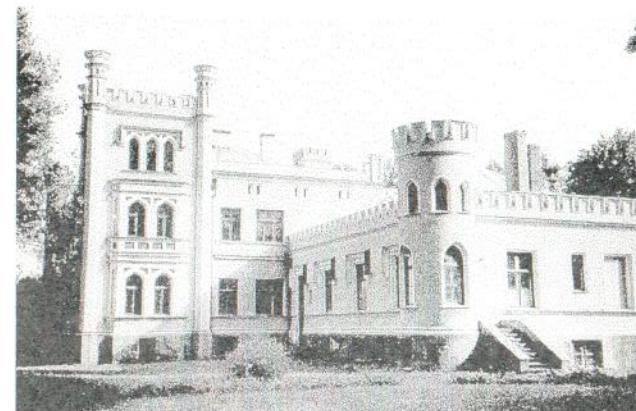
Asares muižas kungu māja ir viens no agrīnākajiem neogotikas piemēriem Augšzemei. 1749. gadā celtā ēka ap 1840. gadu gotizēta, piebūvējot divus sānu rizalītus ar kāpienveida zelmiņiem. Kungu māja nodega 1925. gadā, un tās neogotiskās daļas šodien skatāmas romantisku drupu veidā. Pie pils atrodas augļu klēts (19. gs. 1. puse), klēts ar kāpienveida frontonu vienā garenfasādes galā (1843), kalpu mājas. Netālu izvietots muižas spirta brūža komplekss - brūžis (1886) un pārvaldnieka māja (1899). Saglabājusies arī pienotava (1849., 1959.), bet no 3 kalpu mājām palikusi viena. Pie klēts parkā redzami vārtu stabi, bet iepretim tiem pagalma otrā malā kolonnas, kuru nozīme pagaidām nav noskaidrota. Tās stāv atstatu viena no otras.

The manor house of Asare Estate is one of the earliest Neo-gothic examples in Auguzeme. In about 1840 two side risalites with step-like pediments were attached to the building (1749). The manor house burned down in 1925 and today there are only ruins. Near the palace there is a fruit barn (beg. of the 19th c.), barn with kāpienveida pediment in the end of one longitudinal facade (1843) and servants' houses. Not far from there is a distillery complex (1886), manager's house (1899), dairy (1849, 1959) and three servants' houses (today only one remains). Near the barn there are gate pilasters. Opposite these pilasters at the other side of the yard columns are found. Their use is unknown.

28

GĀRSENES MUIŽAS APBŪVE GĀRSENE ESTATE

Jēkabpils raj. Gārsenes pag.

Gārsenes muižas apbūvi veido pils, klēts, stallis, brūzis ar strādnieku māju, kalpu māja un dzirnavas. Muižas centru ieskauj parks ar dīķiem un tiltiņu. Pils (ap 1856., 1885) ir neogotikas piemineklis ar visiem tai raksturīgiem elementiem - stūru torniem un tornīšiem, dzeguļiem, logailu apvijošām dzegām, lieveni. Blakus esošā klēts (18. gs. b.) un stallis ar lieveja arkādi (18. gs. b.) grupējas ap taisnstūra parādes pagalmu pils priekšā. Turpat redzami arī vārti. Otrpus brūgētam cejam, kas vijas gar parādes pagalma malu atrodas dzirnavas - gotikas formu iespaidota celtne, kuras atsevišķas daļas, domājams, ir senākas par 19. gs. 2. pusi. Šī arhitektoniski interesantā ēka patreiz netiek izmantota.

Gārsene Estate consists of a palace, barn, stable, distillery with a workers' house, servants' house and mill. The estate is enclosed by a park with ponds as well as a small bridge. The palace (1856, 1885) is a monument of Neo-gothic style with all characteristic elements - corner towers and turrets, cornices entwined round windows, a porch. The nearby barn (end of the 18th c.) and the stable with a porch arcade (18th c.) are arranged around a rectangular court-yard in front of the palace. There is also a gate. Across a cobble-stone road, winding by the court-yard, there is a mill - building with Gothic influence. Some of its elements date back earlier than late 19th century.

29

KRUSTPILS MUIŽAS APBŪVE KRUSTPILS ESTATE

Jēkabpils raj. Jēkabpils, Rīgas iela 216-a/b

Pirma pili Krustpilī cēlis Rīgas arhibīskaps 1237. gadā. Laika gaitā pils vairākkārt pārbūvēta un paplašināta. No viduslaikiem, domājams, saglabājušās ar cilindrā un krusta velvēm segtās pagraba telpas, atsevišķi plānojuma elementi. 18. gs. beigās nocietinātā pils bija pārvērtusies reprezentatīvā, barokāliem torniem vairāgotā rezidencē. Ilgu laiku pili saimniekoja militāristi, bet no 1992. gada - Jēkabpils vēstures muzejs. Uzsākta pils arhitektoniskā un vēsturiskā izpēte un restaurācija, kas atzīstamā kvalitātē turpinās. Atsegti sienu gleznojumi, oriģinālas konstrukcijas, u. c. 1920. gadā muižā uzskaitītas 37 ēkas, bet šobrīd saglabājušās 29. Lielākā daļa no tām gan ir pārbūvētas, piemēram, stallis un kučiera māja, kalpu māja. Muižas apbūvē iekļaujas arī kapličas, kā arī 1930. gados uzceltā dzelzsbetona kazarmu ēka. Atjaunota ir pils muižas klēts (19. gs. v.).

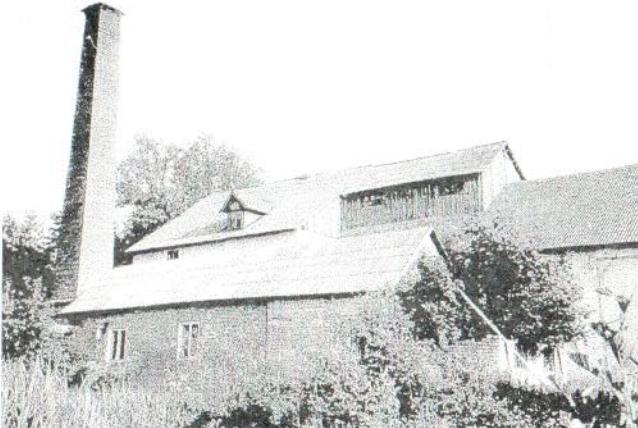
The first castle in Krustpils was built in 1237 by the Archbishop of Riga. The building has been rebuilt several times and extended. Cellars remain covered with cylindrical and cross vaults as well as some elements of planning, probably from the medieval ages. In the end of the 18th century the fortified castle became a representative residence with Baroque towers. In 1920 the estate totalled 37 buildings. Today 29 buildings remain. Most of them were rebuilt, for example, the stable, a coachman's house and a servants' house. In the estate there are also chapels, as well as concrete barracks which were built in the 1930^s. Currently the place is under architectural and historic investigation, which enabled the discovery of wall paintings, original constructions, etc. The barn (19th c.) was renovated.

30

28

ASARES MUIŽAS APBŪVE ASARE ESTATE

Jēkabpils raj. Asares pag.

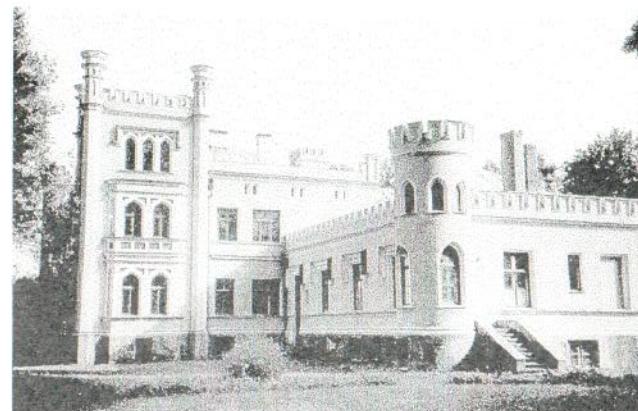
Asares muižas kungu māja ir viens no agrīnākajiem neogotikas piemēriem Augšzemē. 1749. gadā celtā ēka ap 1840. gadu gotizēta, piebūvējot divus sānu rizalitus ar kāpienveida zelmiņiem. Kungu māja nodega 1925. gadā, un tās neogotiskās daļas šodien skatāmas romantisku drupu veidā. Pie pils atrodas augļu klēts (19. gs. 1. puse), klēts ar kāpienveida frontonu vienā garenfasādes galā (1843), kalpu mājas. Netālu izvietots muižas spirā brūža komplekss - brūzis (1886) un pārvaldnieka māja (1899). Saglabājusies arī pienotava (1849., 1959.), bet no 3 kalpu mājām palikusi viena. Pie klēts parkā redzami vārtu stabi, bet iepretim tiem pagalma malu atrodas dzirnavas - gotikas formu iespaidota celtne, kuras atsevišķas daļas, domājams, ir senākas par 19. gs. 2. pusi. Šī arhitektoniski interesantā ēka patreiz netiek izmantota.

The manor house of Asare Estate is one of the earliest Neo-gothic examples in Auguzeme. In about 1840 two side risalites with step-like pediments were attached to the building (1749). The manor house burned down in 1925 and today there are only ruins. Near the palace there is a fruit barn (beg. of the 19th c.), barn with kāpienveida pediment in the end of one longitudinal facade (1843) and servants' houses. Not far from there is a distillery complex (1886), manager's house (1899), dairy (1849, 1959) and three servants' houses (today only one remains). Near the barn there are gate pilasters. Opposite these pilasters at the other side of the yard columns are found. Their use is unknown.

29

GĀRSENES MUIŽAS APBŪVE GĀRSENE ESTATE

Jēkabpils raj. Gārsenes pag.

Gārsenes muižas apbūvi veido pils, klēts, stallis, brūzis ar strādnieku māju, kalpu māju un dzirnavas. Muižas centru ieskauj parks ar dīķiem un tiltu. Pils (ap 1856., 1885) ir neogotikas piemineklis ar visiem tai raksturīgiem elementiem - stūru torņiem un tornišiem, dzeguļiem, logailu apvijošām dzegām, lieveni. Blakus esošā klēts (18. gs. b.) un stallis ar lieveja arkādi (18. gs. b.) grupējas ap taisnstūra parādes pagalmu pils priekšā. Turpat redzami arī vārti. Otrpus bruģētam cejam, kas vijas gar parādes pagalma malu atrodas dzirnavas - gotikas formu iespaidota celtne, kuras atsevišķas daļas, domājams, ir senākas par 19. gs. 2. pusi. Šī arhitektoniski interesantā ēka patreiz netiek izmantota.

Gārsene Estate consists of a palace, barn, stable, distillery with a workers' house, servants' house and mill. The estate is enclosed by a park with ponds as well as a small bridge. The palace (1856, 1885) is a monument of Neo-gothic style with all characteristic elements - corner towers and turrets, cornices entwined round windows, a porch. The nearby barn (end of the 18th c.) and the stable with a porch arcade (18th c.) are arranged around a rectangular court-yard in front of the palace. There is also a gate. Across a cobble-stone road, winding by the court-yard, there is a mill - building with Gothic influence. Some of its elements date back earlier than late 19th century.

30

KRUSTPILS MUIŽAS APBŪVE KRUSTPILS ESTATE

Jēkabpils raj. Jēkabpils, Rīgas iela 216-a/b

Pirma pili Krustpili cēlis Rīgas arhibīskaps 1237. gadā. Laika gaitā pils vairākkārt pārbūvēta un paplašināta. No viduslaikiem, domājams, saglabājušās ar cilindra un krusta velvēm segtās pagraba telpas, atsevišķi plānojuma elementi. 18. gs. beigās nocietinātā pils bija pārvērtīties reprezentatīvā, barokāliem torņiem vaijagotā rezidencē. Ilgu laiku pili saimniekoja militāristi, bet no 1992. gada - Jēkabpils vēstures muzejs. Uzsākta pils arhitektoniskā un vēsturiskā izpēte un restaurācija, kas atzīstamā kvalitātē turpinās. Atsegti sienu gleznojumi, oriģinālas konstrukcijas, u. c. 1920. gadā muižā uzskaitītas 37 ēkas, bet šobrīd saglabājušās 29. Lielākā daļa no tām gan ir pārbūvētas, piemēram, stallis un kučiera māja, kalpu māja. Muižas apbūvē iekļaujas arī kapličas, kā arī 1930. gados uzceltā dzelzsbetona kazarmu ēka. Atjaunota ir pils muižas klēts (19. gs. v.).

The first castle in Krustpils was built in 1237 by the Archbishop of Riga. The building has been rebuilt several times and extended. Cellars remain covered with cylindrical and cross vaults as well as some elements of planning, probably from the medieval ages. In the end of the 18th century the fortified castle became a representative residence with Baroque towers. In 1920 the estate totalled 37 buildings. Today 29 buildings remain. Most of them were rebuilt, for example, the stable, a coachman's house and a servants' house. In the estate there are also chapels, as well as concrete barracks which were built in the 1930^s. Currently the place is under architectural and historic investigation, which enabled the discovery of wall paintings, original constructions, etc. The barn (19th c.) was renovated.

JELGAVAS PILS JELGAVA PALACE

Jelgava, Lielā iela 2

Jelgavas pils ir ievērojamā Krievijas galma arhitekta F.B.Rastrelli agrīnā perioda lielākais darbs un viens no retajiem pieminekļiem, kas saglabājies līdz mūsu dienām. Pils celta divos būvperiodos (1738.-1740., 1763.-1772.) 13.gs.Livonijas ordena pils vietā. Sākotnēji visus būvdarbus gandrīz vienpersoniski vadījis Rastrelli, bet vēlāk vadību daļēji pārņēmis dāru arhitekts S.Jensens. Pils iecerēta kā trīsdaļīgs būvbloks 150x120 m izmērā ar galveno simetrijas asī austrumu -rietumu virzienā. Ēkas sānu korpusus rietumu pusē noslēdz īsi šķērskorpusi. Pie pils interjeru izveides strādājis Kurzemes gleznotājs F.H.Barizjens, itāliešu gleznotājs d'Andželi, tēlnieks J.M.Grafs u.c. Jelgavas pils ieviesa Latvijas arhitektūrā krievu baroka strāvojumu un kļuva par mūsu 18 gs. celtniecības mantojuma stūrakmeni.

Jelgava Palace is the biggest work of the early period of the famous architect F.B.Rastrelli and is one of the few his creations which have preserved till nowadays. Initially in this place there was located castle of Livonian Order (13th c.), which in 1737 was destroyed. The building was constructed in two periods (1738-1740, 1763-1772). During the first one Rastrelli managed all works by himself, during the second period - the management was partially taken over by the Danish architect S.Jensen. The Palace was planned as a three-part block (150 x 120m) with the main symmetry along East-West direction. The side blocks of the building are finished with short cross-blocks. The interiors of the Palace were created by F.H.Barizjen, painter from Kurzeme, d'Angeli, Italian painter, sculptor J.M.Graf with his assistants etc. From the late 18th century till the 1950th there have taken place several fires and renovations. Jelgava Palace created by F.B.Rastrelli have established in Latvian architecture traits of Russian Baroque style and became a cornerstone of architectural heritage of the 18th century in Latvia.

31

VILCES MUIŽAS APBŪVE VILCE ESTATE

Jelgavas raj. Vilces pag.

Vilces muižas apbūves ansamblis veidots pēc simetrisko muižas ansambļu shēmas, kur galvenais akcents ir vērts uz pašu pili. Pils celta 18. gs. 2. pusē pēc Mēdemu pasūtījuma un pārbūvēta 19. gs. 2. pusē. Muižas ēka ir divstāvīga garenbūve ar cokolstāvu un divslīpju jumtu ar nošļauptiem galiem. Virs galvenās fasādes centrālās daļas atrodas trīsstūrveida frontons. Saglabājies ieejas portāls no 18. gs. 2. p., darināts vēlā baroka formās, kura augšējā daļā izveidots marmora cilnis ar Mēdemu un Keizerlingu alianses gērboni. Ap pili plešas ainavu parks, veidots 19. gs. vidū, ar regulāru partera daļu. Ap parādes pagalmu atradušās simetriski viena pret otru novietotas saimniecības ēkas, tagad pārbūvētas. Interesantākā no tām ir laukakmens klēts un smēde. Smēdes gala fasādes noformējumā pielietots dekoratīvs pildrežģis, tai ir mansarda jumts.

Vilce Estate was built as a symmetric ensemble where the main accent is towards the palace. The palace was built in the end of the 18th century and rebuilt in the end of the 19th century. The manor house is a two-storey longitudinal building with a socle and two-slope hipped roof. Above the central part of the main facade there is a triangular pediment. There has remained the entrance portal (end of the 18th c.) in late Baroque forms, in upper part of which there is a marble relief with the coat of arms of Medem-Kaiserling alliance. Around the palace there is a landscape park (middle of 19th c.) Household buildings were arranged around the court-yard which have been reconstructed. There is a very interesting barn made of boulders and a smithy. The extreme facade of the smithy has frame-wood decoration. The building has a French roof.

32

ZAĻENIEKU MUIŽAS APBŪVE ZAĻENIEKI ESTATE

Jelgavas raj. Zaļenieku pag.

Zaļenieku muižas pils celta hercogam E.J. Bironam no 1768. - 1775.g. kā medību pils. Par projekta autoru uzskata S.Jensenu, kaut arī pils veidols runā par F.B.Rastrelli iespējamo piedalīšanos tā izstrādāšanā. Pils ēka - divstāvīga būve ar centrālajiem rizalītiem garenfasādēs un nelieliem rizalītiem gala fasādēs. Pils fasādēm ļoti bagāta dekoratīvā apdare. Galvenais akcents ir vērts uz centrālo rizalītu, kura 2. stāvs noformēts ar savdabīgas formas joniskā ordera kolonnām un pilastriem. Pils arhitektūru būtiski papildina parks - nozīmīgs 19. gs. ainavu parka piemērs. 19.gs. muiža bija grāfū Mēdemu īpašums. Netālu no pils atrodas stāļu ēka, celtais 19.gs. sāk., tagad pārbūvētas. Vienstāvīgas garenbūves segtas ar divslīpju jumtu un nošļauptiem galiem. Muižas ansamblī ietilpst arī saimniecības ēkas un kalpu māju ciemats, kurš izvietots atstatus no pils - kalpu mājas un stallis, celti ar ampīra stila iezīmēm. Netālu atrodas savdabīga, pildrežģī risināta klēts. Zaļenieku muižas ansamblis ir viens no vērtīgākajiem muižas kompleksiem Latvijā, jo ietver sevī ēkas ar dažādu stilu iezīmēm no baroka līdz ampīram.

Zaļenieki Estate was built (1768-1755) as a hunting palace for duke E.J.Biron. The designer of the estate is considered to be S.Jensen. Although the appearance of the building resembles the work of F.B.Rastrelli in the elaboration of the design. The palace is a two-storey building with central risalites in longitudinal facades and small risalites in extreme facades. Facades of the palace are very richly decorated. The main accent is to the central risalite which is decorated with peculiar Ionic order columns and pilasters. The architecture of the palace is supplemented by a landscape park (19th c.). Not far from the estate there are stables, built in the beginning of the 19th century. In the estate there are also household buildings or a servants' village, located at a distance from the palace.

33

MAJORU MUIŽAS DZĪVOJAMĀ ĒKA MAJORI ESTATE

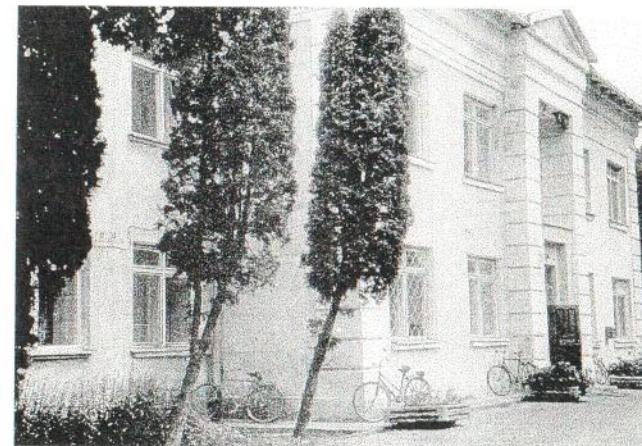
Jūrmala, Konkordijas iela 66

Majoru muižas dzīvojamā ēka bija Kurzemes muižkunga fon Firksa vasaras rezidence. Jaunā kungu māja ir celta 20. gadsimta sākumā vecās un vienkāršākās ēkas vietā. Kungu māja un saimniecības ēkas atrodas Lielupes ūkumā, starp Bulduri muižu un Dubulti zvejnieku ciematu. Ēkas apdarē ir izmantoti elementi, kas atgādina neoklasicisma stilu (kolonnu portiks, centrālās ieejas klasiskais portāls, utt.) un jūgendstila asimetriskie apjomī un detaļu izkārtojums (rizalīts, daži logi). Pretēji robustajai un smagnējai ārienei ēkas interjeri ir veidoti daudz izjustāk.

This was the summer residence of Kurzeme landlord von Firkss. The new manor house was built in the beginning of the 20th century replacing the older and simpler building. The manor house and household buildings are at a distance from the sea and are located in the curve of the Lielupe River, between Bulduri Estate and Dubulti fisherman's village. In the style of the building there are used elements resembling Neo-Classical style (column portico, Classical portal for the main entrance, etc.) and Art-Nouveau asymmetric volumes and arrangement of details (risalite, bay, some windows). Contrary to the robust and heavy exterior, the interior is more deep-felt.

34

GERĀNIMOVAS (GERONIMOVAS) MUIŽAS APBŪVE PARK OF GERANIMOVA (GERONIMOVA) ESTATE

Krāslavas raj., Kostujinas pag.

Geranimovas muiža kādreiz piederēja Oskjerku dzimtai un līdz I pasaules karam te atradās izcila, ampīra stilā veidota pils ar diviem milzīgi kasetētu nišu veidā rotātiem portāliem un asimetrisku, 19.gs. beigās gotikas formās ceļu piebūvi ar torni. Padomju laikā pils pārbūvēta par Psihoneiroloģisko ārstniecības iestādi, bet tagad tur atrodas veco Jaužu pansionāts "Kraščini". Ievērības cienīgs objekts ir muižas parks, kas atrodas izcili skaistā vietā starp Juras un Rušonu ezeriem. Brīva plānojuma parkā, kas aizņem 1,5 ha teritoriju, ir vērtīgas lielas lapeglu grupas un veca liepu aleja. Kādreiz parkā atradās rets, koka konstrukcijās darināts paviljons naivās eklektisma stila gotikas formās ar donžona tipa stūra torni.

Up until WW I an outstanding palace in Empire style existed. Its elements included two portals and an asymmetric extension with a tower in Gothic forms built in the end of the 19th century. The park of free planning, which covers a territory of 1,5ha, contains valuable groups of larch-trees and an old lime lane. In the park there used to be a rare, wooden pavilion in naive Gothic forms of Eclecticism style.

35

KRĀSLAVAS PILS ANSAMBLIS ENSEMBLE OF KRĀSLAVA ESTATE

Krāslavas raj., Krāslavā, Pils ielā 6

Krāslavas pils muižas apbūvē ietilpst 8 ēkas, starp tām - baroka-klassisma stila pils un bibliotēkas ēka Krāslavas upītes krastā, glezna parks ar žogu un diviem vārtiem, kā arī parka arhitektūra - grotas, kāpnes, oranžērijas drupas. Kopš 1729.g. Krāslavas īpašnieki ir grāfi Plāteri, pēc kuru pasūtījuma 18. gs. 60. gadu vidū ir uzsākta Jaunās pils celtniecība. Darbi notiek ar pārraukumiem līdz 1791.g. un tos vada pazīstams itāļu izcelsmes arhitekts D.Parako. Sākotnēji grezna divstāvu baroka pils ar taisnstūra plāna un simetriskas kompozīcijas fasāžu veidojumu, ar tīsīstāvu šķērsapjomu un stūru rizalītiem, augstu mansarda jumta stāvu, 19. gs. sākumā iegūst klasicisma dekoru fasāžu apdarē. 1980. gados interjeros atlāti sienu gleznojumi, bet kopš 1990. gadu sākuma ēka stāv tukša un atrodas avārijas stāvoklī. Veikta gleznojumu konservācija. Vecākā parka daļa, t.s. "Liepu aleja" veidota vēl pirms 1759. gada. Ap to pašu laiku ir būvēta bibliotēkas ēka (18. gs. v.), ko L.K.Platers ceļ savam dēlam pēc arhitekta Parako projekta. Trīsstāvu taisnstūra plāna ēka ar milzīgu, visas ēkas augstumā veidotu portālveida centrālo rizalītu ir ievērojams un tipoloģiski rets baroka laikmeta piemineklis visā reģionā.

The ensemble of Krāslava estate consists of 8 buildings. Among them is the palace of Baroque portraying the Classical style. Another building is the library on the bank of the Krāslava River, including a picturesque park with a fence and two gates, as well as park architecture such as grottos, stairs and ruins of the hothouse. Since 1729 the owners of the Krāslava Estate were Dukes the Platters. Upon their order in the middle of the 1760th construction of the New Palace commenced. The work was on going till 1791 with several interruptions, under the supervision of the well-known Italian architect D.Parocco. This splendid two-storey Baroque palace was constructed with rectangular planning, symmetric facade composition, three-floor cross-volume and corner risalites and a high attic floor. In the beginning of the 19th century Classical facades were added. In the 1980th wall-paintings were discovered in the interiors.

36

ĒDOLES VIDUSLAIKU PILS ĒDOLE MEDIEVAL CASTLE

Kuldīgas raj. Ēdoles pag.

Ēdoles pils ir viduslaiku līdzenuuma pils paraugs ar saglabājušos sākotnējo plānojumu un nocietinājumu sistēmu. 1264.-1267.g. pili cel Kursas bīskaps. Vispirms uzbūvēts ZA korpus, pēc tam DR korpus un abi savienoti ar nocietinājuma sienām. DA nocietinājumu mūri bijis vārtu tornis. Līdz mūsu dienām saglabājušies korpusu ārsienu mūri. 16.gs. uzcelts apajais (bateriju) tornis vienā no pils stūriem. Pilij uzbūvēts trešais stāvs. 1561.g. Ēdole kļūst par baronu fon Bēru dzimtas muižu. 1835.-1843.g. notikušas ievērojamas pārbūves; nojauktas piebūves pie DR korpusa, bet izbūvētas jaunas daļas abpus vārtu tornim. Pie apāļā torņa radīts ziemas dārzs. Šī laika izmaiņu rezultātā pils kļuva par vienu no pirmajiem neogotikas piemēriem Latvijā. 1905.g. pils tiek nodedzināta, un 1906.-1911.g. norisinās pils atjaunošanas darbi - izmainīts DR korpusa telpu plānojums, izveidots otrs saimniecības pagalms ar Aleksandra torni stūri, ZR korpusā izlauzta eja un pārveidota galerija. Pils fasādes tiek vienkāršotas.

Ēdole Castle (1264-1267) is an example of medieval flat-country castles with preserved initial planning and a fortification system. Initially the NE block was built, later the SW block, both connected with fortification walls. In the SW fortification wall there was a tower gate. Till nowadays remains the outer walls of the blocks. In the 16th century in the NW corner of the castle a round (battery) tower was built. The castle added the 3rd floor. In 1835-1843 there serious alterations took place. Extensions to the SW block were destroyed, but new ones were built on the both sides of the tower-gate. Near the round tower a winter garden was created. The castle became one of the first Neo-gothic examples in Latvia. In 1905 the castle was burned down. In 1906-1911 reconstruction took place resulting in a changed plan of the SW block, creating another household yard with Alexander tower in the corner. In the NW block an entrance was installed and the gallery was transformed. The facades of the castle were simplified.

37

LAIDU MUIŽAS ANSAMBLIS LAIDU ESTATE

Kuldīgas raj. Laidu pag.

Laidu muižas apbūve galvenokārt veidojusies 19. gs. sāk., kad muižas 1808. gadā nonāk fon Manteifeļa īpašumā. Laidu muižas centra apbūve sastāv no trim ēkām, kas ietver pret ceļu pavērsto parādes pagalmu. Pils ir taisnstūra plāna divstāvu celtne ar četru jonisku trīsceturtdaļkolonnu centrālo portiku. Portika vidū un ēkas galos logu aillas ietvertas dekoratīvās arkās, kuras kompozicionāli saista arī pirmā stāva logus. Galvenās fasādes galos dzegu balsta joniskas kolonas pirmā stāva augstumā. Fasāžu kompozicionālais un krāsu risinājums izpildīts vēlīnā klasicisma (ampīrs) stilā. Pils četrstāļiju jumts bijis segts ar kārnījiem, zem jumta pārkares izveidota dzēga. Ratnīca-klēts un pārvaldnieka māja, kuras novietotas perpendikulāri pilij, ir vienstāva ēkas ar centrālo četru dorisku trīsceturtdaļkolonnu portiku. Visas trīs ēkas saistītas ar savienojošām piebūvēm. Laidu muižas apbūve ir muižu celtniecības paraugs, kad visas nozīmīgākās celtnes kā stila, tā arī telpiskā izvietojuma dēļ atstāj stilistiski vienota, kompakta ansambla iespaidu.

Laidu Estate was mainly formed in the early 19th century. Laidu Estate centre consists of three buildings, which enclose the main yard. The palace is a rectangular two-storey building with a central portico of four Ionic three-fourths columns. In the middle of the portico and at the ends of the building, windows are enclosed by decorative arcs, which compositionally join the windows of the 1st floor. At the ends of the main facade the cornice is supported by Ionic columns in the height of the 1st floor. The compositional and color performance of the building is made in late Classical (Empire) style. The four-slope roof was covered with clay tiles. The coach-house - barn and the manager's house, placed perpendicular to the palace, are one-storey buildings with the central portico of four Doric three-fourths columns. All three buildings are joined with extensions.

38

PELČU MUIŽAS APBŪVE PELČI ESTATE

Kuldīgas raj. Pelču pag.

Pelču muižas apbūve galvenokārt veidojusies 19. gs. beigās. Muižas apbūves centru veido pils, ap kuru plešas romantisks ainavu parks; kučiera māja (1893), ledus pagrabs, kalpu mājas. Pelču pils celta no 1903. - 1905. gadam firstam Mihailam Līvenam. Tās projektu izstrādājis arhitekts V. Neimanis 1900. gada martā. Ēka celta neorenesances formās. Lai gan kopumā izmantoti dažādi stilistiski paņēmieni, jūtama autora tieksme pēc skaidra, loģiski būvēta apjoma; tādējādi atgriežoties pie Kurzemes klasicisma laikmetam raksturīgās ēkas tipa ar trim rizalītiem. Pils izcili estētisko līmeni nodrošināja visu tās tehnisko un apdares elementu augstā kvalitāte. Visas detaļas projektējis pats V. Neimanis, tā panākta celtnes un ikviens tās elementa ideāla saskaņa. Pilī bijis arī tam laikam moderns tehniskais aprīkojums. Pils interjeros, kāpņu telpā bez neorenesances motīviem jūtama arī jūgendstila ietekme.

Pelči Estate was created in the end of the 19th century. The centre of Pelči Estate is formed by a palace, enclosed by a romantic landscape park, coachman's house (1893), ice cellar and servants' houses. Pelči palace was built in 1903-1905. It is a building of Neo-renaissance forms. Though different stylistic methods are utilized, one can sense that the author was trying to create a clear, logical building; thus returning to the building type with three risalites, characteristic to Courland Classicism time. The extremely aesthetic level of the palace was ensured by the high quality of all its technical and decorative elements. An ideal uniformity of the building is achieved together with each of its elements. Modern for that time was the technical equipment found in the palace.

39

RUDBĀRŽU MUIŽAS APBŪVE RUDBĀRŽI ESTATE

Kuldīgas raj. Rudbāržu pag.

Rudbāržu muižas apbūve veidojusies 19. gs. No saimniecības ēkām saglabājušies pārbūvēti bij. stālli un dārznieka māja un daļēji pārbūvēta klēts ar klasiciskiem motīviem fasādes apdarē. Rudbāržu pils mūra būvajoms radies 1835. gadā, kad pils uzcēla agrākās muižas ēkas vietā. 1882. g. vēlā klasicisma celtne pārveidota atbilstoši modernā stila prasībām un ieguvusi franču renesanses formas (būvfirma "R.Heizermanis"). 1905. gadā pils nodedzināta; aizgājusi bojā arī pils bibliotēka un mākslas vērtības. 1908. gadā pie pils atjaunošanas strādā arhitekts L.Reinīrs. Tieki likvidēts ēkas smailais teltsevida jumts un citi neorenesanses dekorējuma elementi, saglabājot vienīgi fasāžu smagnējo rustojumu. Kopumā celtne iegūst neoklasicismam raksturīgu tēlu. Atjaunošanas gaitā arī pils interjeri tiek veidoti diezgan atturīgi. 20. gs. 30. gados ēkā atrodas armijas sanatorija, pēc otrā pasaules kara tur iekārtota Rudbāržu skola.

Rudbārži Estate was formed in the 19th century. There have remained rebuilt former stables, gardener's house and a partially rebuilt barn which displays classical motifs in the decoration of the facade. The stone building of Rudbārži palace was built in 1835 replacing the former manor house. In 1882 the late Classical style building was modernized according to the demand of modern style and has gained the forms of French Renaissance. In 1905 Rudbārži palace was burned down, thus destroying the library and valuable art. In 1908 during renovation of the palace the sharp tent-shape roof and other Neo-renaissance decorative elements were removed, preserving only the heavy rustication of the facades. The building gained Neo-classical shapes.

40

KAZDANGAS MUIŽAS APBŪVE KAZDANGA ESTATE

Liepājas raj. Kazdangas pag.

Kazdangas muižas apbūvi veido pils ar parku un saimniecības ēku komplekss. Muižas pili laikā no 1800. g. - 1804. g. ceļ arhitekts J. G. A. Berlics (1753. - 1837.) vēlā klasicisma stilā. Pils ir 2-stāvīga garenbūve (61 x 18 m) ar augstu cokolstāvu un augstu četrslīpu jumtu. Fasādēm ir simetriska 3 asu kompozīcija ar sānu rizalītiem un galvenajā fasādē akcentēti 6 kolonu joniskā ordera portiku ar frontonu un arkādi cokolstāvā. Abās pusēs pilij atrodas simetriskas ēkas - kavalieru nams un klēts. Šīs ēkas plānā - kvadrātiskas, divstāvīgas, ar četrslīpu jumtiem un centrālajiem rizalītiem. Apdarē pieletots rustojums. Ap ēkām atrodas parks, veidots 18. gs. b. un 19. gs. ar daudzu eksotisku koku stādījumiem. Muižas apbūvē ietilpst arī vairākas saimniecības ēkas, no kurām daudzas vēlāk pārbūvētas. Nozīmīgākās no tām - kalpu māja, celta 1846. g. - divstāvīga garenbūve ar rizalītiem, pārvaldnieka ēka un pēc V. Purviša skicēm celtā ēka ar pildrežģi gala fasādēs. Kazdangas muižas ansamblis ir viens no spilgtākajiem klasicisma muižu piemēriem Latvijā.

Kazdanga Estate consists of a palace (1800-1804) with a park and complex of household buildings. The palace is a one-storey longitudinal building with a high socle and high four-slope roof. The facades have symmetric three-aisle composition with side risalites and accented six column Ionic order portico with a pediment and arcade in the socle. In the both sides of the palace there are symmetric buildings - cavaliers' house and a barn. In the decoration of the buildings rustication is used. The buildings are enclosed by a park (end of the 18th - beg. of the 19th cc.) with many exotic trees.

41

APRIĶU MUIŽAS DZĪVOJAMĀ ĒKA APRIĶI ESTATE

Liepājas raj. Lažas pag.

Aprīķu muižas dzīvojamā ēka celta 18. gs. vidū (1745. g. - vējrādītājā), piederējusi Osten - Zakenu dzimtai, bet no 18. gs. beigām tā ir baronu Korfu īpašums. Muižas ēka celta kā vienstāvīga garenbūve ar pagrabu un izbūvētu jumta stāvu. Ēkai smagnējs divslīpiju jumts ar nošļauptiem galiem. Virs iejas ēkas galvenajā fasādē atrodas trīsstūrveida frontons ar Osten - Zakenu un Korfu heraldiku. Pagalma fasādes frontonā izvietots Brinkenu dzimtas gērbonis. Aprīķu muižas kungu māja pieder tam provinciālajam, zemnieku mājai tuvu stāvošajam celtņu tipam, kuru izskatu mazāk noteica estētiski apsvērumi, vairāk praktiskums. Tā laika stila - baroka iezīmes vērojamas cīlīos un interjera elementos - durvīs, apkalumos, krāsnīs. Jaunu veidolu muiža iegūst 19. gs. 2. pusē, kad ēkas austrumu gala fasādei tiek piebūvēts astoņstūri trīsstāvīgs tornīts eklektisma stilā. Tas celts 19. gs. 80. gados neogotikas formās un ir spilgts piemērs muižu gotizācijas paraugiem Kurzemē.

The manor house of Aprīķi Estate was built in the middle of the 18th century (1745 - in weatherwane). The manor house is a one-storey longitudinal building with a cellar and a garret. The building has a heavy two-slope hipped roof. Above the main entrance there is a triangular pediment with heraldry of the owners. Aprīķi Estate belongs to the provincial type of buildings, similar to a farmers' house. Its appearance was not determined by aesthetic considerations but by practical use. In the end of the 19th century an octagonal turret in Eclecticism style was added to the palace.

42

VĒRGALES MUIŽAS APBŪVE VĒRGALE ESTATE

Liepājas raj. Vērgales pag.

Vērgales muižas pils celta 1837. gadā pēc barona Bēra pasūtījuma kā medību pils. Pils ēka celta kā divstāvīga garenbūve ar augstu cokolstāvu un četrslīpu jumtu un diviem centrālajiem četrkolonnu portikiem garenfasādēs. Ēkas gala fasādei piebūvēti nelieli rizaliti ar ampīra logiem. Pils būvēta vēlā klasicisma jeb ampīra stilā. Vērgales muižas komplekss veidots pēc simetriskas apbūves ansambla principiem. Pils priekšā atrodas parādes pagalms, to veido divas simetriski viena otrai iepretim novietotas celtnes, kurus ir stipri pārēvētas, tomēr saglabājušās daudzas klasicisma stilam raksturīgās detaļas. Muižas apbūvi veido arī tādas saimniecības ēkas kā stalji, smēde, brūzis, kurus celtas 19. gs. un daļēji saglabājušas savu sākotnējo veidolu un dekoratīvo apdarri. Vērgales muižas ansamblis ir viens no savdabīgākajiem ampīra muižu kompleksiem Kurzemē.

The manor house of Vērgale Estate was built in 1837. It is a longitudinal two-storey building with a high socle and a four-slope roof as well as two central four-column porticos in the longitudinal facades. The extreme facade of the building annexed small risalites with Empire style windows. Vērgale Estate is created according to symmetry principles. In front of the manor house there is a yard which is formed by two symmetrically placed buildings. There are also stables and a distillery (19th c.) which have partially preserved their initial appearance and decorative finishing.

43

LIMBAŽU VIDUSLAIKU PILS LIMBAŽI MEDIEVAL CASTLE

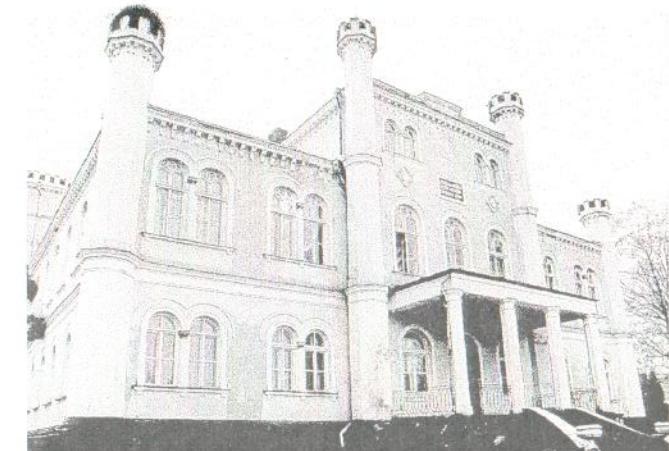
Limbažu raj. Limbaži, Burtnieku iela 7

Limbažu viduslaiku pils kā Rīgas arhibīskapa rezidence, celta laikā no 1223. līdz 1240.g. Ap 0,5ha lielo pils teritoriju ietvēra grāvis un valnis. 14.gs. beigās līdzīgi nosietināta arī senpilsēta, kas sākusi veidoties 13.gs. Senpilsētas aizsardzības līnija nojaukta 17.gs. Mūra pils cietusi ugunsgrēkos 17., 18.gs., bet 19.gs. tā pārbūvēta. Tagad saglabājušies viena korpusa mūri. Pils teritorijā arheoloģiskie izrakumi nav veikti.

Limbaži Medieval Castle – residence of Riga Archbishop, was built in 1223.-1240. The territory of the castle was enclosed by a moat and rampart. At the end of the 14th century the ancient town was fortified similarly, which has started to form in the 13th century. The defence line of the ancient town was destroyed in the 17th century. The stone castle has suffered from fires in the 17th and 18th centuries, but in the 19th century it was rebuilt. Today there have only remained walls of one block. In the territory of the castle there have not been made archaeological excavations.

44

BĪRIŅU MUIŽAS APBŪVE BĪRIŅI ESTATE

Limbažu raj. Vidrižu pag.

Viena no iespaidīgākajām neogotikas pilīm Latvijā ir Bīriņos (1857. - 1860., arh. F.V.Hess). Tās arhitektūrā izpaužas arī t. s. pusloka stila elementi. Ēkas stūrus rotā torņi, centrālā daļa ir paaugstināta, bet galvenā fasāde pret ezeru ir simetriska. Pagalma fasādē saglabājušās simboliskas maskas. Skulptūrali rotājumi - tīgeru galvas, trofejas, uzraksti bagātīgi rotāja arī citas fasādes. Daļa no tiem zudusi. Bīriņu pils iekštelpās saglabājusies kokā veidota grezna kāpju telpa - halle ar galeriju (19. gs. b.). Iebraucamā ceļa sākumā un pie pils atrodas monumentāli vārti, ezera krastā - lapene, parkā - ūdenstornis (19. gs. b.) ar bagātīgu kriģelī veidotu dekoru un granīta piemineklis. Attālākajā parka nostūrī atrodas muižas īpašnieku fon Pistolkorsu un grāfu Mellinu dzimtas kapliča (1819).

One of the most impressive Neo-gothic buildings in Latvia is in Bīriņi (1857-1860, arch. F.V.Hess). Its architecture possesses elements of the so called semi-circle style. Corners of the building are decorated with towers. The central part is raised, and the main facade facing a lake is symmetric. The court-yard facade has preserved symbolic masks. Sculptural figures such as heads of tigers, trophies, and inscriptions decorated other facades as well. Some of them are lost. In the interior of Bīriņi palace there remains a staircase - hall with rich wooden finishing with a gallery (end of the 19th c.). At the end of the accession road and near the palace there are monumental gates, near the lake - an arbour, in the park - a water-tower (end of the 19th c.) with rich brick decoration and a monument. In the more distant corner of the park there is the chapel (1819).

45

KIRBIŽU MUIŽAS APBŪVE KIRBIŽI ESTATE

Limbažu raj. Viļķenes pag.

Kirbižu muižas apbūvi veido kungu māja (18. gs. b.), klēts (20. gs. sāk.), stallis (20. gs. sāk.), klēts (19. gs.) un parks (19. gs.). Kungu mājai ir tradicionāls, 18. gs. raksturīgs mākslinieciskais tēls, bet detaļas pārveidotas mūsu gadsimta sākumā. Ēka segta ar mansarda tipa jumtu, ievērojami izvirzīti sānu rizalīti, centrā - galvenā ieeja ar lieveni un mezonīnu. Apjomu stūrus izceļ pilastri. Kirbižu muižas klēts fasādes rotā grezna pildrežga konstrukcija, kas veido ģeometrisku ornamentu ar bagātu līniju rakstu. Arī stāļa fasādē redzams pildrežģis, tiesa gan vienkāršāks, taču ar mansarda jumtu segtā smagnējā ēka ir ne mazāk iespaidīga. Domājams, tajā atradušies arī kalpu dzīvokļi. Klēts un stāļa pildrežga pielietojuma veidu ietekmējis jūgendstils.

Kirbiži estate consists of a manor house (end of the 18th c.), cattle-shed (beg. of the 20th c.), stable (beg. of the 20th c.), barn (19th c.) and park (19th c.). The manor house has traditional artistic features characteristic to the 18th century, but details changed in the beginning of this century. The building is covered with a French roof, strongly protruded side risalites, in the centre - the main entrance with a porch and mezzanine. The corners of the buildings are accented with pilasters. The facade of the barn is decorated with a frame-wood construction which form a geometric ornament. There is also a frame-wood construction in the facade of the stable, although more simple. The used of the frame-wood construction was influenced by Art-Nouveau.

46

EVERSMUIŽAS APBŪVE EVERSMUIŽA ESTATE

Ludzas raj. Ciblas pag.

Muižas apbūve veidojusies 19. gs. Tās teritorijā saglabājusies kungu māja, saimniecības ēka, kā arī divas dzīvojamās ēkas ar vienslīpiem jumtiem, kas veido it kā ieejas motīvu muižā. Kungu mājas apjomu veido divstāvu mūra ēka. Celtnei pārbūvēts augšējais stāvs, mainīta jumta konstrukcija. Interjerā saglabājusās dažas oriģinālās durvis ar aplodēm. Ēkā atrodams arī neliels kamīns no muižas laikiem. Muižas teritorijai visapkārt bijis mūra žogs, kas saglabājies fragmentāri.

The estate was formed in the 19th century. Remaining are a manor house, household building, as well as two dwelling houses with one-slope roofs, which form as if an entrance motif. The manor house is a two-storey stone building. The upper floor of the building was rebuilt. The construction of the roof was changed. The interior still retains some original doors. In the manor house from the times of the estate a small fire-place remains. The territory of the estate was enclosed by a stone wall which has remained partially.

47

MALNAVAS MUIŽAS APBŪVE MALNAVA ESTATE

Ludzas raj. Malnavas pag.

Muižas apbūvē saglabājusies kungu māja, klēts, kā arī vairākas saimniecības ēkas. Muiža veidojusies 19. gs. Pārbūves veiktais 20. gs. 20. gados. Kungu mājas sākotnējais veidols mainījies pēc 1928. gada pārbūvēm - tā pielāgota lauksaimniecības skolas vajadzībām. Ēkai piebūvēti abi gali, mainītas logailas, veiktas iekšējās pārbūves. Izmaiņas notikušas arī pēc 2. pasaules kara. Klēts datējama ar 19. gs. 1. pusi. Tā ir taisnstūra plānojuma ēka ar diviem 4- kolonnu portikiem galvenajā fasādē, ko noslēdz trīsstūrveida portiks. Jumts - divslīpu ar nošļaupumiem galos.

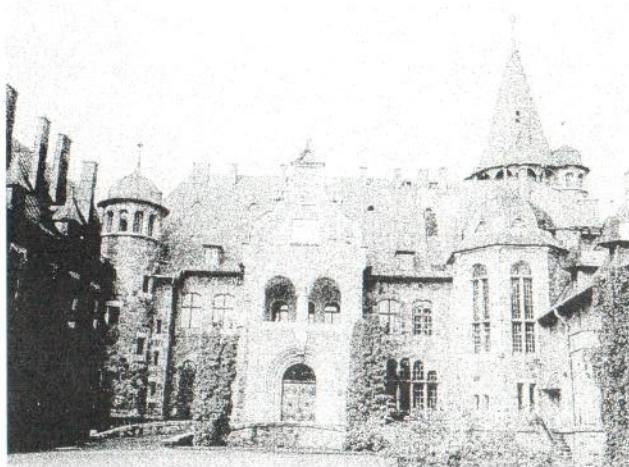
Still remaining in the estate are a manor house, barn, as well as some household buildings. The estate was formed in the 19th century. Reconstruction took place in the 1920th. The initial appearance of the manor house was changed after reconstruction of 1928 - it was adapted for a school. The building added on both ends, windows were changed and the interior was changed. Reconstruction took place also after the WW II. The barn dates back to the beginning of the 19th century. It is a rectangular building with two four-column porticos in the longitudinal facade, accomplished by a triangular portico. The building has a two-sloped hipped roof.

48

CESVAINES PILS CESVAINE ESTATE

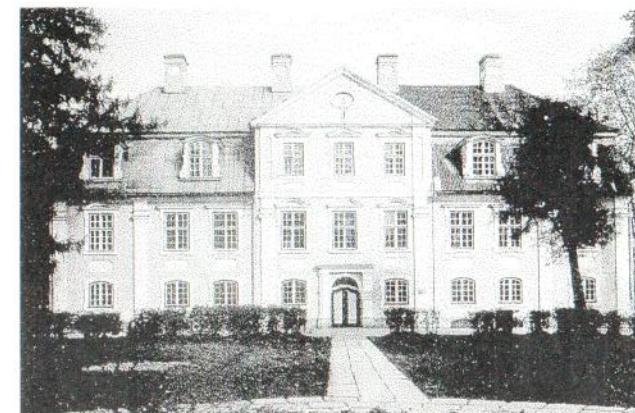
Madonas raj. Cesvaine, Pils iela 1

Izcils eklektisma arhitektūras piemineklis ir Cesvaines pils (1896., arh. H.Grīzebahs un A.Dinklāge). Pils apjoma kompozīcijas pamatā ir daļēji noslēgts pagalms, kuru veido trīs korpusi. To sadurvietās pagalma pusē iebūvēti atšķirīgi torni, kuros atrodas kāpnes. Ēkas parka pusē papildina terase, rizalīti un lielais tornis. Svarīga nozīme ir pils celtniecības materiālam - granītam, kura sarkanbrūnie toni vairo glezniecisko iespaidu. Cesvaines pilī saglabājies vairāku telpu mākslinieciskais iekārtojums. Pie Cesvaines pils plēšas ainavu parks un atrodas plašs muižas saimniecības komplekss - stālli (19. gs. b.), kavalieru māja (19.gs.sāk.), muižkunga māja (19. gs. b.), siltumnīcas (19. gs. b.), kūtis (19. gs. 1. puse), magazīna (19. gs. 1.p.), u.c.

Cesvaine Palace is an outstanding architectural monument, built in 1896 (architects H.Griesebach, A.Dinklage). In the basis of the composition there is a partially closed yard, formed by three blocks. At their junctions in the yard there are built three different towers with staircase. The building from the side of the park is supplemented by a terrace, risalites and a big tower. The building material plays a very role. The chosen granite has reddish-brown tones which increase the picturesque impression. In the Cesvaine Palace artistic finishing of several rooms still remain. Near the Cesvaine Palace a landscape park and a big household complex is seen. The complex consists of stables (end of the 19th c.), cavaliers' house (beg. of the 19th c.), manager's house (end of the 19th c.), hothouses (end of the 19th c.), cattle-sheds (beg. of the 19th c.), granary (beg. of the 19th c.), etc.

49

DZELZAVAS MUIŽAS APBŪVE DZELZAVA ESTATE

Madonas raj. Dzelzava pag.

Dzelzavas muižas centra apbūve ir klasiska. Aleja noved pie vārtiem, un skatam paveras ap ieapaļu pagalmu grupētas ēkas. Kungu māja ir jauka 18. gs. 2. puses celtne, kura 1908. gadā atjaunota pēc arh. V.Bokslafa projekta. Divstāvu ēkai ir mansarda jumts, trīs aili asu rizalīts ar trisstūra frontonu, barokāli jumta logi. Fasādes ir bagātīgi dekorētas. Barokāla logailu apdare, pilastru profilējumi un grezns portāls ar durvju vērtnēm - tas viss liecina par sava laika gaumi un amata prasmi. Abās pusēs pie vārtiem atradās klēts un stallis ar saimniecības ēkām, kuru vietā tagad celtas jaunas ēkas. Tālāk abās pagalma malās atradās ērberģi, viens no tiem, domājams, pārvaldniekam. Tā fasādes sadala pilastri un logailām ir segmentveida pārsedzes. Muižas centra apbūvi ieskauj parks (19.gs.).

Dzelzava Estate has a classical arrangement such that the buildings are grouped around the circular yard. A lane leads to the gate and one can see the manor house, which is a nice building dating back to the late 18th century. It was reconstructed in 1908. It is a two-storey building with a French roof, three-aisle risalite with a triangular pediment and Baroque skylights. The facades have rich decoration. Baroque window finishes, profiling of the pilasters and a splendid portal with doors are all witnesses of the taste of the time and skill of craftsmanship. On the both sides of the gate there were coach-houses. One of them was most likely for the manager. The estate is enclosed by a park (19th c.).

50

VARAKLĀNU MUIŽAS APBŪVE VARAKLĀNI ESTATE

Madonas raj. Varaklāni, Pils iela 27.

Viena no agrākām un ievērojamākām klasicisma pilīm Latgalē atrodas Varaklānos (1783.-1789., arh. V.Macoti). Pils satāv no 3 korpusiem, kurus savieno galerijas. Parka pusē centrā akcentē kolonnu portiks. Šeit rizalīti ir spēcīgāk izvirzīti. Vienstāva galeriju pievienotie sānu korpuši ir krietni mazāki par centrālo. Tiem ir divi stāvi un viena aili ass, bet centrālajam korpusam - trīspadsmit aili asis. Īpatnēji ir V.Macoti radītie vējveri pagalma pusē, torņa izbūve virs centrālās daļas, kura nav saglabājusies. Pēc minētā arhitekta meta veidots arī ainavu parks ar pavilioniem, tiltīšiem, mākslīgām alām, kā arī Varaklānu katoļu baznīca (1851). Varaklānu muižas kapliča - kapela (1814) ir ar kupolu pārsegta centrālbūve. Tās fasādēs redzamas Latgales baroka arhitektūrai tuvas detaljas.

One of the earliest and most important Classical palaces (1783-1789) in Latgale is located in Varaklāni. The building consists of three blocks, which are connected with galleries. In the park side the centre is accented with a portico. The risalites are more protruded. The side blocks of the one-storey gallery are much smaller than the central one. They have two storeys and one-aisle axis, but the central gallery has thirteen-aisle axes. There was peculiar small passage leading to the court-yard and a tower above the central part, which has not been preserved. There is a landscape park with pavilions, small bridges, artificial caves and Varaklāni Catholic Church (1851). The chapel (1814) of Varaklāni Estate is a central building, covered with a cupola. In its facade there are details used, closely resembling Latgale Baroque architecture.

51

VESTIENAS MUIŽAS APBŪVE VESTIENA ESTATE

52

Madonas raj. Vestienas pag.

Vestienas muižas centra apbūvi veido vesela virkne saimniecības un dzīvojamās ēkas, kuras celtas no 18. gs. vidus līdz 19. gs. beigām. levēribas cienīga ir kungu māja (18. gs., 19. gs. 2. puse). Tās centrālo daļu veido vienstāva apjoms ar kolonnām balstītu lieveni. Ēkas galos perpendikulāri bloķēti divstāvu apjomī uz augsta cokolstāva. Tas padara ēku monumentālu un iespaidīgi lielu. Vienā no gala fasādēm piebūvēta terase ar plāšām kāpnēm. Pie galvenās ieejas ved lokveida panduss ar granīta stabos iekārtām lēdēm. Ēku ieskauj senas nocietinājumu sistēmas paliekas. Tradicionāla būve ir zirgu stallis (18. gs. 2. puse). To rotā lievena arkāde ar izjusti profilētiem kolonnu kapiteljiem. Līdzīga ēka atradās arī otrpus iebraucamā ceļa tiltam, tā laika gaitā ir pārbūvēta.

Vestiena Estate consists of several household buildings and a dwelling house, which was built in the middle of the 18th century - end of the 19th century. The manor house (beg.of the 19th c.) is worth mentioning. Its central part is formed by a one-storey building with a porch which is supported by columns. At the ends of the building two-storey buildings with a high socle were added. This combination makes the building monumental and impressive. One of the extreme facades has a terrace with wide stairs. Located near the main entrance are granite pilars with hanging chanes. Another building which deserves attention is the stable (end of the 18th c.). It is decorated with a porch arcade with deep-felt profiled column capitals.

LIELVĀRDES VIDUSLAIKU PILS LIELVĀRDE MEDIEVAL CASTLE

53

Ogres raj. Lielvārde

Pils celta lībiešu pilskalna vietā laikā starp 1217. un 1225. gadu. Vispirms tuvu krastam uzcelta torņveida celtne un nocietinājumu siena starp Daugavu un Rumbenes upīti, kas kopā ar rakto grāvi aizsargāja pils teritoriju no sauszemes puses. 15. gs. sākumā notikusi pils galīgā izbūve. 1514. - 1534.gadā pīl iekārtots klosteris. Pils gājusi bojā Polijas- Zviedrijas kara laikā. Līdz mūsu dienām daļēji saglabājušās torņveidīgās celtnes 2. un 3. stāva sienas un neliels nocietinājumu sienas posms. Celtnes pirmo stāvu un pašas pils teritoriju sedz kultūras slānis. Pils situācijai raksturīgs veiksmīgs viduslaiku nocietinājumu būvu prasībām atbilstošs vietējā reljefa izmantojums.

The castle was built in 1217-1225. First, close to the bank, a tower-shaped structure was built as well as a fortification wall between the Daugava River and the small Rumbene River, which together with the moat protected the territory of the castle. In the beginning of the 15th century the final construction works took place. In 1514-1534 the castle housed a monastery. The castle was destroyed during the Polish-Swedish War. Till nowadays there have remained tower-shaped constructions, 2 and 3 storey walls and a small part of the fortification wall. The first floor of the building and the territory of the castle is covered by the occupation-layer. In the fortification of the castle relief was successfully used.

SUNTAŽU MUIŽAS APBŪVE SUNTAŽI MANOR HOUSE

54

Ogres raj. Suntažu pag.

Muižas ēkas celtas Mazās Juglas krastā no 1764. g. - 1780. g. kādreizējās ordeņa pils vietā. Sākotnēji pils bijusi vienstāva ar diviem astoņstūra torņiem. 1905. g. pils tika dedzināta, saglabājušās ārsienas un torņi. 1909. g. ēka tika atjaunota kā divstāvu būve ar cokolstāvu. Jumts un torpu smailes tika pārķlātas ar sarkanajiem kārnījiem, ēkai piešķirts jauns dekors. Interjerā saglabājušās divas dekoratīvas podiņu krāsnis no 19. gs. beigām. Muižas apbūvē daļēji saglabājušās putnu mājas un saimniecības ēkas no 19. gs., kā arī pienotava no 1930. gadiem. Jaunās skolas apjoms disonē ar vēsturisko apbūvi. Par muižas teritorijas kādreizējiem apmēriem un labi kopto parku liecina akmens mūra žoga fragmenti.

The manor house was built on the bank of the Small Jugla River in 1764-1780 in the place of former Order Castle. Initially it was a one-storey building with two octagonal towers. In 1905 the building was burned, and only the outer walls and towers remained. In 1909 the manor house was reconstructed as a two-storey building with a socle. The roof and the towers were covered with red clay tiles. The building acquired new decoration. In the interior two tile stoves remain from the end of the 19th century. Remaining in the estate are poultry houses and household buildings, as well as dairy (1930th)

PREIĻU MUIŽAS APBŪVE PREIĻI ESTATE

Preiļu raj. Preiļi

Preiļu muiža no 1382. gada piederējusi Borhu dzimtai. Sākotnēji Preiļos atradusies ordeņa pils, kas nopostīta Ivana Bargā iebrukuma laikā no 1558. - 1582. g. Borhi nopostīto ēku neatjaunoja, bet uzcēla jaunu, kura 18. gs. sākumā nodega. Tās vietā celta trešā divstāvu ēka, bet, tai novecojoties, parādes pagalma vienā malā 1860. - 1865. gadā angļu neogotikai raksturīgās formās celta pašreizējā Preiļu muižas pils. Pils apjoma telpiskās kompozīcijas pamatā ir asimetriska, dažādu savstarpēji saistītu apjomu sistēma. Fasādes rotāja gleznoti ģerboņi, skulptūras, medaljonī. Preiļu muižā saglabājušies arī 19. gs. 3. cet. neogotikas stālli, vārti ar smailloka arkām, vārtsarga namiņš un kapliča (1817). Preiļu parks veidots 19. gs. 1.p., gadsimta beigās parks papildināts ar mazajām arhitektūras formām. Pašlaik muižas pilīj un stālliem nepieciešama atjaunošana, jo abas unikālās ēkas ir drupās.

Initially in Preiļi there was located Order's Castle, which was destroyed during the attack of Ivan the Terrible in 1558-1582. The destroyed building was not renovated, instead a new structure was built which burned down in the beginning of the 18th century. The third building consisting of two storeys was built. Becoming outdated in one side of the main court-yard in 1860-1865 the existing Preiļi palace was built with forms characteristic to English Neo-gothic style. In the basis of the spatial composition is an asymmetric system of different interconnected volumes. The facades were decorated with coats of arms, sculptures and medallions. Neo-gothic stables (end of the 19th c.) remain as well as gates with sharp arcs, guardian's house and a chapel (1817). Preiļi park was created in the beginning of the 19th century instead of an older garden or park.

55

AREndoLES MUIŽAS APBŪVE ARENDOLE ESTATE

Preiļu raj. Rožkalnu pag.

Muiža veidojusies 19. gs. Pārbūves veiktas 20. gs. sākumā. Muižas komplekss atrodas gleznainā vietā, kādreiz veiksmīgi veidotā romantiskā parka uzkalnījā pie upes. Muižas teritorijā saglabājusies kungu māja un kalpu dzīvojamā ēka. Kungu māja veidota kā L veida plānojuma pusotra stāva mūra ēka ar jumta izbūvēm un tornīti. Ēkas interjerā vērojamas klasicisma iezīmes, bet tornīts un dekoratīvo elementu pielietojums liecina par romantismā atdzimšanu.

The estate was formed in the 19th century. In the beginning of the 20th century reconstruction took place. The complex is located in a picturesque place on the hill of a previously well kept romantic park near a river. In the territory of the estate there remains the manor house and servants' house. The manor house is an L-shaped stone building with an attic and a turret. In the interior of the building there are traits of Classical style. The turret and use of decorative elements witness the revival of Romanticism style.

56

LÜZNAVAS (GLUŽNEVAS) MUIŽAS APBŪVE LÜZNAVA (GLUŽNEVA) ESTATE

Rēzeknes raj. Lūznavas pag.

Ap 1911. gadu pabeigtā kungu māja celta no sarkanajiem kieģeljiem, ap logailām, dzegā, terases kolonās un citur izmantotas cementa javā darinātās detaļas. Cokolstāvs un dekoratīvas joslas fasādēs veidotas no šķeltiem laukakmeniem. Kungu mājas apjoma telpiskās uzbūves pamatā ir daudzfunkcionāla asimetriskā struktūra. Tā veidojusies, vienā būvķermenī apvienojot dažādas telpu grupas - muižas īpašnieku dzīvokli, mākslinieka darbnīcu, darba un atpūtas telpas viesiem. Ēkas fasādēs jūtama jūgendstila ietekme. Māksliniecišķi izveidotas ir utilitārās detaļas, piemēram, balkonu margu metālkalumi, logailu pārsedzes u.c. Lūznavas kungu mājā mūsu gadsimta sākumā atradās polu mākslinieka K.Stabrovska gleznota freska, bet saglabājušies ir tikai kāpņu telpas tumši brūnie sienu koka paneļi, margu graciozie metālkalumi, iekšdurvju portāli un logailu apdare. Pie kungu mājas atrodas ievērības cienīgs parks ar alejām, dīķiem, iīkloču celiņiem.

The construction of the manor house was finished in about 1911. It was built of red bricks, in cornice, columns of the terrace and elsewhere mortar details are used. The socle and decorative belts in the facades are made of split boulders. In the basis of the spatial solution of the manor house there is a multifunctionary asymmetric structure. Different groups of rooms were joined - flat of the owner, artist's atelier, work and rest rooms for guests. The facade of the building displays influence of Art-Nouveau. There are artistic utilitarian details. In the beginning of this century in Lūznavas Palace a fresco, painted by Polish artist K.Stabrowski existed. Today there have remained only dark-brown wall panels, graceful forgings of banisters, portals of the inner door and window finishing. Near the manor house there is a park with lanes, ponds and paths.

57

ZOSNAS MUIŽAS APBŪVE
ZOSNA ESTATE

Rēzeknes raj., Lūznavas pag.

Zosnas muižas kungu māja celta 1870. gadā pēc kņazu Gaļicinu pasūtījuma un pieder pie Latgalē retajām koka pildrežģu konstrukciju tipa ēkām. Vienstāva, T - veida plāna ar centrālkorpusa izbūvi pret ezeru, rotaļīgu būvapjomu kārtojumu, augstu jumtu ar kokā grieziem siju galīem rotātu platu dzegas joslu un vairākām jumta izbūvēm. Saglabājušās eklektismam raksturīgas interjeru detaļas - griestrozetes, durvis, grīdu flīžu segums gaiteņos. 1968. gadā ēkai piebūvēts siliķātkieģeļu korpusss, kas stipri izjauč kopējo apjoma arhitektūru. Muižas apbūvē saglabājušās vairākas 19. gs. beigās celtās saimniecības ēkas un pārvaldnieka māja. Visvecākā no apbūves ēkām ir 1820. gadā celtā t. s. "kučiera māja". Parka līča dienvidu nogāzē bija ierīkots dendrārijs, bet uz ezera salas atradās lapene. Muižas apbūves teritorijā atrodas arī Zosnas katoļu baznīca (1800. ?, 1825.).

The manor house of Zosna estate was built in 1870 and belong to the wooden frame-work buildings, which is rare to the Latgale region. The structure is a one-storey T-shaped building with a central block located towards the lake, high roof with cornice, decorated with wood-carvings at the ends of the beams, and several attic rooms. Remaining are interior details which are characteristic to the Eclectic style - ceiling roses, doors, corridor floors covered with tiles. Still standing are several household buildings, built in the end of the 19th century and a manager's house. The oldest building is the so called "coachman's house", built in 1820. On the southern slope of the park a dendrarium was created and on an isle there was an arbour. In the territory of Zosna estate there was located Zosna Catholic church (1800?. 1825).

58

VOLKENBERGA (MĀKOŅKALNA) VIDUSLAIKU
PILS
WOLKENBERG (MĀKOŅKALNA) MEDIEVAL
CASTLE

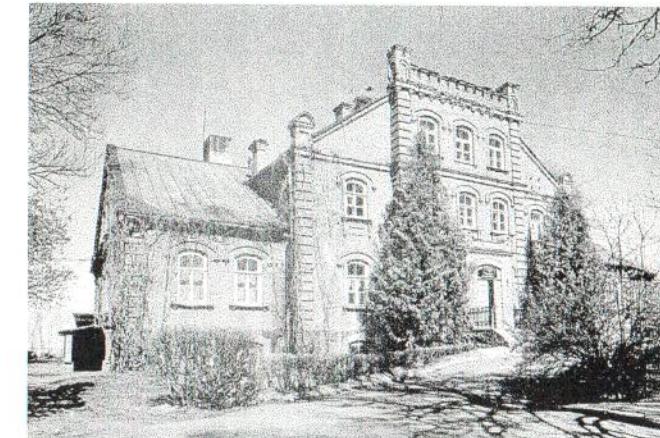
Rēzeknes raj., Mākoņkalna pag.

Viduslaiku vācu ordeņa pilsdrupas Rāzna ezera dienvidu krastā, Mākoņkalna virsotnē. Pili cēla 1250.-1252. gadā Livonijas ordeņa vecākā komturīja, ko vēlāk pārcēla uz Dinaburgas pili Daugavas krastā. Sākotnēji tas bija slēgts, laukakmeņu mūru noscitināts poligons ar priekšpili, kur pati pils bijusi koka gulbūve. Tā nojaukta jau 1277. gadā bez tiesībām atjaunot. No pils mūriem saglabājušies tikai daži fragmenti, kas mūsdienās kalpo par reģiona rekreācijas objektu.

The ruins of the medieval castle of German Order are located on the southern bank of the Rezna Lake, on the top of Mākoņkalns hill. The castle was built in 1250-1252 by the oldest komturie of the Livonian Order, which was later moved to Dünaburg castle on the Daugava river. Initially a closed polygon fortified with boulder walls with a forecastle, the wooden building was destroyed in 1277 without the rights of renovation. Today there have remained only few fragments which form the walls.

59

RIKAVAS (VECRIKAVAS) MUIŽAS APBŪVE
RIKAVA (VECRIKAVA) ESTATE

Rēzeknes raj., Rikavas pag., Vecrikava

Rikavas muižas nosaukums cēlies no to īpašnieku, poļu muižnieku Riku vārda, kas 18. gs. 2. pusē atpirka muižu no Janovsku dzimtas. Sarkano kieģeļu mūra divstāvu kungu māja pabeigta 1870. gadā. Grezni veidota parādes fasāde ar trīsstāvu izvērstu 5 logu asu centrālo zelmini neogotikas formās un zirgu uzbrauktuvī pie galvenās ieejas. Sākotnēji trešā stāva līmeni atradās vasaras dārzs, kas vēlāk pārbūvēts par jumta stāvu. No interjeriem saglabājušās greznas koka kāpnes un daži apdares elementi. 1920. gadu vidū muižas kungu mājā izvietota Rikavas pamatskola, mainīts ēkas plānojums. 1968. gadā tai parka pusē piebūvēja lielu siliķātkieģeļu korpusu. No muižas apbūves vēl ir saglabājušās - mūra stallis-kūts, pārvaldnieka māja un koka šķūnis. Kādreiz muiža veidoja vienotu kompozīciju struktūru ar Rikavas katoļu baznīcu, kas celta 1822. -1829. g. klasicisma stilā pēc A.Rika pasūtījuma.

The two-storey red-brick manor house of the Rikava Estate was finished in 1870. The main facade is very richly decorated with a pediment in Neo-gothic forms and a horse ascent near the main entrance. Initially on the third floor there was a summer garden, which was later rebuilt as a garret. The interior retains a splendid wooden staircase and some decoration. In the 1920th the manor house contained the Rikava primary school, but planning of the building has changed. In 1968 the building annexed a new block made of silica bricks. Still remaining are the stone stable - cattle-shed, manager's house and wooden shed. The estate had formed a united ensemble with the Classical style of the Rikava Catholic church which was built in 1822-1829.

60

LOBVORŽU (LOBORŽU) MUIŽAS APBŪVE LOBVORŽI (LOBORŽI) ESTATE

61

Rēzeknes raj., Vēremu pag.

Muižas apbūves struktūra praktiski nav saglabājusies. No ēkām palikusi 19. gs. vidū eklektisma stilā antīkās formās celtā kungu māja, kas piederējusi ievērojamu kultūras darbinieku, muižnieku Žemčužņiku - Voščiņu dzimtām. Vienstāvu mūra ēka uz augsta cokolstāvu ar divstāvu šķērszelmiju izbūvēm garenfasādēs un divām koka terasēm. Galvenā ieeja akcentēta ar ažūru koka lievenīti. Daļēji atjaunots unikāls 1870. gadu regulāra plānojuma parks ar vairāk nekā 15 eksotisko augu sugām, kas ierīkots uz kontrastainā reljefa terasēm.

The structure of the estate is practically lost. There has remained an Eclecticism style manor house with Classical forms, which was built in the middle of the 19th century. The house is a one-storey stone building on a high socle with a two-storey cross-pediment in the longitudinal facades and has two wooden terraces. The main entrance is accented with an open-work wooden porch. There is a partially renovated, unique park (1870th) of regular planning with more than 15 species of exotic plants, arranged on the terraces of the contrasting relief.

HARTMANA MUIŽINA HARTMAN'S ESTATE

62

Rīgā, Kalnciema ielā 28/30

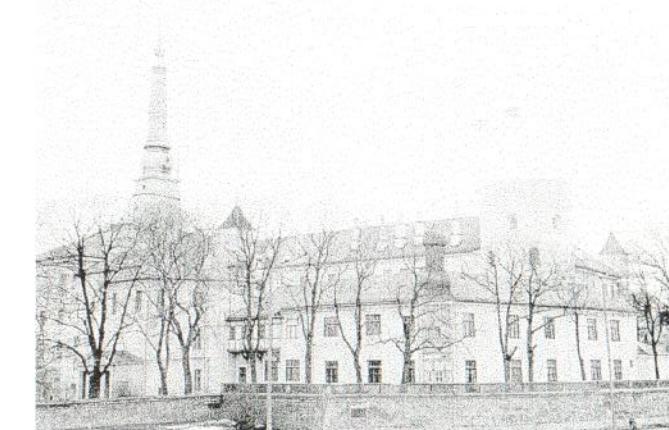
Hartmaja muižina 18. gs. beigās sastāvējusi no 3 ēkām. Esošā vienstāva koka ēka plānojumā bijusi tuva zemnieku mājai - ar mantejskursteni un divām istabām katrā galā. Celtni sedz barokāls, galos nošķauta mansarda jumts. 19. gs. 1. pusē tai piebūvēts klasicisma stila korpušs ar lieveni, kuru balsta 6 toskāniskā ordera kolonnas un savienojošā daļa, kurai ir lievenis ar 4 kolonnām (tagad aizbūvēts). Otra ēka - divstāvu, celta ap 1786. gadu, iespējams, pēc arh. K. Häberlanda projekta. Tās arhitektūrā jūtama t. s. namnieku klasicisma ietekme. Telpu anfilādi pret dārzu noslēdz ovāla zāle. Galvenajām kāpnēm saglabājusies dekoratīva apdare. Šī ēka atjaunota 1969. - 1971. g. Ansamblī vēl iekļaujas koka saimniecības ēka (19. gs.), neliela koka dzīvojamā ēka un parka daļa, kā arī čuguna žogs.

In the end of the 18th century the estate consisted of three buildings. The planning of the existing one-storey wooden building was similar to a farmer's house, with manteltree and two rooms at each end. The building is covered by a Baroque, hipped French roof. In the beginning of the 19th century the building added a block of Classical style with a porch, supported with six Tuscanic order columns and joining part with a porch supported with four columns (now closed). The second, two-storey building was built in about 1786. One can feel the influence of Classical style. The anfilade of rooms ends with an oval hall. The main staircase has preserved its decorative finishes. This building was renovated in 1969-1971. In the ensemble there is also a wooden household building (19th c.), a small wooden dwelling house and part of the park, as well as a cast iron fence.

RĪGAS PILS ANSAMBLIS RIGA MEDIEVAL CASTLE

63

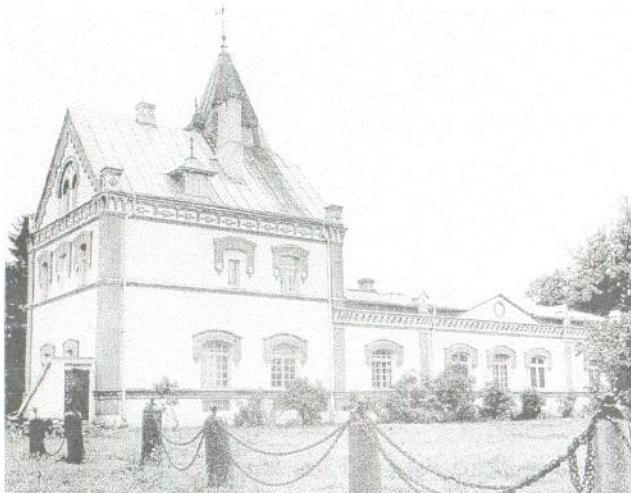
Rīga, Pils laukums 3

Rīgas ordeņa pils ir pati lielākā konventa tipa būve Baltijā (1330. - 1353.). Ordeņa un Rīgas namnieku konflikta rezultātā tā sagrauta (1484), vēlāk - Tallinas meistara Niklasa vadībā atjaunota (1490. - 1515.) un papildināta ar Sv.Gara un Svina torņiem. Kalpotāju istabas, kapela, maģistra apartamenti un citas telpas segtas krusta velvēm. Pils ieeja rotāta ar mestra V. fon Pletenberga un Sv. Marijas figūram (ap1515. g.). 1649. gadā priekšpils vietā celts divstāvu flīgelis (arh. F.Štimers). Tā erkeru rotā agrīnā baroka cilni (vācu tēlnieks D.Ankkermanis). 1783. - 1784.g. ziemeļaustrumu sienai piebūvēts trīsstāvu korpušs agrīnā klasicisma stilā (arh. P.J.Boks). Pils pārveidota arī 19. gs.2. pusē un 1938. gadā, kad tajā ierīkoja telpas valdības reprezentācijas vajadzībām. Pie pils atrodas dārzs un stallji (19. gs. sāk.).

Riga Castle (1330-1353) of the Order is the biggest convent-type building in the Baltics. Resulting in a conflict between the Order and Riga citizens the castle was destroyed (1484), later renovated (1490-1515) and supplemented with the Tower of the Holy Spirit and Lead Tower. Servants' rooms, chapel, master's apartments and other rooms are covered with cross vaults. The entrance to the castle is decorated with figures of the master V.Pletenberg and St.Maria (about 1515). In 1649 replacing the forecastle a two-storey wing was built. Its bay is decorated by reliefs of early Baroque. In 1783-1784 the NE wall added a three-storey block resembling the early Classical style. The castle was altered in the late 19th century. In 1938 the castle was re-arranged for the representation of the Government. Near the castle there is a garden and stables (19th c.).

DOLES MUIŽAS APBŪVE DOLE ESTATE

Rīgas raj. Salaspils p. lauku terit.

Doles muižas kungu māja celta 1898. g. un ir t. s. ķieģeļu stila paraugs. Tās arhitektūra neizceļas ar īpašu izteiksmi, bet dekora elementi tuvi kroņa arhitektūras celtnēm. Vēsturiski interesantāka ir pārvaldnieka māja - smagnēja mūra celtne ar stāvu četrsliju jumtu. Tajā saglabājušās koka kāpnes ar virpotiem margu balustriem, rokoko stila durvis un krāsns ar apleznotiem podiņiem (19. gs. 1. puse). Doles parkā atrodams bijušo muižas īpašnieku Lēvisu of Menāru piemineklis - granīta obelisks (1881), kas veltīts vairākiem pazīstamiem šīs dzimtas pārstāvjiem. Parkā eksponēta arī piemīnas urna (1802., J.G. Šadovs) no Jaunlīves muižas ar vairākām akmenskalumu detaļām. Attālākā vietā atrodas Reingarten dzimtas kapi. Doles muižas apbūves daļā izvietots Daugavas muzejs.

The manor house of the Dole Estate was built in 1898 and represents the so called brick style. Its architecture is not very expressive as some parts of the building are not balanced. Historically more interesting is the manager's house - a heavy stone building with steep four-slope roof. The building still retains its wooden staircase with turned banisters, Rococo style doors and stoves with painted tiles (beginning of the 19th c.). In the Dole estate park there are monuments dedicated to the former owners the Löwises of Menar. One of them is a granite obelisk (1881) dedicated to several well-known representatives of this family.

64

KRIMULDAS MUIŽAS APBŪVE KRIMULDA ESTATE

Rīgas raj. Krimuldas pag.

Krimuldas muižas pils (ap 1848. g.) ir kubiska divstāvu ēka, kurai bloķēti vienstāva sānu korpusi. Parādes pagalma fasādi grezno masīvs portiks, bet virs jumta pacelts skatu tornīts, t. s. belveders. Cēltnes arhitektūrā jūtama Palladio villa ietekme. Ēka izceļas Gaujas senlejas stāvajā kraujā un no tās balkona iespējams sajūsmīnāties par apkārtnes ainavu. Krimuldas pils vēlāk pārbūvēta - pagarināti sānu korpusi un tiem izveidots mansarda jumts. 1930. gados pili ierīkota sanatorija. Muižas apbūvē iekļaujas arī pārvaldnieka ēka (19. gs. b.), ratnīca, stallis (1893), laidars (19. gs. b.), klēts (19. gs. b.), smēde (1897), "Šveices māja" (19. gs. 2. puse), 1930. gados celtais sanatorijas vasaras paviljons un citas ēkas.

The Palace (about 1848) of Krimulda Estate is a cubic two-storey building with attached one-storey side blocks. The main facade is decorated with a massive portico. Above the roof a sightseeing tower, the so called belvedere, rises. The architecture of the building was influenced by Palladio villas. The building stands out on a steep slope of the Gauja valley. Krimulda Palace was rebuilt at a later date. Its side blocks were extended and an attic constructed. In the 1930th in the palace a sanatorium was created. The estate consists of the manager's house (end of 19th c.), coach-house - stable (1893), cattle-yard (end of 19th c.), barn (end of 19th c.), smithy (1897), "Swiss house" (end of 19th c.), summer pavilion of the sanatorium, built in the 1930th and other buildings.

65

SIGULDAS VIDUSLAIKU PILS SIGULDA MEDIEVAL CASTLE

Rīgas raj. Sigulda

Siguldas viduslaiku pils celta, izmantojot dabas veidotā reljefa priekšrocības. Pils pastāvējusi jau 1210. gadā, bet savas celtniecības kulmināciju sasniegusi 15. gs. Ap šo laiku ceļts arī četrstūrainais pils dienvidu vārtu tornis un tornis tilta galā. 17. gs. sākumā pils tika sagrauta. Pils apbūves sastāvdajas: konventa tipa ēka ar lauztas kontūras četrstūrveida iekšējā prieķspili ziemeļrietumos no tās, vārtu tornis un divi citi četrstūraini torņi pret rietumu pusē un Gauju. No pils paliekām vislabāk saglabājusies konventa ēkas dienvidrietumu korpuiss. Korpusa dienvidaustrumu daļu aiznēmusi pils kapela ar īpatnēji, ieslīpi veidotu gotisku logailu altārgalā. Siguldas viduslaiku pilij ir kopīgas iezīmes ar tālaika Vācu ordeņa konventa tipa pilīm Austrumprūsijā.

The castle was built integrating the favorable natural landscape. The castle had already been existing in 1210, but the culmination of construction was not achieved until the 15th century. At that time a rectangular tower of the southern gates and a tower at the end of a bridge was built. In the beginning of the 17th century the castle was destroyed. The castle consisted of a convent building, which probably had a tower in the north-east corner, with a rectangular inner fore-castle to the north-west, tower-gate and two other rectangular towers to the west and in front of the Gauja river. Best preserved is the south-west block of the convent building. In the south-east block of the building there is a chapel with original Gothic windows. Sigulda Medieval Castle shares common traits with the convent-type castles of German Order in EastPrussia.

66

TURAIÐAS VIDUSLAIKU PILS TURAIÐA MEDIEVAL CASTLE

Rīgas raj. Sigulda, Turaida iela 10.

Turaida mūra pils 1214.g. minēta Livonijas Indriķa hronikā. Pils sastāv no trim mūru apjotzām daļām - ziemeļu priekšpils ar cvingeru, pils pagalmu un dienvidu priekšpils. Ziemeļos bija galvenās ieejas vārtu nocietinājums ar apaļu torni un nolaižamais tilts. Austrumu pusē atradās galvenais tornis, kurš kalpoja arī apkārtnes novērošanai un patvērumam uzbrukuma gadījumā. Augstu apkārtmūru un celtju ietvertais pagalms dienvidos noslēdzas ar nelielu četrstūra torņveida būvi. Turaida pili laika gaitā izveidojies kastellas tipa pilīm raksturīgs torņu grupējums - vārtu tornis, donžons, vārtu tornis. Līdz ar pils apdzīvotības pieaugumu, četrstūra torņveida dienvidu pievārtu celtnei bloķēta dzīvojamā piebūve ar pagrabu, kurā 15. gs. ierīkota siltā gaisa apkures krāsns. Pils ēku arhitektūru raksturo apkārt mūrim piebūvētais rietumu korpusss, t. s. klēts ar koka galeriju otrajā stāvā. Pils austrumu puses korpusu apakšstāvos 16. gs. atradās saimniecības telpas - noliktava, maizes ceptuve, alus darītava, stallji, dzirnavas. Visu pili aptveroša arheoloģiskā izpēte sākās 1976. gadā. Atjaunošanas un restaurācijas darbi turpinās.

The origin of Turaida Medieval Castle dates back to 1214, when it was mentioned in the chronicle of Henry of Livonia. The castle consists of three parts enclosed by a wall - northern fore-castle with cvingers, court yard and southern fore-castle. In the north the main entrance was fortified with a round tower and a lifting bridge. In the east the main tower existed which served also as an observation post and refuge in case of attack. Due to the growth of inhabitants, a dwelling house with a cellar was attached. In the 15th century a heating system was installed. The buildings are architecturally characterized by the western block built around the wall and the so called granary with a wooden gallery on the second floor. The lower floors of the eastern blocks of the castle in the 16th century included household premises such as store-rooms, bakery, brewery, stables and mill. Overall archaeological investigation of the castle was started in 1976. Renovation and restoration is an ongoing process.

67

PILSBLĪDENES MUIŽAS APBŪVE PILSBLĪDENE ESTATE

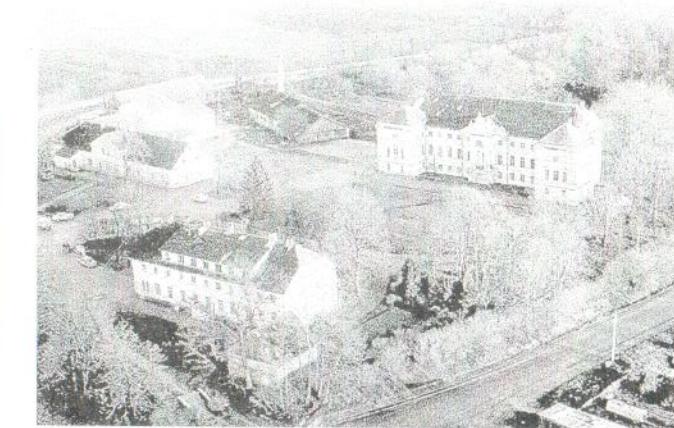
Saldus raj. Blīdenes pag.

Muižas apbūvē iekļaujas klasicisma stila pils (1829. - 1830.), pārvaldnieka māja (19. gs. 1. cet.), kalpu māja (19. gs. 1. cet.), dzirnavas (19. gs. 1. puse) un ievērības cienīgs 19. gs. parks. Divstāvu pils apjoma varenums sasniedz ar simetriiskiem spēcīgi izvirzītiem rizalītiem un kolonnu portiku centrā. Rizalītu un centrālā fasādes daļā abus stāvus kompozicionāli apvieno pusloka arka. Kalpu māja ir tradicionāla - laukakmeņu mūra ēka ar stāvu divslīpju jumtu, kura gali nošķauti. Neparasta celtne ir dzirnavas. Iespējams, ka tā sākotnēji kalpojusi kādam citam uzdevumam. Ēka ir plānā astoņstūra, divstāvu, segta ar teltsveida jumtu. Dzirnavu, tāpat kā kungu mājas fasādē ir pusloka arkas.

The estate consists of Classical style palace (1829-1830), manager's house (beg. of 19th c.), servants' house (beg. of 19th c.), mill (beg. of 19th c.) and a 19th century park. The grandeur of the palace is achieved with symmetric protruded risalites and a column portico in the centre. The risalite and both floors in the central part of the main facade are compositionally joined by a semicircle arch. The servants' house is a traditional stone building with a steep two-slope bevelled roof. Unusual in construction, the mill was most likely intended for other purposes. It is an octagonal, two-storey building covered with a tent-like roof. The sides of the building, similar to the manor house, display semicircle arcs.

68

REMTES MUIŽAS APBŪVE REMTE ESTATE

Saldus raj. Remtes pag.

Remtes pils celta ap 1800. gadu. 19. gs. 2. pusē tai piebūvēti nelielni šķērskorpusi un centrā neparasta arhitektoniskā risinājuma rizalīts. 1905. gadā pils nodedzināta un vēlāk atjaunota. Lielā trīsstāvu ēka ir plaša ainavu parka ieskauta. Parkā atrodas mednieku tornis (19. gs. b.), lāča namiņš (19. gs. v.), peldu tornis (19. gs. b.) un "moku pagrabs" (19. gs. v.). Muižas apbūvē iekļaujas arī dzīvojamā ēka (19. gs. 1. puse), kalpu māja un stallis (19. gs. sāk.), saimniecības ēka (19. gs. 1. puse).

The manor house of Remte Estate was built around 1800. Some cross-blocks were attached in the end of the 19th century. In the centre there is a risalite of unusual forms. In 1905 the building was burned down, and later renovated. The big three-storey building is enclosed by a wide landscape park. In the park there is a hunter's tower (end of the 19th c.), bear's house (middle of the 19th c.), swimming tower (end of the 19th c.), and "torture cellar" (middle of the 19th c.). In the estate there is also a dwelling house (beg. of the 19th c.), servants' house and stable (beg. of the 19th c.), as well as household premises (beg. of the 19th c.).

69

ŠKĒDES MUIŽAS PILS ŠKĒDE PALACE

Saldus raj. Šķēdes pag.

Šķēdes muižas pils (1761) ir masīva divstāvu ēka, segtā ar stāvu divslīpju jumtu. Tā 19. gs. 2. pusē ietērpta gotiskās formās, piebūvējot lielu torni un rizalītu ar kāpienveida zelmini. Torņa šķautnes un rizalītu rotā tornīši. Parka fasāde palikusi nepārbūvēta. Fon Zasu dzimtas rezidences gotizācija liecina par vēlmi sekot jaunākajām vēsmām mākslas dzīvē. Taču pārveidojumi neskāra visu ēku kopumā. Tie bija tikai kā piedevas esošajam apjomam. Pie pils atradās pārvaldnieka māja (18. gs. 3. cet.), stallis (18.gs.3. cet.), gotiskās formās celta dārznieka māja ar siltumnīcu (19.gs.3. cet.) un citas ēkas.

Šķēde Palace (1761) is a massive two-storey building with a steep two-slope roof. In the end of the 19th century it acquired Gothic forms by attaching a big tower and a risalite with a pediment. The sides of the tower and the risalite is decorated with small turrets. All that shows is the desire to follow the latest trends of art. These changes did not alter the whole building. They were as if supplements to the existing building. The park facade has remained unchanged. A manager's house (end of 18th c.), stable (end of 18th c.), gardeners house with hothouse in Gothic forms (end of 19th c.) and other buildings, were located near the palace.

70

ŠKĒDES MUIŽAS PILS ŠKĒDE PALACE

Saldus raj. Šķēdes pag.

VADAKSTES MUIŽAS PILS PALACE OF VADAKSTE ESTATE

Saldus raj. Vadakstes pag.

Vadakstes muižas pils (1911.- 1914., arh. L.Reinīrs) ir viens no neoklasicisma arhitektūras paraugiem. Tā ir divstāvu ēka ar mansarda jumtu, trīs ailio asu rizalītu un balkonu. Parka pusē centru izceļ ar kupolu segts pusloka rizalīts. Aiz tā slēpjās ovālā zāle. Ēkas noapaļotās tradicionālās būvformas lieliski iekļaujas ainavā. Pils iekštelpās saglabājusies halle, risināta atturīgās, pat vēsās antīkās formās ar jūgendstila kamīnu un plašām kāpnēm uz otro stāvu. Ovālās zāles nišās izvietotas podiņu krāsnis. Vadakstes pili un citas muižas ēkas (19. gs. sāk.) ieskauj parks (18. gs. b., 19. gs.).

Vadakste Estate palace (1911-1914, arch. L.Reinīrs) is an example of Neo-classical. It is a two-storey building with a garret roof, risalite of three aperture axis and a balcony. The centre, facing a park, is accented with a semi-circle risalite with a cupola. It hides an oval hall. The rounded traditional building forms fit appropriate into the landscape. Inside the building there still exists a hall, made in reserved, even cool antique forms with an Art-Nouveau fire-place and a wide staircase leading to the second floor. In recesses of the oval hall there are placed tile stoves. Vadakste palace and an other dwelling-house (19th c.) are enclosed by a park (end of the 18th/19th cc.).

71

PEDVĀLES MUIŽU KOMPLEKSS PEDVĀLE ESTATES

Talsu raj. Abavas pag.

Pedvāles muižu kompleksā ietilpst trīs muižas Firkspedvāle, Brīnķpedvāle un Sabiles mācītājmuiža. Firkspedvāles muižas apbūvē ietilpst kungu māja, saimniecības ēkas un parks, kas izvietojies gravā un ZA no kungu mājas. Muižas ēkas celtas ap simetrisku parādes pagalmu, uz kuru ved gleznaīna aleja. Centrālā celtne šajā apbūvē ir kungu māja, kas ir tipisks 19. gs. vidus Kurzemes muižu dzīvojamā ēku piemērs. Brīnķpedvāles muiža veido apjomīgu centru ar izvērstu saimniecību. Apbūve sastāv no kungu mājas, kalpu mājas, stalliem, kūtiem, dāres, spirta dedzinātavas un ūdensdzirnavām. Ansambļi centrālo vietu ieņem kungu māja, kas celta 18. gs. beigās. Kādreiz aiz tās ir atradies neliels barokāls dārzs. Sabiles mācītājmuižā dalēji saglabājusies mācītājmāja (1802.g.) un šķūnis.

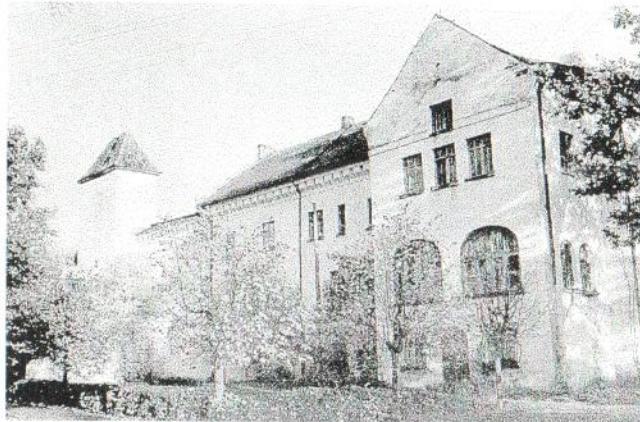
In the complex of Pedvāle estate there are three estates - Firkspedvāle, Brīnķpedvāle and Sabile Parsonage. Firkspedvāle estate has belonged to the family of barons von Fircks. Its building consists of a manor-house, household building and a park, formed in the raven and NE from the manor-house. The buildings of the estate has been built around a symmetric main yard, to which leads a picturesque alley. The central building is a manor-house, which is a typical example of the 19th century dwelling houses in Viduskurzeme region. Brīnķpedvāle estate forms spacious centre of the estate with extended farm. The building consists of a manor-house, servants' house, stables, cattle-sheds, barn, distillery and water mill. The main element of the ensemble is the manor-house, built at the end of the 18th century. Once behind it there had been a small garden in baroque style. In the Sabile parsonage there have remained only pastor's living house (1802) and a shed.

72

DUNDAGAS PILS DUNDAGA CASTLE

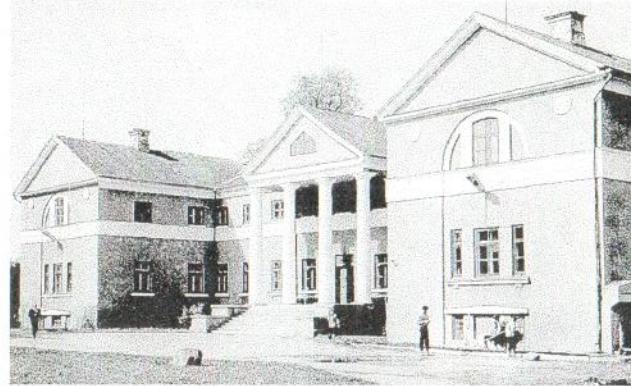
Talsu raj. Dundagas pag.

Dundagas pils celta 1245. gadā kā Domkapitula īpašums. Sākotnēji pili ietvēris aizsardzības grāvis, ap iekšējo pagalmu atradušies divstāvu korpusi, bet ziemeļaustrumu pusē mūris atdalījis to no prieķispils. Pils bijusi bez torņiem. Dundagas pils nepoštīta zviedru iebrukuma laikā, vairākkārt pārbūvēta 16.-17. gs.: uzcelts ieejas tornis, ar ēkām ietverta prieķispils teritorija, veidojot patreizējo pils apjomu- garenu taisnstūra celtņi ap iekšējo pagalmu. 19. gs. pils zaudē noscietinājuma funkciju un kļūst par muižnieku dzīvojamo ēku. Pils stipri cieta 1905.g. Tās atjaunošanas darbi sākas 1909.g. pēc profesora H. Pfeifera- Brauns- Šveiga projekta, kas centās atdot pilij tās viduslaiku veidolu. Pils ieejas tornis ieguva neogotisku veidolu bet pils - neorenesances zelmiņus, logu metākalumus, barokālu koka galeriju, mansarda jumtu u.c. detaļas. Arī interjeru dekoratīvajā apdarē parādās neostili elementi.

Dundaga Castle was built in 1245. Initially it was enclosed with a moat. Around the inner court-yard in NW, SW, SE there were two-storey blocks and in NE a wall divided it from a forecastle. The castle had no towers. Dundaga Castle was destroyed during the attack of Swedes. It has been reconstructed several times in the 16th-17th centuries. The entrance tower was built and the territory of the forecastle was enclosed with buildings, forming the existing castle - longitudinal rectangular building with inner court-yard. In the 19th century Dundaga Castle lost the role of fortification and became a dwelling house of landlords. The castle was heavily damaged in 1905. Its renovation started in 1909. Different parts of the castle were changed. The castle gained Neo-renaissance pediments, Neo-baroque wooden gallery, French roof, etc. The decorative finishing of the interiors exhibited elements of neo-styles.

73

PASTENDES MUIŽAS APBŪVE PASTENDE ESTATE

Talsu raj. Ģibuļu pag.

Pastendes muižas dzīvojamās ēkas vecākā daļa (virtuve) attiecināma uz 17.gs. Ap 1780. un 1800.g. veikti lielākie muižas pārbūves darbi. Muižas apbūves ansamblis veido muižnieku dzīvojamā ēka, parks un saimniecības ēkas. Muižnieku dzīvojamā ēka celta klasicisma stilā, ar centrālajiem portikiem un sānu rizalītiem. Stipri akcentēti četru kolonnu portiki abās galvenajās fasādēs noslēdzas ar trīsstūra frontoniem. Ēkai saglabājies sākotnējais, stingri simetriskais telpu plānojums, kā arī atsevišķas interjera detaļas. Abām saimniecības ēkām jeb kavalieru mājām ir izstiepta plāna forma, veidojot kungu ēkas pagalma pusē norobežotu dārzu. Kavalieru mājas arī celtas klasicisma stilā, būvformas saskanotas ar kungu dzīvojamo ēku, veidojot vienotu simetrisku arhitektūras ansamblī. Ēku fasādes rotā divi rizalīti ar trīsstūrveida frontoniem. Gala fasādes akcentētas ar pusaploces ailām. Apbūves ansamblī ietilpst arī vairākas saimniecības ēkas - stāļi, kūtis, brūzis, kas samērā stipri pārbūvētas.

Since 1476 Pastende Estate was the property of the Barons the Hahns. The construction works were generally performed in the 18th century although the oldest part of the manor house belong to the 17th century. In 1780 and 1800 major reconstruction of the estate took place. The estate consist of a manor house, park and household buildings. The manor house was built in Classical style with central porticos and side risalites. Heavily accented were four-column porticos at the both main facades end with triangular pediments. The building has preserved the initial, strictly symmetrical planning, as well as some parts of the interior. Both household buildings or cavalier houses are longitudinal buildings which form a closed garden. The facades of the buildings are decorated with two risalites with triangular pediments. In the estate there are several household buildings such as the stables, cattle-sheds, distillery.

74

DIŽSTENDES MUIŽAS APBŪVE DIŽSTENDE ESTATE

Talsu raj. Lībagu pag.

Džižstendes muiža piederējusi baronu Brigenu dzimtai, tā aptver dažādos laika posmos un stilos celtas ēkas un veido vienu no lielākajiem Kurzemes muižu centriem. Senākā celtne muižā ir 16. gs. sāk. būvētā vecā pils ēka - kādreiz noscietinātās pils dzīvojamais korpuiss. Tā ir divstāvīga garēnībūve ar pagraba stāvu un divslīpju jumtu, kura gali nošķauti. Jaunā muižas kungu ēka celta 19. gs. sāk. vēlā klasicisma stilā. Ēkas galvenā fasāde ir ritmiski sadalīta ar lielā kārtotumā joniskajiem pilastriem. Pretim pilij atrodas viens no labākajiem klasicisma stilā būvētajiem saimniecisko ēku kompleksiem Kurzemē - 1820. gadā celtā ratnīca ar saimniecības ēkām... Šo ansamblī veido trīs vienstāvīgas celtnes ar četrsliju jumtiem, kas "U" veidā izkārtotas ap kvadrātisku pagalmu. Ratnīca ar divstāvīgo, klasiskās formās risināto rizalītu ir visa kompleksa centrālā būve. Muižas apbūvē ietilpst arī vairākas kalpu dzīvojamās ēkas, stāļi, laidsars, klēts, kuru dekoratīvajā apdarē tāpat parādās vēlā klasicisma jeb ampīra elementi.

The oldest building of the estate is the old palace (16th c.) which has been a dwelling block of a fortified castle. It is a longitudinal two-storey building with a cellar and a two-slope hipped roof. In the beginning of the 19th century the new palace was built in late Classical style. The building lacks uniformity. It consists of the central block with two wings. The main facade of the building is rhythmically divided with the Ionic pilasters of great arrangement. Opposite the palace lies one of the best complexes of household buildings in Kurzeme - coach-house with household buildings (1820). This ensemble is formed by three one-storey buildings with four-slope roofs, which are arranged in "U" shape around a rectangular yard. In the estate there are also several servants' houses, stables, cattle-yard and barn.

75

BARONU FIRKSU MUIŽAS DZĪVOJAMĀ ĒKA
TALSOS
VON FIRKSS DWELLING HOUSE

76

Talsu raj. Talsi, Milenbaha iela 19

1883. gadā Oktes barons Firkss ceļ sev dzīvojamo ēku "VILLA HOCHHEIM" Talsos - Tiguļu kalnā. Ēka būvēta klasicizētā eklektisma formās kā vienstāvīga garenbūve ar augstu, rustotu cokolstāvu un divslīpju jumtu. Mājas galvenajā garenfasādē uzsvērts centrālais rizalīts, kas akcentēts ar pilastriem un noslēdzas ar atiku. Pagalma garenfasādes centrālais portiks ir divstāvīgs, vainagots ar frontonu. Gala fasādei pievienots poligonāls rizalīts, kas kalpoja kā no celtnes apjoma izvirzīta kāpņu telpa. "VILLA HOCHHEIM" ir nozīmīgs muižas dzīvojamās ēkas piemērs pilsētas apbūvē.

In 1883 Okte Baron von Firkss built a dwelling house "Villa Hochheim" in Talsi, Tiguļu hill. It is a classicized Eclecticism one-storey longitudinal building with high a rusticated socle and a two-slope roof. In the main longitudinal facade the central risalite is stressed which is accented with pilasters and topped with a front attic. The extreme facade of the building added a polygonal risalite, which served as a protruded staircase.

VALDGALES MUIŽAS APBŪVE
VALDGALE MANOR HOUSE

77

Talsu raj., Valdgales pag.

Valdgales muižas muižnieku dzīvojamā ēka celta 18. gs. beigās kā vienstāva garenbūve ar piebūvētiem sānu flīgeljiem. Galvenajā fasādē izbūvēts mezonīns ar trīsstūrveida frontonu ar pildrežgi; pildrežgi veidota arī viena no gala fasādēm. Ēka celta kā koka guļbūve, apmesta, uz laukakmens mūra cokola. Jumts - divslīpju ar nošķautumiem galiem, iesegts ar kārniņiem. Logiem, durvīm bijusi interesantas formas ailiu apdare. Ēkā atrodas mantejskurstenis. Muižas apbūves komplekss ietver sevī arī parku un saimniecības ēkas. Parks ierūkots 18. gs. beigās kā ainavu parks. 19. gs. beigās tajā uzcelta kapliča neogotikas stilā. Muižas saimniecības ēkas celtas 18. gs. b. un 19. gs. Savdabīgākās no tām ir klēts ar caurbrauktuvi un divi torni - siera tornis un lustūzis - plānā astostūri, viens no tiem ar mansarda jumtu. Tās ir tipiskas 18. / 19. gs. mūjas celtnes. Kad muižu arhitektūrā ienāca romantisma tendences, saimniecības ēkas bieži veidoja societinātu būvju izskatā. Valdgales muižas ansamblis ir viens no spilgtākajiem 18., 19. gs. muižu piemēriem Kurzemē.

The manor house of Valdgale Estate was built in the end of the 18th century as a one-storey longitudinal building with side wings. In the main facade there is an attic with a triangular frame-wood pediment. It was a plastered log building based of a boulder socle. The two-slope hipped roof is covered with clay tiles. Doors and windows had interesting decoration. The estate was enclosed with a landscape park (18th c.) and household buildings (end of the 18th-beg. of the 19th cc.). In the park a Neo-gothic chapel was built (end of the 19th c.). The most peculiar household building is the barn with a passage and two octagonal towers.

NOGALES MUIŽAS PILS
NOGALE PALACE

78

Talsu raj. Vandzenes pag.

Nogales pils celta 1874. gadā baronu Firkss dzimtai pēc arhitekta T. Zeilera projekta. Pils ēka ir divstāvu, ar augstu cokolu un greznji joniskā ordena portiku pils parka fasādes centrā. Ēkas gala fasādēm piebūvēti asimetriski poligonāli vienstāvīgi rizalīti. Pils pagalma fasādes ir plastiski atturīgas - stāvus vienu no otra atdala smalki profilēti dzega, virs logiem vienkāršas formas sandrīki. Nogales pils brīnišķīgi iekļaujas ainavā un piederi pie labākajiem neorenesances piļu paraugiem Kurzemē. Piļi samērā labi saglabājušies neorokoko un neobaroka stilā veidotie interjeri- ornamentāli un figurāli griestu gleznojumi, H. Makarta darbu miniatūrās oleogrāfijas, papījēmašē karnīzes un firmas "Celms un Bēms" krāsnis un kamīni. Viens no greznākajiem ir neorenesances stilā darinātais kamīns, kas imitēja maiolikas tehniku. Pārējās krāsnis veidotās atbilstoši interjeram - krāšņās barokālās formās. Nogales pils ir viens no interesantākajiem 19. gs. otrās pusēs arhitektūras piemineklīem Kurzemē.

Nogale Palace was built in 1874. It is a two-storey building with a high socle and splendid Ionic order portico in the centre of the facade, facing the park. The extreme facades are attached to asymmetric polygonal one-storey risalites. The decoration of the facades is simple - the floors are divided with delicately profiled cornices, above the windows there are simple sandricks. Nogale Palace fits very well into the landscape. The palace contains well preserved Neo-roccoco and Neo-baroque interiors - ornamental and figural ceiling-paintings, miniature oleographies, papier mache cornices and stoves and fire-palces of the "Celms&Bēms" factory. One of the most splendid Neo-renaissance fire-palces, imitating maiolica technique can be seen here. Other stoves are made corresponding to the interior - splendid Baroque forms.

VANDZENES MUIŽAS APBŪVE VANDZENE ESTATE

79

Talsu raj. Vandzenes pag.

Vandzenes muižas ansamblis celts 19. gs. un piederējis baronu Heikingu dzimtai. Muižas ansamblis veidots kā simetrisks apbūves komplekss ar uzsvērtu centrālo asi. Kungu māja celta 19. gs. sākumā kā divstāvīga garenbūve ar augstu cokolstāvu un četrslīpu jumtu. Tās galvenajā garenfasādē izvietots četrkolonnu joniskā ordena portiks ar frontonu, bet pārējās fasādēs - rizalīti. Abās pusēs kungu mājai esošās saimniecības ēkas ir stipri pārbūvētas. Vandzenes muižas ansamblis celts klasicisma stilā, kura iezīmes parādās ne tikai kungu mājā, bet arī saimniecības ēkās. Saimniecības ēkas pie iebraucamā ceļa celtas kā vienstāvīgas garenbūves ar klasicisma stila logailām un divslīpu jumtiem ar nošļauptiem galiem. Muižas apbūvē ietilpst arī angļu stilā ierīkots parks ar dažādiem eksotisku koku stādījumiem, gleznaīnu dīķi, kura ūdeņos spogulojas viena no izteiksmīgākajām saimniecības ēkām - brūzis, celts 19. gs. otrajā pusē.

Vandzene Estate was built in the 19th century and was created as a symmetrical complex of buildings with an accented central axis. The manor house was built in the beginning of the 19th century as a two-storey longitudinal building with high socle and a four-slope roof. In its main longitudinal facade a four-column Ionic order portico with a pediment was built. In other facades there are made risalites. In both sides of the manor house there were symmetric household buildings, which have been heavily altered. The household buildings near the access road are one-storey longitudinal buildings with Classical windows and two-slope hipped roofs. In the estate there is an English style park with different exotic trees and a picturesque pond which reflects one of the most interesting household buildings - the distillery (end of the 19th c.).

ŠLOKENBEKAS MUIŽAS APBŪVE ŠLOKENBEKA ESTATE

80

Tukuma raj. Smārdes pag.

Šlokenbekas muiža celta 15.gs. beigās kā aizsardzības būve. Muižas apbūves ansambla plānojuma pamatā ir neregulārs četrstūris. Kompleksā ietilpst otrs zemes līdzsienas, austrumu, un dienvidu pusēs ēkas veido nepārtauktu sienu, bet rietumu daļā ēkas ir savienotas ar aizsargmūri. 17.gs. muiža zaudēja savu aizsardzības būves nozīmi un to pielāgo saimniecības dzīvei. 1677. gadā societinājuma mūra ziemelē un dienvidu sienās izbūvētas jaunas caurbrauktuves, kuras noslēdza vārtu torņi. Tie pārbūvēti 1772. gadā. Torņiem ir četrslīpu mansarda jumti un klasicisma stila portāli. 18.gs. beigās pie ziemelē sienas uzceļ klēti, kā arī pārbūvē citas saimniecības ēkas. 1841. - 1845. gadā uzceļ jauno dzīvojamo ēku pie ziemelē sienas, tā ir divstāvīga garenbūve ar velvētu pagraba stāvu. Šlokenbekas muiža ir vienīgais saglabājies societinātas muižas paraugs Latvijā.

Šlokenbeka Estate was built in the end of the 15th century as a fortification. It is an irregular rectangular building. The buildings of N, E, S sides form a continuing wall. In the W side, the buildings are joined by a defence wall. In the 17th century the estate lost its fortification role. In 1677 in the N and S parts of the defence walls there were new passages built which ended with tower-gates (rebuilt in 1772). They have four-slope French roof and Classical style portals. In the end of the 18th century near the N wall a barn was built and other buildings were rebuilt. In 1841-1845 the new dwelling-house was built near the S wall. It is a two-storey longitudinal building with a vaulted cellar.

DURBES PILS DURBE PALACE

81

Tukuma raj. Tukums, Parka iela 7

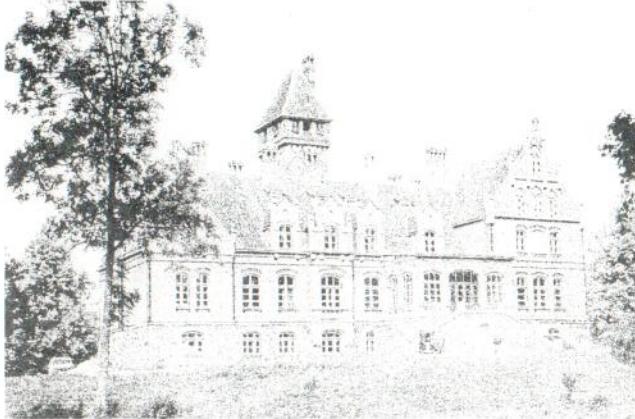
Durbes pili cēla grāfs Žanno fon Mēdems 1820. gadā pēc arhitekta J. Berlica projekta. Pils būvēta stingrās klasiskās formās, pakalna virsotnē, kūstot par apkārtnes dominantu. Cetnes būvkermenis ir divstāvā, ar augstu cokolstāvu un "U" veida plānu. Garenfasādes akcentē četu kolonnu joniskā ordena portiki, kas noslēdzas ar frontoniem. Majestātiskāks ir dārza portiks, veidots kā plaša terase ar ārējām kāpnēm, kuru abās pusēs novietotas lauvu skulptūras. Ēkas fasāžu plastiskais risinājums ir atturīgs - flīģeļa gala fasādēs atrodas joniskie pilastri un logiem veidoti smalki profilēti sandriki. Pilij ir augsts četrslīpu jumts. Ēkas interjerā telpas izkārtotas anfilādē, kuras centrs ir neliela apaļā zāle. Pilij piekļaujas brīnišķīgs ainavu parks ar gleznaīnu tiltu un paviljonu.

Durbe Palace was built in 1820 in strict classical forms. It is situated on top of a hill, thereby making it a dominant feature of the neighborhood. It is two-storey "U"-shaped building with a high socle. The longitudinal facades are accented with four-column Ionic order porticos, topped with pediments. More majestic is the garden portico which is made as a wide terrace with open staircase. On both sides of the staircase there are sculptures of lions. The decoration performance of the facades is simple - the extreme facades of the wing has Ionic pilasters and the windows have delicately profiled sandricks. The palace has a high four-slope roof. The rooms of the palace are arranged in anfilade whose centre is a small round hall. The palace is enclosed by a wonderful landscape park with a picturesque bridge and pavilion.

82

JAUNMOKU PILS JAUNMOKAS PALACE

Tukuma raj. Tumes pag.

Jaunmoku pils celta 1901. gadā, pēc arhitekta V.L.N.Bokslafa projekta, Rīgas pilsētas galvam G.Armitstedam, kuram tā piederēja līdz 1904. gadam. Pēc tam pili savā īpašumā ieguva fon Brinkeni un no 1910. gada tā piederēja fon Ungernu-Šternbergu ģimenei. Pils celta no sarkanajiem kieģeļiem uz laukakmens mūra pamatiem ar dakstiņu jumtu un ir viens no spilgtākajiem t.s. kieģeļu stila piemēriem Latvijā. Pils plānojuma struktūrā un apjomos ienācis jūgendstils, lai gan fasāžu apdarē izmantoti gotikas elementi. Jaunmoku pilī atrodas vairākas firmā "Celms un Bēms" ražotas krāsnis, no kurām interesantākā ir ar gadsimtu mijas Rīgas attēliem, tai skaitā gleznojumiem, kas ataino Rīgas 700. gadu jubilejai veltito izstādi. Netālu no pils atrodas arī gotiskā formā celtas stallis, kas papildina pili un kopā ar parku veido neatkarīgumu ansamblī.

Jaunmokas palace was built in 1901 (arch. W.L.N.Bockslaff) for Riga mayor G.Armitstedt, which owned it till 1904. Afterwards the palace was owned by the von Brinkens, since 1910 it belonged to the von Ungern-Sternberg family. The palace was built from red bricks on boulder basement with a roof of clay tiles. It is one of the most outstanding examples of so called brick style in Latvia. In the planning and volumes of the palace there is used Art-Nouveau style, though in the finishing of the facades there are used elements of gothic style. In Jaunmoku castle there are several stoves, produced in the factory "Celms & Bēms", the most interesting of which is that with the sights of Riga at the turn of centuries. Among the most interesting paintings of tiles are those, telling about the exhibition of Riga 700th Anniversary. Neo-gothic stable, located near the palace, together with a park and a palace forms a unique ensemble.

83

ZENTENES MUIŽAS PILS ZENTENE ESTATE

Tukuma raj. Zentenes pag.

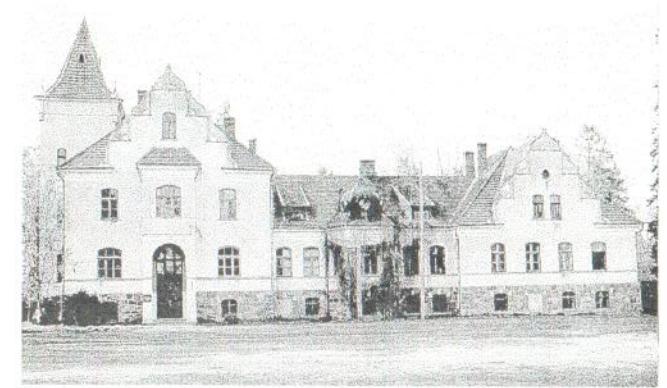
Firstu Līvenu dzimtai piederējusī Zentenes muižas pils celta ap 1850. gadu un ir viens no spilgtākajiem eklektisma muižu piemēriem Latvijā. Ēka ir simetrisks būvķermenis - vienstāvīga būve ar trim simetriiskiem divstāvu rizalītiem. Uz vienstāvīgās jumta daļas bijusi terase, norobežota ar metāla margām, pašreiz aizbūvēta. Ēkas veidolā jūtams antīķu arhitektūras iespāids. Tas spilgti izpaužas pret dārzu pavērstajā joniskajā antu portikā, kura frontonā atrodas Līvenu dzimtas gērbonis. Ēkas galvenā fasāde risināta daudz atturīgāk - centrālais rizalīts noformēts ar lielā kārtojuma pilastriem, ieeju akcentē vertikāli izstiepts logs. Zentenes pilī saglabājusies arī neorenesanses formās veidota interjeru dekoratīvā apdare. Pils ir viens no spilgtākajiem 19. gs. vidus klasicizēto eklektisma muižu paraugiem ne tikai Kurzemē, bet visā Latvijā.

The palace of Zentene Estate was built in about 1850 and is one of the brightest Eclecticism examples in Latvia. It is a symmetric one-storey building with three symmetric two-storey risalites. The building was influenced by antique architecture which shows in the Ionic antu portico. The main facade of the building is more simple. The main risalite is decorated with pilasters of great arrangement. The entrance is accented with a vertically extended window. The decorative finishing of the interior still remains in the palace.

84

MĒRU MUIŽAS APBŪVE MĒRI ESTATE

Valkas raj. Bilskas pag.

Mēru muižas apbūve veidojusies 19. gs. vidū. Apbūves centru mūsdienās veido pils, stallis ar arkādi (ēkas abos galos-dzīvokļi) (1847), divas kūtis (1847), šķūnīs mūra stabos (1847 ?). Saimniecības ēkas kopā ar pili veido stilistiski vienotu ansamblī - tās ir laukakmeņu mūra celtnes ar sarkano kieģeļu aili apdari; ēkām bijuši augsti kārnīju jumti tāpat kā pilij. Pils celta 1906. gadā romantiska eklektisma stilā. Pils ir apmesta kieģeļu mūra celtnē uz laukakmens mūra cokolstāva. Tai ir glezniecisks siluets, iespaidīgi izmēri; celtnes būvajomu veido divi ar stāvīm zelmiņiem rotāti nevienāda lieluma fliģeli, augsts kārnīju seguma jumts ar masīvu kvadrātisku torni un jumta izbūvēm. Logu un durvju aillas ar lēzenām pusaploces pārsedzēm. Pilī bijuši grezni interjeri; saglabājušās durvis, koka apšuvuma panelji, griestu apdare kokā. Pilī piegūl liels 19. gs. 2. pusē veidots parks, kurš gadsimtu mijā papildināts ar svešzemju skujkoku grupām.

This estate was created in the middle of the 19th century. The centre of the estate today consists of a palace, stable with arcade (1847), two cattle-sheds (1847) and a shed (1847 ?). The household buildings together with the palace form a stylistically united ensemble. The buildings are constructed of boulders and decorated with red bricks. The household buildings, similar to the palace, used to have high clay-tile roofs. The palace was built in 1906 in the romantic Eclecticism style. It is a plastered brick building on a boulder socle. It has a picturesque silhouette which is impressive in size. The building consists of two different wings decorated with steep pediments and a high clay-tile roof with a massive rectangular tower and attic. The palace used to possess rich interiors. Remaining are doors, wooden panels and a wooden ceiling. A big park, created in the end of the 19th century, is located near the palace.

BRANTU MUIŽAS APBŪVE BRANTI ESTATE

Valkas raj. Brantu pag.

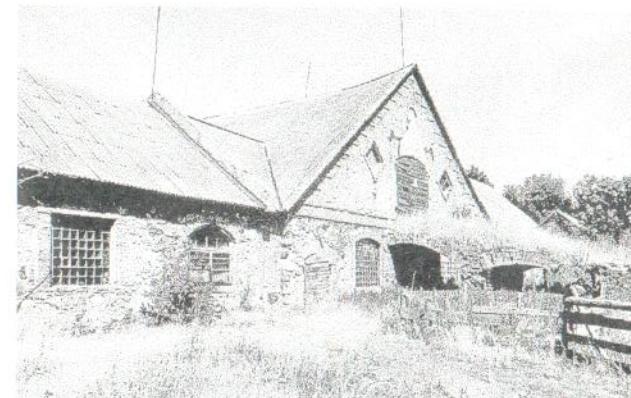
Muižas apbūve veidojusies 19. gs. Lielākā daļa saimniecības ēku uzceltas 19. gs. vidū. Kungu māja celta 19. gs. 1. pusē un 20. gs. 20. gados pārbūvēta, piemērojot skolas vajadzībām. Ēkas būvapjoms veidots klasicisma stilā - tā ir simetriska taisnsturveida plāna celtne ar diviem sānu flīgeljiem, centrālo mezonīnu un ieejas portiku. Visiem zelmiņiem ir trijsūra frontoni, fasādēs - klasicismam raksturīgas apdares detaļas: profilētas stārdzegas, logailu apdare, sandriki, rustikums ēkas stūros. Visas saimniecības ēkas - kūtis ar uzbrauktuviem, kalpu māja celtas no plēstu laukakmenu mūra ar dekoratīvo sarkano kieģeļu ailiu apdarī. Magazīnas klēts celta 1894. gadā (fasādē virs durvīm saglabājies gadskaits) - tā ir apmesta mūra ēka. Saglabājušās muižas parka atliekas ar alejām. Netālu no muižas atrodas 1886. gadā celtā Brantu krogus ēka ar divām saimniecības ēkām.

Most of the household buildings were built in the middle of the 19th century. The manor house was built in the beginning of the 19th century and rebuilt in the 1920th. It is Classical style. It is a symmetric rectangular building with two side wings, central mezzanine and entrance porico. All pediments have triangular frontons. The facades have details characteristic to Classical decoration - profiled cornices, finishing of windows, sandrics and rustication. All household buildings - cattle-sheds with accesses and servants' houses - were built of split boulders and decorated with red bricks. The granary, built in 1864, is a plastered stone building. Still seen are remains of the park with the lanes. Not far from there is the Branti tavern (1886) with two household buildings.

85

OMUĻU MUIŽAS APBŪVE OMULI ESTATE

Valkas raj. Ērgemes pag.

Omuļu muižas apbūve veidojusies 19. gs. Līdz mūsdienām saglabājušās tikai dažas saimniecības ēkas, muižas centra apbūves konfigurācija nolasāma daļēji. Kungu māja gājusi bojā 20. gs. 70. gados. Tā bijusi grezna divstāvu celtne. Saglabājusies ozolu aleja un parka atliekas. Starp saimniecības ēkām jāzceļ grandiozie sarkano kieģeļu un laukakmens mūra stāļi - kūts un tiem T veidā pieslēgtais šķūnis mūra stabos. Stāļu- kūts centrālajam būvķermenim ir augsti, ar zobinājumiem un sešstūra logiem dekorēti sarkano kieģeļu mūra zelmiņi un uzbrauktuve uz mūra arkām. Ēkas celtas 19. gs. 2. pusē. Vēl jāmin sarkano kieģeļu graudu kalte ar kārnīju jumtu un koka izbūvi kravas pacelšanai otrajā stāvā, kā arī tai pieslēgto koka guļbūves klēti (vai graudu noliktavu) ar koka durvīm skujīnarakstā un kokgriezumu vējdēļiem. Omuļu muižas saimniecības ēkas ir tipiskas 19. gs. beigu Latvijas lauku kultūrainavai.

Omuļi Estate was formed in the 19th century. Today there remain only a few household buildings. The splendid two-storey manor house was destroyed in the 1970th. There remains an oak lane and remains of a park. Special attention should be paid to big red-brick and boulder stables - cattle-sheds and a shed attached in T-shape. The central blocks of stables - cattle-sheds have high red-brick pediments, decorated with scalloping and hexagonal windows, and an access on stone arcs. The buildings were built in the end of the 19th century. Also worthy of mention is the red-brick drying-house with clay-tile roof and wooden lifting construction. Also attached to the building is a wooden log barn (or granary) with wooden doors featuring herringbone ornamentation and woodcarvings.

86

ĒRGEMES VIDUSLAIKU PILS ĒRGEME MEDIEVAL CASTLE

Valkas raj. Ērgemes pag.

Pils celta pirmo reizi rakstītajos vēstures avotos kā Livonijas ordeņa pils minēta 1422.g., kaut uzcelta ievērojamī agrāk. Tā ir slēgta vientrakta apbūve ar diviem apājiem aizsardzības torņiem ap kvadrātveida iekšējo pagalmu. Sienas - laukakmeru un kieģeļu mūris. Līdz mūsdienām saglabājušās aizsargsienas apmēram divu metru augstumā un torņa apjoms apmēram divu stāvu augstumā. Skaidri nolasāms pils plānojums. Pilsdrupas ir daļēji konservētas, būtu nepieciešama konservācijas darbu turpināšana.

The castle was built in the 14th-15th centuries. It is a closed building with two round fortification towers located around the rectangular inner court. The walls are made of boulders and bricks. Remaining today are the fortification walls of about 2 metres and the towers of about 2 floors. The ruins are partially conserved.

87

AUMEISTERU MUIŽAS APBŪVE AUMEISTERI ESTATE

Valkas raj. Grundzāles pag.

Aumeisteru muižas centrs veidojies ilgākā laika periodā, apbūvei vairākkārt ejot bojā un atkal atjaunojoties; muiža pastāvējusi apmēram 400 gadus. 1737. gadā Aumeisterus nopērk majors Johans fon Vulfs. Vulfu dzimtas īpašumā Aumeisteru muiža ir līdz 1920. gada agrārreformai. Aumeisteru muižas apbūvē jaušami divi saimnieciskā uzplaukuma periodi. Pirmais ir 18. gs. beigās un 19. gs. sākumā, kad radusies daļa mūra ēku. Tieki pārbūvēta un pagarināta pils, uzceltas klētis un krogs, arī baziņa. Par Aumeistaru muižas saimnieciskā uzplaukuma ziedu laiku var uzskatīt 19. gs. beigas. Tad no sarkaniem ķieģeljiem uzcelta pārvaldnieka māja, zirgaudzētavas ēkas attālāk no centra (nav saglabājušās), saimniecības ēku grupa ar dzirnavām, sūkņu māja no sarkaniem ķieģeljiem un pienotava. Muižas ēku ansamblis atrodas interesanti veidotā un kādreiz labi koptā parkā, kur aug dažādas koku un krūmu sugas no visas pasaules.

The estate developed over a long period of time. The buildings were destroyed and reconstructed several times. The estate has existed there for approximately 400 years. Two periods of economic boom are recognized - 1st in the end of the 18th century and the other in the beginning of the 19th century when part of the stone buildings were built including barns, tavern and church. The palace was rebuilt. In the end of the 19th century in Aumeisteri Estate red-brick manager's house was built, as well as buildings of stud farm (have not remained) at the distance from the centre and a group of household buildings with a mill, a pump-house of red bricks and a dairy. The estate is enclosed by an interesting well-kept park.

88

GRUNDĀLES MUIŽAS APBŪVE GRUNDZĀLE ESTATE

Valkas raj. Grundzāles pag.

Grundzāles muižas apbūve veidojusies 19. gs. Muižas ēkas - moderes māja (19. gs. v.), kalpu māja (19. gs. v.), dārznika koka māja (19. gs. v.) un citas saimniecības ēkas pa perimetru izvietotas ap centrālo pagalmu, kura vienā galā atradusies kungu māja. Sākotnējā kungu dzīvojamā ēka nav saglabājusies un 1857. gadā uzcelta jauna dzīvojamā māja. Tā ir divstāvu plienakmens mūra ēka ar ažūru koka ieejas verandu un netipiskiem apallīgiem un rombevida logiem otrajā stāvā. Jāatzīmē, ka visas muižas apbūves ēkas no balti apmestā plienakmens mūra, ar divslīpu skaidu jumtiem un fasāžu apdares detaļām veidojušas stilistiski vienotu ansamblu. Kā sevišķi vērtīgus objekti jāmin 19. gs. 1. p. celtā klēts un stallis - ratnīca. Abas ēkas ir ar klasicismam raksturīgu fasāžu apdarī; klēts ar arkādi un stallis ar dekoratīvām puskolonām galvenajā fasādē.

This estate was formed in the 19th century. It consists of a milkmaid's house (middle of the 19th c.), servants' house (middle of the 19th c.), wooden gardener's house (middle of the 19th c.) and other household buildings. They are situated along the perimeter of the central yard where at the furthest point there used to be the manor house. The initial manor house does not remain and in 1857 a new dwelling-house was built. It is a two-storey limestone building with a wooden open-work entrance veranda and untypical round and rhombic windows on the 2nd floor. All buildings were made of the white-plastered limestone, with two-slope shingle roofs and together with the decorative details of the facades created a uniform ensemble. Special attention should be paid to the barn and stable - coach-house, built in the beginning of the 19th century. Both buildings have facade decoration characteristic to Classical style.

89

SMILTENES MUIŽAS APBŪVE SMILTENE ESTATE

Valkas raj. Smiltenes pag.

18. gs. vidū Smiltenes muižas īpašnieks ir ģenerālgubernators G. Brauns, 1845. gadā muiža nonāk firsta Līvena īpašumā. Smiltenes muiža daļēji atrodas Smiltenes pilsdrupu teritorijā, kuras gan kā būvmateriāls, gan atbalsta sienas tikušas izmantotas dažu saimniecības ēku būvē. Muižas apbūves centru veido kungu māja (18. gs. 2. p.), pārvaldnieka māja (18. gs. 2. p.), kalpu māja (18. gs. 2. p.), klēts (18. gs. b.) kā arī 19. gs. celtie stallis, siernīca, smēde. Kungu māja celta 18. gs. 2. pusē (?), bet, domājams, 19. gs. beigās koka būves fasādes ieguvušas jaunu apšuvumu: glīti izveidoti pilastrus, logu apmales un citus elementus. Ēkas apjoma formas ir vienkāršas, tradicionālas un reizē arī monumentālas. Vienstāva celtni sedz stāvs, augsts divslīpu jumts ar nošļauptiem galiem. Garenfasādē centru akcentē rizalīts ar trijstūra frontonu un pusapaļu lodziņu tā vidū. Muižas parka ierīkošana sākta reizē ar muižas ēku celtniecību, apmēram 18. gs. vidū, kad sastāditi vecākie koki; pārējā daļa izveidota 19. gs. beigās.

Smiltene Estate is partially located in the territory of Smiltene Castle-ruins, which has been used as a building material and support for several household buildings. The estate consists of the manor house (end of the 18th c.), manager's house (end of the 18th c.), servants' house (end of the 18th c.), barn (end of the 18th c.), as well as a stable, cheese dairy and smithy (19th c.). The manor house was built in the end of the 18th century. The forms of the building are simple and traditional but at the same time monumental. The one-storey building is covered with a steep, high two-slope hipped roof. The centre of the longitudinal facade is accented by a risalit with a triangular pediment and a semicircle window within. The creation of the park began at the same time as construction of the buildings, in about the middle of the 18th century.

90

VIJCIEMA MUIŽAS APBŪVE VIJCIEEMS ESTATE

Valkas raj. Vijciema pag.

Vijciema muižas apbūve veidojusies 19. gs. Muižas apbūves centru mūsdienās veido divas klētis, bij. stallis, kalpu māja un dārznieka māja. Sākotnējā kungu māja bijusi taisnstūrveida plāna ēka ar augstu kārnīju jumtu, trim jumta izbūvēm un stiklotu verandu. Kungu māja nodedzināta 1905. gadā, uz tās pamatiem 1936. gadā uzcelta skolas ēka, kura atzīmējama kā labs lokālā funkcionalisma paraugs. 19. gs. 1.p. celtie Vijciema muižas stallis un kalpu māja ir saglabājuši tikai oriģinālos būvapjomus, turpretī abas klētis ir pilnībā saglabājušas sākotnējo arhitektonisko tēlu. 1826. gadā celtā mūra klēts ir laukakmeņu mūra ēka ar augstu (senāk skaidu seguma) jumtu, klasicismam raksturīgu fasāžu apdari un četru kolonnu balstītu lieveni. 19. gs. sākumā celtā koka klēts ir nozīmīgs etnogrāfiskas klēts piemērs: koka guļbūves ēka uz laukakmens mūra pamatiem.

The estate was formed in the 19th century. The centre of the estate is formed by two barns, the former stable, servants' house and gardener's house. Initially it has been a rectangular building with a high clay-tile roof, three attics and glazed veranda. The manor house was burned down in 1905. In 1936 on the basement of the manor house a school was built. This is a good example of local functionalism. The stables and servants' house (beg. of the 19th c.) have preserved only their original volumes, but the barn (1826) has totally preserved its architectural appearance. It is built of boulders with a high roof. The facade decoration is characteristic to the Classical style. The building also has a porch, supported with four columns. The wooden barn, built in the beginning of the 19th century is an important example of ethnographic building (i.e. log building based on boulder foundation).

91

BURTNIEKU PILSMUIŽAS APBŪVE BURTNIEKI ESTATE

Valmieras raj., Burtnieku pag.

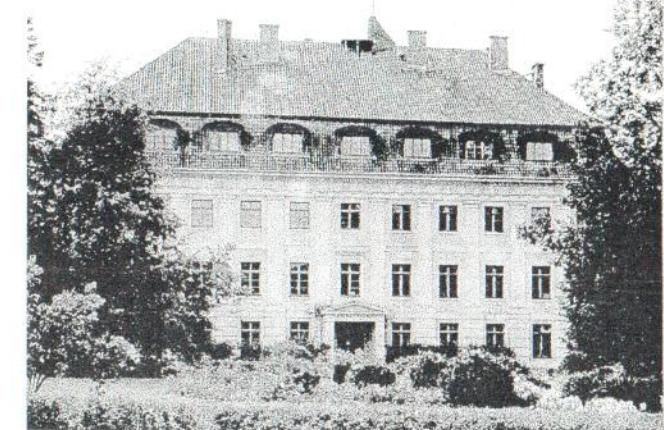
Burtnieku pilsmuižas kompleksā, kopā ar skaisto parku Burtnieku ezera krastā un 14. gs. Livonijas ordeņa pilsdrupām, ietilpst muižkunga dzīvojamā ēka, divas klētis, stallis, vāgvēžis-ratnīca un divas kalpu mājas. Il pasaules kara laikā sagrautās 17.gs. trīsstāvu mūra kungu mājas vieta, padomju laikā uzcelta kantora un kultūras nama ēka, kas stipri izjauc kopējo muižas centra kompozīciju. Pārsvār visas muižas ēkas celtas 18.gs. 2.p. klasicisma stilā, bet eklektismam raksturīgas pārbūves dažām ēkām veiktas 19.gs. beigās. Burtnieku muižas parks īpaši grezns veidots pēdējā īpašnieka barona Vilhelma fon Šredera laikā un kopš mūsu gadsimta 70. gadiem ir viens no koptākājiem lauku muižu parkiem Latvijā, tāpēc kļuvis par tūristu iecienītu objektu.

The complex of Burtnieki Estate is composed of the park near the beautiful Burtnieku Lake, the ruins of Livonian Order castle of the 14th century, plus seven more buildings. These are the steward's house, two barns, stable, coach-house and two servants' houses. The 17th century three-storey stone building of the manor house was destroyed during WW II and was replaced by a big office building, thus spoiling the composition of the estate. All estate buildings were mainly built in the end of the 18th century in Classical style. Some buildings have been altered in the end of the 19th century. The park of Burtnieku Estate was made especially splendid during the ownership of the Baron W. von Schreder. Since the 1970th it has been one of the best kept estate parks in Latvia.

92

VALTENBERGU MUIŽAS APBŪVE VALTENBERGI ESTATE

Valmieras raj., Mazsalaca

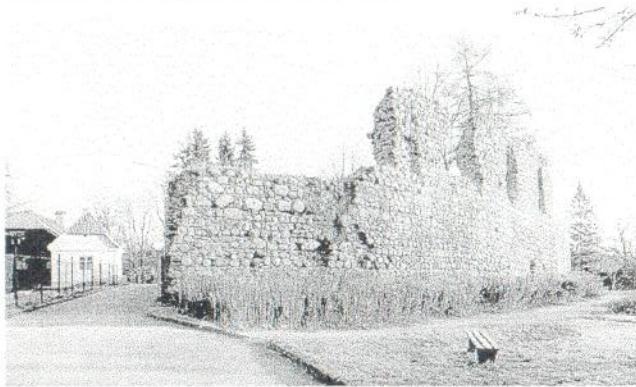
Valtenbergu muižas apbūves ansamblis ar milzīgu parku, kas aizņem 66,5 ha teritoriju atrodas gleznamainajos Salacas upes krastos. Muižas apbūve pārsvārā attiecināma uz 18. gs. 2. p. / 19. gs. 1. p. un veidotā vēlīnā klasicisma stilā - klēts, stalli, parka paviljons. Dažas pārbūves notikušas 19. gs. 2. p. - pārvaldnieka un kalpu mājās. Valtenbergu pils celta 18. gs. beigās landrāta barona V.G.fon Felkerzāma laikā, domājams, pēc izcilā Drēzdenes arhitekta F.A.Krubzāciusa 1755. g. izstrādātā projekta. Tā ir trīsstāvu taisnstūra plāna ēka ar stāvu mansarda jumtu. Celta agrīnā vācu klasicisma stilā, simetrisku fasāžu kompozīciju, atturīgu rotājumu - starplogu pilastri ar vairagojošu triglīfu joslu (lielā ordeņa kārtojums) un pirmā stāva horizontālo rustu, ieejas izceltas ar portāliem. Interjeru apdare nav saglabājusies. Pils ar alus brūzi 1905.gadā nodedzināta. Pēc 1932. - 1934. gadu rekonstrukcijas ēkā izvietojās Mazsalacas ģimnāzija un pamatskola. 1990. gadu beigās atjaunoto pili un dažas muižas ēkas aprūpē Mazsalacas vidusskola.

The ensemble of Valtenbergi Estate contains a big park which covers 66,5ha. It is located on the picturesque banks of the Salaca River. The buildings were mainly constructed at the end of the 18th/beginning of the 19th centuries in late Classical style - barn, stables, park pavilion. Valtenbergi Palace was built in the end of the 18th century. It is a three-storey rectangular building with a steep French roof. Entrances are accented with portals. The decoration of interiors has not remained. The palace and the brewery was burned down in 1905 and reconstructed only in 1932-1934.

93

VALMIERAS VIDUSLAIKU PILS VALMIERA MEDIEVAL CASTLE

Valmieras raj., Valmierā, Brūninielu ielā 2

Valmieras viduslaiku vācu ordeņa pils celta 1283. gadā ordeņimestra V. Šuburga laikā stāvā Gaujas krastā. Laika gaitā pils vairākkārt postīta un pārbūvēta. 17.gs. beigās slēgta poligonāla tipa pils apbūve ar iekšpagalmu, vairākiem tornīm un vārtiem kopā ar priekšpilsētu veidoja kopēju, augstu mūru apjoztu, nocietinājumu sistēmu. Pils sienu augstums sasniedza 12 m, tām bijušas apejas galerijas ar šaujamīlukām. Mūru biezums sasniedza 3,5-4 m. 18. gadsimtā, pēc Ziemeļu kara, sagrautos nocietinājumu mūrus, vārtus un torņus nojauca un vairs neatjaunoja, likvidēja bastionus un to vietā ierīkoja dārzus. Pilsdrupu teritoriju apbūvēja. Visvecākā saglabājusies ēka šeit ir 1735. gadā celtā aptieka. Šodien no pils mūriem vislabāk saglabājušies ziemeļu, dienvidu un daļēji rietumu sienu fragmenti. 1980. gadu beigās Valmieras pilsdrupās veikti plaši restaurācijas un konservācijas darbi.

Valmiera Medieval Castle of German Order was built in 1283 on the steep right bank of the Gauja River. The castle was destroyed and rebuilt several times. It was closed a polygonal building with an inner court, as well as several towers and gates. These significant features together with the suburbs formed a fortification system in the end of the 17th century. Enclosed by walls the height of 12 m, this system had also galleries and embrasures. The walls were 3,5-4 m thick. In the 18th century, after the Great Nordic War, the destroyed fortification walls, gates and towers were removed and never to be renovated. The bastions were destroyed and replaced with gardens. Fragments of the northern, southern and partially western walls still remain. The territory of the castle-ruins was built-up. The oldest preserved building is the chemist's shop which was built in 1735. The end of the 1980^s saw serious restoration and conservation of the Valmiera castle-ruins.

VENTSPILS VIDUSLAIKU PILS VENTSPILS MEDIEVAL CASTLE

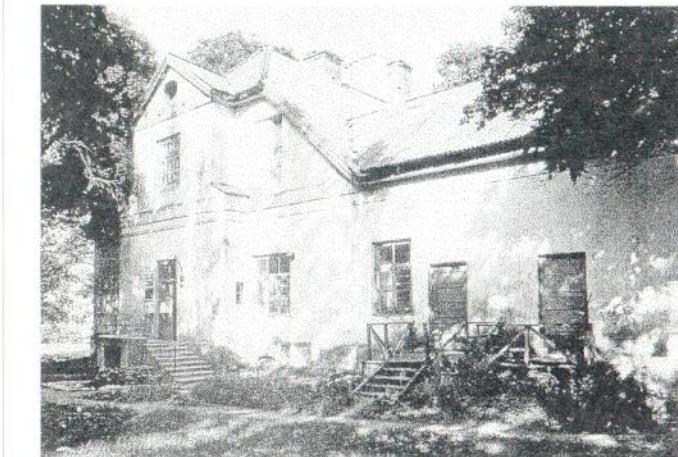
Ventspils, Jāņa iela 17.

Ventspils kastelas tipa pils aizsākumi meklējami 14.gs. Vēlāk tā vairākkārt pārbūvēta un kļuva par konventa tipa būvi, kas ir vecākā šāda veida pils Baltijā. Ēkas iekšsienas glabā unikālus viduslaiku sienu gleznojumus, kādi pagaidām citur Latvijā nav atklāti. Patreizējo izskatu pils ieguvusi pēc pārbūvēm 19 gs. 2.p. 1872.g. pilī iekārtots cietums, pilskunga dzīvoklis un loču novērošanas posteņis tornī. Šajās izmaiņās izpauðas klasicisma stils. Plāšākas pārbūves notika arī 1844. gadā, kad pilī iekārtoja pareizticīgo baznīcu. Jauns tornis celts 1867. gadā (arh. A.Gusevs), kurš izmāinīts 1872. g. pēc tā paša arhitekta projekta. Jaunievuds veikts tālaika Krievijas arhitektūras ietekmē. Ventspils pils pārbūves turpinājās arī 1874. gadā - celtas jaunas mūra galerijas, kāpnes, pagrabā izpostītas vecās durvju ailas un portāli. Patreiz pilī ir uzsākta zinātniski pamatota un teorētiski novatoriska restaurācija un rekonstrukcija.

The origin of Ventspils Castle date back to the 14th century. It was rebuilt at a later time as a convent-type building. It is the oldest building of this type in the Baltics. The inner walls of the building retain unique medieval wall paintings. The castle's existing appearance dates back to the end of the 19th century. In 1872 there was a prison, lord's flat and in the tower a pilots' observation post. More serious reconstruction took place in 1844, when in the palace an Orthodox Church was created. In 1867 a new tower was built which was altered in 1872. In 1874 more reconstruction took place. This included building new stone galleries and staircase. In the cellar old doors and portals were ruined.

ANCES MUIŽAS APBŪVE ANCE ESTATE

Ventspils raj. Ances pag.

Muižas ēkas ir izkārtotas ap parādes pagalmu, kas atrodas tieši blakus lielceļam. Asimetrisko plānojuma kompozīciju veido lielceļš kompleksa vienā pusē. Saimniecības ēkas atrodas otrā pusē. Muižas dzīvojamā ēka (18.gs.) ir masīva celtne uz augsta cokola, ar ieeju abos galos. Lepreatēji parkam ir izbūvēti masīvi rizaliti. Dzīvojamās ēkas detaļām 19. gadsimta iezīmes, piemēram, stiklovi veranda, kas ved uz parādes pagalmu. Interjerā baroka stila pildīgi durvis. Saimniecības ēkas, kas celtas no laukakmeņiem, ir tikušas pārbūvētas. Daudzas no tām šodien saglabājušās fragmentāri.

Buildings of the estate are arranged near the main court which is just near a highway. The asymmetric planning composition is formed by the highway which winds along one side of the complex. The household buildings are built on the other side. The manor house is a massive building raised on a high socle, with entrances from the ends. Opposite to a park there are built massive risalites. The building was formed since the 18th century with the details resembling those of the 19th century (glassed veranda leading to the main court). In the interior there are Baroque panel doors. The household buildings, made of boulders, not plastered, have been rebuilt. Today they remain fragmentary.

PILTENES VIDUSLAIKU PILS PILTENE MEDIEVAL CASTLE

Ventspils raj. Piltene

Piltenes viduslaiku pils atrodas pie Vecventas upes līkuma, netālu no Piltenes luterānu baznīcas. Pils ir celta 13.-14. gs. mijā kā Bīskapa vasala rezidence un bija reģiona administratīvais centrs. Kastellas tipa celtnē ar piebūvēm. Pēc Kurzemes bīskapijas likvidēšanas 16. gadsimta vidū pils zaudēja savu nozīmi. Kopš 18. gadsimta pils ir pamesta un sabrukusi, tās teritorijā veikti arheoloģiskie izrakumi.

Ruins of Piltene Bishop's Castle are located in the curve of the branch of the Vecventa River, near the Piltene Lutheran Church. The castle was built in the turn of the 13th/14th centuries as a dwelling for the Bishop's administrator and was the administrative centre of the region. Initially it was castella-type building with extensions added on. The castle lost its meaning after the destruction of Kurzeme bishopric in the middle of the 16th century. It has been abandoned and ruined since the 18th century. The main value is in the archaeological occupation layer.

97

POPPES MUIŽAS APBŪVE POPE ESTATE

Ventspils raj. Popes pag.

Viena no visiespaidīgākajām Kurzemes muižām. Kungu māja, pārvaldnieka māja, ambulance un dažas atsevišķas saimniecības ēkas ir izkārtotas ap parādes pagalmu, ko aleja savieno ar lielceļu. Netālu no muižas atrodas "medību" pils, kalpu mājas un saimniecības ēkas, kā arī baznīca un kapličas vārti. Muižas un vecāko ēku plānojums attiecināms uz 17.gs. Dzīvojamās ēkas ir celtas 18. un 19.gs. Ēkas ir masīvas ar apdares niansēm, kas piemērotas klasicisma vai historicisma stilam.

One of the most impressive estates in Kurzeme. The manor house, manager's house, ambulance and some individual household buildings are grouped around the court-yard, connected to the road with a lane. Close to the estate there is a "hunting" palace, servants' houses and household buildings as well as a church and gates of a chapel. The planning of the estate and the oldest buildings date back to the 17th century. Dwelling houses were built in the 18th and 19th centuries. The buildings are massive with nuances in the decoration adapting manners of Classical or Historicism styles.

98

PUZENIEKU MUIŽAS APBŪVE PUZENIEKI ESTATE

Ventspils raj. Puzes pag.

Kungu māja un saimniecības ēkas ir izkārtotas ap iekšējo pagalmu, ko aleja savieno ar lielceļu. Kungu mājas (1867.-1869.) arhitektūra apvieno tradicionāli masīvas formas, kas raksturīgas iepriekšējiem gadsimtiem ar eklektisma stila motīviem, kā, piemēram, neorenesances stila jumta logi utt. Sevišķi nozīmīga ir mūra klēts (19.gs.s.), kuras garenfasādi veido arkādes.

The manor house and household buildings are grouped around the inner court-yard. A lane connects it with the road. The architecture of the manor house (1867-1869) units the traditional heavy massive forms characteristic to previous centuries with motifs of Eclecticism style such as the Neo-renaissance attic windows, etc. Especially significant is the stone barn (beg. of the 19th c.), the longitudinal facade of which is formed by a gallery arcade.

99

100

UGĀLES MĀCĪTĀJMUIŽA UGĀLE PARSONAGE

Ventspils raj. Ugāles pag.

Dzīvojamā māja un saimniecības ēkas ir uzceltas viena pret otru, veidojot plašu pagalmu. Aleja savieno muižu ar lielceļu. Masīvā, monumentālā ēka ir celta 18.gs. beigās tautas ceļniecībai līdzīgās tradīcijās. Ēkai ir kāpienveida kārnīju jumts ar nošļauptiem galiem un mantelškurstenis.

The dwelling house and household building are built in front of each other, forming a wide yard. A lane leads from the road to the estate. The massive, monumental building was built in the end of the 18th century and is close to the traditions of vernacular architecture. It has a steep clay-tile hipped roof with mantel tree.